

Організаційно - методичні
аспекти
навчання першокласників

Зміст

1. Передмова

2. Зустрічі з майбутніми першокласниками.

- *Тема 1. Знайомство з майбутніми першокласниками.*
- *Тема 2. Подорожуємо з бджілкою.*
- *Тема 3. Розумний будиночок для казкових героїв.*
- *Простий тест для завтрашнього школяра.*

3. Зустрічі з батьками майбутніх першокласників

- *Лекція "Вступ до шкільного життя для майбутніх першокласників"*
- *Групова дискусія "Наші очікування стосовно дитини - майбутнього школяра, школи".*
- *Анкети для батьків першокласників.*
- *Бесіда "Як же по - справжньому готувати дітей до школи?".*
- *Пам'ятка батькам майбутнього першокласника .*
- *Лист - звернення до найближчих і найдорожчих людей, моїх батьків.*

4. Особливості організації роботи з 6 - річними першокласниками.

- *Психологічні особливості шестирічних першокласників та їх врахування в навчально - виховному процесі.*
- *Психофізіологічна зрілість.*

5. Облаштування класних кімнат, ігрових центрів

- *Технологічна карта класної кімнати початкових класів.*
- *Матеріально - технічне забезпечення класної кімнати початкових класів.*
- *Навчально - методичне забезпечення класної кімнати початкових класів.*
- *Оформлення класної кімнати початкових класів.*
- *Ігровий простір для шестирічок : примха чи необхідність.*
- *Рекомендації щодо обладнання ігрових центрів.*

6. Управління руховим режимом 1 класу.

7. Адаптаційний період

- *Адаптаційний період дітей 6 - річного віку.*
- *Картка адаптації першокласника.*
- *Адаптація дитини до школи.*

8. Оцінювання

- *Вплив оцінювання на навчання шестирічних дітей.*
- *Форми і прийоми оцінювання навчальної діяльності першокласників.*

9. Творчі, розвивальні, дидактичні та сюжетно - рольові ігри

- *Творча гра в житті дитини.*
- *Ігри в період адаптації першокласників.*
- *Цікаві творчі ігри добукварного періоду.*
- *Цікаві творчі ігри букварного періоду.*

Дидактичні ігри та творчі завдання на уроках навчання грамоти.

- *Ігрові прийоми на уроках математики у 1 класі.*
- *Розвиваючі ігри у 1 класі.*
- *Сюжетно - рольові ігри.*

10. Фізкультхвилинки, дихальні, пальчикові та зорові вправи

- *Фізкультхвилинки для першокласників.*
- *Ритмічні фізкультхвилинки.*
- *Дихальні фізкультхвилинки.*
- *Пальчикові вправи.*
- *Зорові вправи.*
- *Релаксаційна пауза.*

11. Робота з батьками першокласників

- *Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості.*
- *Тематичні консультації для батьків. Перші дні у школі.*
- *Колективна робота з батьками:*
 - Тема 1. Позиція батьків у спілкуванні з дитиною.*
 - Тема 2. Як спланувати день школяра та організувати робоче місце.*
- *Батьківський лекторій. Рекомендації батькам з розвитку пізнавальної сфери дітей молодшого шкільного віку.*
- *Батьківський тренінг " "Заборонені" і "потрібні" звертання до дитини", "Покарання "за" та "проти".*
- *Пам'ятка для батьків щодо спілкування з дітьми, які мають емоційні труднощі.*
- *Щоденні поради батькам.*
- *Пам'ятка для батьків першокласника.*
- *Анкета для батьків.*
- *Загальні поради батькам першокласника*

12. Формування ключових компетентностей першокласників

13. Календарне планування уроків навчання грамоти

(добукварний період) за "Букварем" авторів М.Д.Захарійчук, В. О. Науменко

14. Використана література

Передмова

Для шестиліток початок навчання – завжди складний і відповідальний процес. Щоб запобігти труднощам у навчанні, необхідно проводити попередню роботу і з батьками, і з дітьми. Пропонований посібник містить організаційно - методичні матеріали по роботі з майбутніми першокласниками та їх батьками; рекомендації з підготовки загальноосвітнього закладу до прийому першокласників; облаштування класних кімнат та ігрових центрів, відомості про психолого - педагогічні особливості навчання шестирічних першокласників, організацію рухового режиму, адаптаційного періоду, ігрових моментів на уроках та формування ключових компетентностей першокласників.

У навчально - методичному посібнику подано матеріали роботи з батьками першокласників, а також творчий підхід вчителя до складання календарного планування.

Сподіваюся, що даний матеріал допоможе вчителям провести підготовку дітей до школи та організувати сприятливі умови для перебування, навчання та виховання першокласників.

**Зустрічі
з майбутніми
першокласниками**

Тема. *Знайомство з майбутніми першокласниками.*

Мета : *познайомитися з дітьми для подальшої співпраці, зацікавити дітей до занять; розвивати увагу, пам'ять, мислення, просторове уявлення; розвивати навички аналізу, синтезу, узагальнення; сприяти розвитку моторного компонента графічних навичок; сприяти фізичному розвитку дітей; виховувати поважне відношення один до одного, сумлінність до праці.*

Хід заняття

1. Організаційний момент

Роздати дітям необхідний матеріал для заняття і попередити про техніку безпеки.

2. Мотивація початку заняття

Доброго дня, діти! Як ви себе почуваєте? Який у вас настрій?

Я вчитель початкових класів... (ППП вчителя, коротка розповідь про себе). Мені хотілось би познайомитися з вами ближче, а чи є у вас таке бажання? Як ви гадаєте, навіщо взагалі люди знайомляться?

2.1. Демонстрація фотокарток

Скоро ви станете першокласниками. І для того, щоб ви не лякалися школи і були готові до занять, з вами займаються ваші вихователі, вони вчать вас писати, читати, рахувати. Я теж, як вчитель хочу з вами познайомитися, для цього ми будемо з вами зустрічатися і проводити цікаві заняття. На заняттях будемо навчатися, гратися і розвиватися. І, якщо ми потоваришуємо, можливо, з вами зустрінемося в школі в одному класі.

3. Основна частина

3.1. Гра «Мікрофон»

Зараз ми пограємо в гру і познайомимось. У мене в руці мікрофон.

Ви знаєте навіщо людині мікрофон? Для чого? Хто ним користується?

Уявіть собі, що ви видатні люди, наприклад, вчені, співаки, актори. І у вас беруть інтерв'ю – знайомляться з вами.

Ви вмієте відповідати на питання? Спробуємо.

- Як вас звати?
- Чи подобається вам ходити до дитячого садочка? Чому?
- Чи готові ви навчатися у школі?
- Чим ви любите займатися у вільний час?
- Чи є у вас улюблена тварина?
- Яка ваша улюблена пора року?
- Ваша улюблена казка, мультфільм?
- Ваш улюблений вид спорту?
- Ваші улюблені речі?
- Ким мрієте стати?

Яке ваше бажання?

3.2. Гра «Дикі танці»

Діти, а ви знаєте, що я до вас прийшла не сама, а разом зі своїми друзями.

Вгадайте з ким саме?

На сонечку гріється, без водички миється.

М'які лапки має, всіх мишей лякає. (Кіт)

Сам вухастий, і у нього довгі вуха, довгі ноги,

Дім його завжди на волі: під кущем, у лісі , в полі,

Навіть пень його страхає, хто лякливого вгадає?(Засць)

Діти, а чи вміють звірі танцювати?

Мої помічники не тільки вміють танцювати, а ще з вами пограють в гру «Танці звірят».

Скоріше вставайте, одійдіть на небезпечну відстань, щоб не зачепити один одного.

Давайте пофантазуємо, як міг би танцювати Зайчик? А Котик?

Як би Зайчик стрибав на скакалці? Як би Котик крутив обруч?

У мене є малюнки. Під музику я вам їх показуватиму, а ви виконуєте відповідні дії, потім я змінюю малюнок, а ви виконуватимете те ту дію, що на малюнку. І так у нас вийде танець, але будьте уважні.

3.3.Практичне завдання 1 «Обведи, не відриваючи руки »

Ми з вами відпочили, а тепер попрацюємо.

Підніміть руки ті, хто сильний, розумний, уважний.

Котик для вас приніс завдання. Для того, щоб у школі навчитися красиво писати, потрібно правильно ручку тримати у руці, а для цього треба розвивати м'язи руки, робити вправи для пальчиків, правильно класти аркуш паперу на столі, слідкувати за своєю поставою під час письма.

Якщо ви правильно, охайно виконаєте завдання Котика, отримаєте від нього подарунок.

Подивіться на малюнок, на ньому багато крапочок, які потрібно послідовно з'єднати, якщо ви правильно їх з'єднаєте, не відриваючи руки, отримаєте портрет.

А зараз за роботу.

Чий портрет ви бачите? (Котика)

Всі працювали добре, тому Котик вам дарує свій портрет.

4.Заклучна частина

4.1.Вправи для пальчиків

Ми з вами вивчимо вправу для пальчиків, щоб вони відпочивали і нас слухалися.

Я кажу і показую, а ви повторюєте і виконуєте.

Це - дідусь, а це - бабуся,

Це - татусь, а це - матуся,

А малюк, звичайно, я – ось і вся моя сім'я!

Сідайте за столи, молодці.

4.2. Практичне завдання 2 « Ломиголова з паличками»

У лісі зайчик заблукав,
Собі хатинку він шукав,
Ти зайчиська врятуй,
Для нього хатку побудуй!

У вас на столі є палички, користуватися ними потрібно обережно, до рота не брати, не кидати, до очей не підносити, щоб не накоїти лиха.

Подивіться на малюнок, за зразком, побудуйте хатинку для Зайчика із паличок.

- Хто вже побудував? Молодці!

- А де живе Зайчик? (У лісі, в полі)

- Як ви думаєте, що поряд з хаткою росте? (Дерево, гриб, квітка, ялинка)

Спробуйте скласти щось з названого.

(Для тих дітей, які швидко справилися із завданням)

Зайчик вам дарує фото свого будинку, щоб ви могли самостійно в будь який час змайструвати хатку для інших звірів, допомогти їм перезимувати.

5. Підсумок

- Ось ми з вами працювали, танцювали та відпочивали.

Наше перше заняття закінчилося.

Чи сподобалося вам? Що саме?

Яку вправу для пальчиків ми вивчили?

Чому новому ви навчилися?

Який настрій у вас?

Рада з вами познайомитися, ви слухняні, гарні дітки, мені з вами приємно було працювати.

До побачення!

Тема. *Подорожуємо з бджілкою.*

Мета: *створити позитивний емоційний настрій; вчити знаходити однакове і різне, з метою формування логічного і образного мислення, здатності до аналізу; розвивати увагу, уяву, уважність, дрібну моторику руки; розвивати словесно-логічну пам'ять; формувати доброзичливі відносини між дітьми, вчителем; сприяти вихованню милосердної, чуйної дитини.*

Хід заняття

1.Привітання

Сьогодні на заняття до вас я прийшла разом з бджілкою.

Бджілка трудівниця залетіла в клас,

До роботи бджілка запросила нас.

Зараз на уроці бджілці допоможемо,

Разом із трудівницею все зробити зможемо!

2. Вправа «Слухай, запам'ятовуй, відповідай» під музику лісу

Дружба

Жила – була бджілка Марушка. Вона була веселою і працювитою, любила збирати нектар з пахучих квітів. Одного разу бджілка вирішила полетіти до своїх подруг Маї та Таї. Дорогою до них вона потрапила на чудову галявину, де росло багато-багато чудових квітів. Марушка так захопилася збиранням нектару, що не помітила хлопчика, який прийшов за квітами. І коли він проходив понад квіточкою, де сиділа Марушка, то ненавмисне пошкодив їй крильце. Марушка сіла і заплакала.

У той самий час на галявину прилетіли Мая і Тая. Вони відразу зрозуміли, чому Марушка не весела. Вони відірвали від квіточки пелюстку і приклали на місце пошкодженого крильця. Марушка зраділа, що знову може літати. Радісна бджілка змахнула крильцями і разом з подругами почала пурхати з квітки на квітку.

Звідусіль звучав веселий передзвін лугових квітів, які виконували мелодію дружби.

- Як звати нашу бджілку?
 - Як звати подруг бджілки Марушки?
 - Куди летіла бджілка? Навіщо?
-

- Кого бджілка не помітила на галявині серед квітів?
- Що зробив хлопчик бджілці?
- Чи навмисне хлопчик пошкодив крильце Марушці?
- Хто прилетів на допомогу бджілці?
- Як Тая і Мая допомогли Марушці?
- На ваш погляд, Тая і Мая добрі друзі, чому?

3.Вправа «Допоможи бджілці»

Уявіть себе бджілкою. Необхідно з кожної квіточки зібрати нектар. Для цього потрібно провести лінію через середину «доріжки» не торкаючись меж, щоб бджілка не збилася з "дороги" і не заблукала. Олівець повинен весь час рухатися по паперу, інакше бджілка не зможе швидко дібратися до вулика.

4.Вправа – фізхвилинка «Частини тіла»

Разом з бджілкою відпочинемо і пограємо в гру.

Я називаю частину тіла, ви до неї торкаєтесь, я виконую разом з вами, але буду навмисне припускатися помилок, але ви повинні виконувати правильно, не звертаючи увагу на мої помилки. Слухайте тільки те, що кажу.

Під музику починаємо!

Ноги, голова, рука, вухо, ніс, руки, живіт, очі, волосся тощо.

5.Вправа «Знайди однакових бджілок»

Перед вами бджілки: знайдіть однакових і на них помітьте олівцем, щоб запам'ятати.

6.Вправа відпочинок для пальчиків

7.Презентація фізхвилинки

8.Вправа «Щось тут не так»

Бджілка Марушка принесла з собою віршик, але вона його не розуміє, бо в ньому багато помилок. Зараз я вам його прочитаю, а ви уважно послухайте, потім з вами виправимо помилки. Будьте уважні!

Ой у лісі дивина.

Ти ж дізнайся, де вона!

Все собі уявляй
І мене виправляй.
В лісі соняшник цвіте.
Їжак до комара у гості йде.
А вовчик із зайчиком гуляє,
Казочки йому розповідає.
Лисичка на гілочці сидить
І ніжкою махає.
Ведмедик під кущем лежить
І весело співає.

8. Підсумок

Бджілці ми допомагали,
Добре разом працювали.
Пролунав уже дзвінок –
Закінчився наш урок.

Бджілці приємно було з вами працювати, вона для вас підготувала невеличкий сюрприз – конверт, у якому її портрет. Але він у вигляді розрізної картинки. Давайте спробуємо скласти деталі, щоб вийшов малюнок.

- Який у вас настрій?
- Чи сподобався наш урок? Чим саме?
- Чому новому ви навчилися?
- На цьому наш урок закінчився, я дуже рада була зустрічі з вами.

Тема . Розумний будиночок казкових героїв

Мета: створити позитивний настрій, активізувати дітей; розвивати логічне мислення, увагу, мовлення; розвивати довільну увагу, дрібну моторику; розвивати вміння зосереджуватись, виконувати завдання, орієнтуючись на зразок; виховувати відповідальне ставлення до оточуючого світу; формувати повагу до однолітків.

Хід заняття

1. Організація робочого місця

2. Мотивація початку заняття

- Доброго дня, діти! Я рада Вас бачити. Як ваші справи, який у вас настрій. Сьогодні ми з вами продовжуємо гратися, навчатися і розвиватися.

Подивіться, у мене в руці будинок розумних казкових героїв. У цьому будинку 6 дверей, які замкнені ключем, за кожними дверима живуть казкові герої, які для вас приготували випробування, якщо ви виконаєте всі завдання – отримаєте грамоту «майбутнього першокласника». Але ви повинні активно працювати, один одного не перебивати, слухати і поважати думку кожного. Готові?

3. Основна частина

Завдання 1 «Щось тут не так»

Допоможіть мені відчинити перші двері.

За синіми дверима живе Лисичка, вона для вас приготувала гру «Щось не так»

Гра «Щось тут не так»

Гарбузи їдять малину,

Малюки ростуть під тином,

Жабеня летить в ракеті,

Космонавт спить в очереті.

Грак в пустелі заревів,

Крилатий лев гніздечко звив,

Тесляр сяє в небесах,

Місяць ремонтує дах.

Цей поет – справжній дивак!

Написав він все не так!

Швидко виправляйте

По місяцях все розставляйте!

- Молодці, ви правильно виконали завдання Лисички, тож отримайте 2-й ключ від дверей нашого будиночка.

Завдання 2 «Плутанина»

За цими дверима живе Кішка і у неї є для вас завдання «Плутанина».

Спробуйте знайти невідповідності на малюнку і розказати, як має бути.

Завдання 3

- А за цими дверима заховалася фізхвилинка.
Нагадаю вам правила безпеки, відійдіть один від одного на небезпечну відстань.
Обережно виконуйте всі вправи, щоб не зачепити своїх однолітків.
Молодці, всі активно танцювали, відпочили, отримали четвертий ключ.
Від Зайчика ми отримали п'ятий ключ

Завдання 4 «Що зайве?»

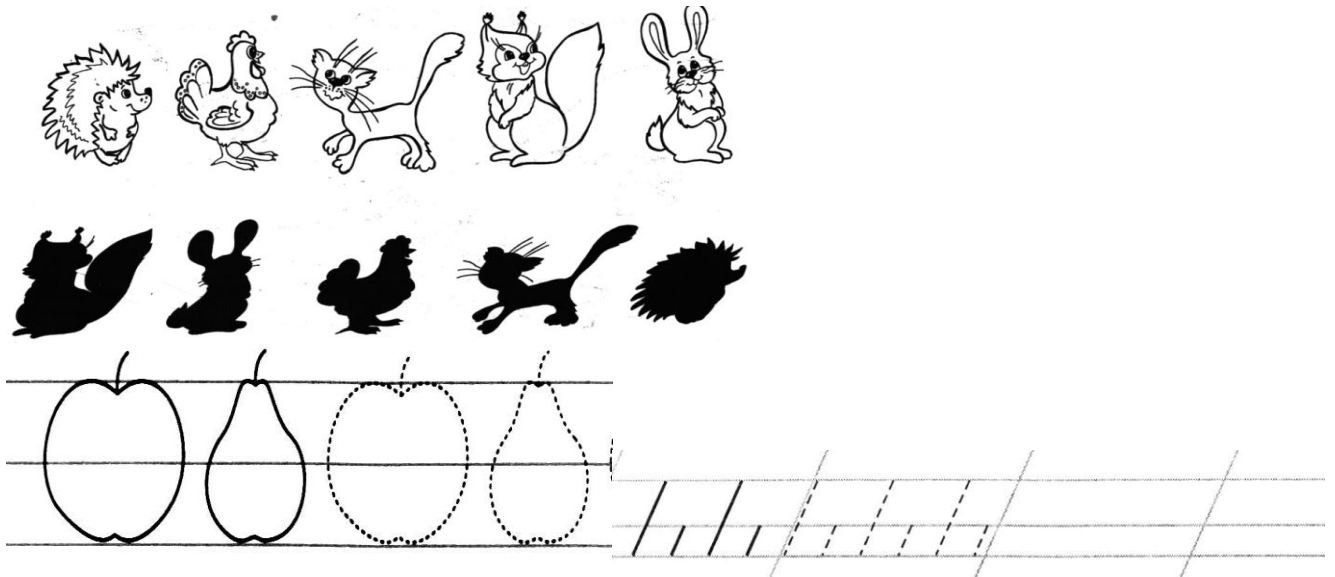
В цьому будинку живе Їжак, який працює за комп'ютером, він приготував для вас завдання «Що зайве?»

Презентація

Ви такі кмітливі, маленькі розумники, отримайте свій 6 ключ!

Завдання 5 «Виконай за зразком»

Це завдання від Мавпочки

Спочатку вам потрібно здогадатися, де чий тіні, з'єднати тварин з їх тінями.

Перевіримо.

Обводимо по контуру яблуко та грушу.

Зараз продовжимо прописувати такі елементи письма.

Пряма похила лінія, починаємо писати з верхньої додаткової лінії до нижньої рядкової лінії, пишемо зверху вниз, під нахилом. Нахил співпадає з похилою лінією зошита.

Поряд через невеличку відстань пишемо похилу лінію у робочому рядочку, починаючи зверху, ось так!

Спробуємо написати пальчиком у повітрі, а тепер на парті. Зараз за зразком дописуємо до кінця робочого рядочку.

4.Заключна частина

Ви довели казковим героям, що ви сильні, розумні, уважні діти.

Ви виконали всі завдання казкових героїв, які мешкали у цьому будинку, відкрили

всі дверцята, отримували ключики – «знань». Ви впоралися з усіма складностями, тож тепер ви маєте повне право носити звання «Майбутнього першокласника», встаньте із за парт.

Вас нагороджено грамотами «Майбутнього першокласника».

5. Підсумок

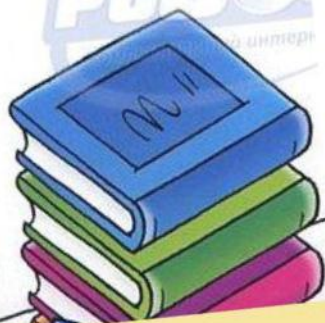
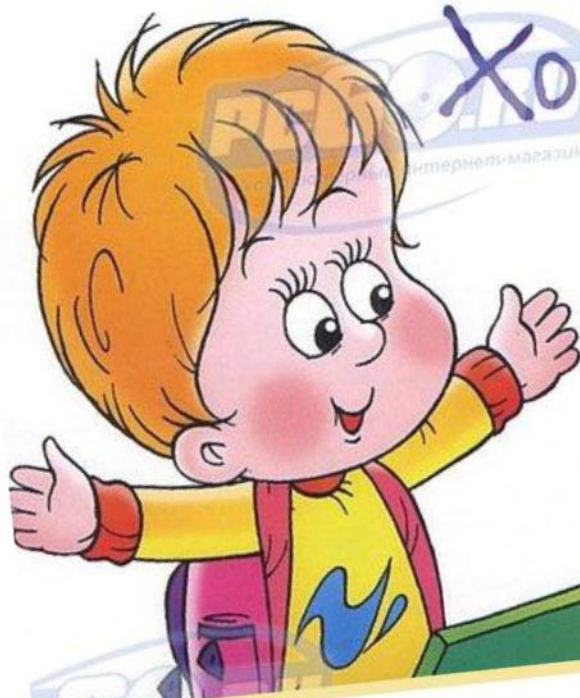
- Чи сподобалося вам заняття?
- Чому?
- Що саме ви запам'ятали?
- Чому навчилися?
- Дякую вам за зустріч, на все добре, до побачення!

Простий тест для завтрашнього школяра

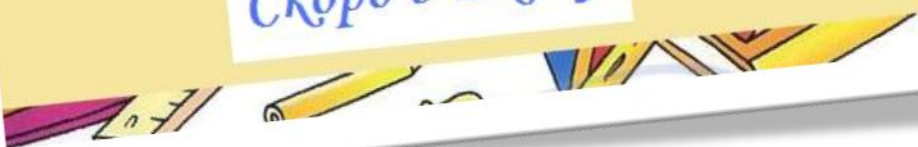
Поставте вашому до, школяреві такі запитань

1. Як учні звертаються до вчительки?
 2. Якщо ти хочеш про щось запитати вчительку, як треба привернути до себе увагу?
 3. Що кажуть, коли під час уроку конче треба вийти в туалет?
 4. Що таке урок?
 5. Як вчителька і учні дізнаються, вже час починати урок?
 6. Що таке перерва?
 7. Для чого потрібна перерва?
 8. Як у класі називаються столи, за якими учні сидять під час уроку?
 9. На чому вчитель пише, коли пояснює завдання?
 10. Що таке оцінка?
 11. Які оцінки вважаються добрими, а які поганими!
 12. У класі навчаються однолітки чи діти різного віку?
 13. Що таке канікули?
 14. Що ти робитимеш, коли закінчатся всі уроки, мама по тебе ще не встигла прийти?
-

Хочу в школу

Скоро в школу

зустрічі з батьками майбутніх першокласників

1. Лекція «Вступ до шкільного життя для батьків майбутніх першокласників».

- уточнення і корекція уявлень батьків про дитину (вікові закономірності дитячого розвитку, показники готовності до шкільного навчання, особливості провідної діяльності), школу (особливості навчання шести річок) і психолого - педагогічні особливості адаптації дитини до шкільного навчання;

- ознайомлення зі змістом і завданнями курсу «Вступ до шкільного життя для дітей»;
- координація організаційно-виховних дій батьків і школи для забезпечення ефективності опанування дітьми зазначеного курсу;
- виявлення і корекція батьківських очікувань і установок стосовно дітей навчання у початковій школі;

Шановні батьки майбутніх першокласників!

Незабаром у вашому житті відбудуться хвилюючі події. Свого маленького сина чи доньку ви приведете до першого класу. Про період життя маленької людини шести років написано вже достатньо цікавих, розумних і важливих книг. Однак не завжди у вас залишається вільний час, щоб присвятити його читанню, знайти відповіді на запитання, що вас хвилюють. А запитань цих багато. Найчастіше вони виникають у такі відповідальні періоди життя дитини, як молодший шкільний вік, підлітковий період, юнацтво. „ Як розвивається моя дитина?“, „ Які важливі події відбуваються в житті дитини?“, „ Як допомогти своїй дитині бути здоровою, розумною, щасливою?“, „ Як правильно виховувати дитину?“, „ Як допомогти дитині вчитися?“ І ще безліч подібних запитань, що не дають спокою батькам і вимагають негайних відповідей.

Спробуємо відповісти на запитання, які найчастіше задають батьки шестирічних дітей, які найбільш цікаві та актуальні .

Організація занять у школі

Відповідними документами для першокласників передбачено дуже щадний режим навчання. На жаль, далеко не у всіх школах його дотримують. Якщо ваша дитина важко адаптується до шкільного життя, можливо, це зумовлено тим, що їй ставлять завищені вимоги. Наприклад, якщо дитині доводиться після школи відвідувати додаткові заняття або гуртки, навантаження може виявитися надто великим. Або якщо дитина опинилася серед небагатьох дітей, які не вміють читати у той час, коли більшість учнів класу вміє читати, від учителя вимагатимуться тактовність, терпимість, ввічливе ставлення до дитини. Обговоріть це з учителем або зі шкільним психологом. Не забувайте, що вчителі — теж люди. Дуже небагато хто з них можуть свідомо бажати зла своїм учням. Проте вчитель може чогось не помітити, не врахувати, неправильно зрозуміти. Якщо попросити у нього поради і допомоги, він, швидше за все намагатиметься піти назустріч вам і дитині.

Що було в школі?

Зазвичай, вам хочеться дізнатися якнайшвидше та у всіх подробицях, що з вашою дитиною відбувалося в школі. Та все ж таки не поспішайте починати інквізиційний допит. У період гострої адаптації школяр ще не повною мірою не розуміє, що з ним відбувається, що важливо, а що не важливо. Не поспішайте наводити в голові дитини порядок «залізною рукою», не кажіть їй, що в школі необхідно думати про знання, а не про їдальню, — дайте дитині час, і вона сама розставить пріоритети. Можливо, у вихідні дитина захоче пограти в школу. Обов'язково пограйте з нею — ви чимало дізнаєтеся про те, що відбувається на уроках та на перерві.

Дещо в розповідях вашої дитини може викликати у вас занепокоєння. Проте не панікуйте і не приймайте скороспішних рішень. Намагайтеся з'ясувати, що відбулося насправді. Якщо дитина говорить: «Мене вдарив хлопчик», може йтися про те, що хлопчик випадково штовхнув її, пробігаючи по коридору. Якщо ж

дитина розповідає: «Я позичив старшокласникові гроші», може йтися про здирство. У першому випадку робити взагалі нічого не потрібно, в другому варто негайно поговорити з учителем — такі випадки необхідно припиняти якомога раніше.

Головний критерій для вас — бажання дитини ходити до школи. Якщо вона, незважаючи на свої страшні історії («У класі всі б'ються!», «Учитель такий суворий!»), ходить туди із задоволенням, отже, вона самотужки може впоратися з ситуацією. Якщо ж дитина плаче і шукає привід для того, щоб залишитися удома, — варто розібратися в тому, що відбувається.

2. Групова дискусія «Наші очікування стосовно дитини – майбутнього школяра, школи».

Хід проведення

Батьки поділяються на групи. Бажано заздалегідь приготувати приміщення таким чином, щоб учасники одразу сідали по групах у довільному порядку (за інтересами).

Перед початком дискусії кожен отримує індивідуальне завдання – упродовж 7-ми хвилин відповісти на два запитання:

- 1. Опишіть, що Ви очікуєте від своєї дитини в першому класі?*
- 2. Чого Ви очікуєте від школи?*

Далі кожна група має сформулювати свою думку щодо очікувань від дитини і школи, дібрати аргументи на захист власної позиції. Організовується групова дискусія.

Наступний етап – представник від кожної групи озвучує результат обговорення (5-хвилинне повідомлення).

Рекомендації ведучому.

Дискусія дозволяє уточнити і глибше усвідомити позиції стосовно можливостей дітей, їхнього розвитку і шкільного навчання. Вона покликана виробити загальну аргументовану позицію. Підставою розподілу на групи є розходження первинної точки зору, одержаної у ході вибору відповіді на запитання: «Яка Ваша позиція стосовно розвитку дитини?» (А – будь-яка дитина може все, важлива лише методика навчання; Б – є індивідуальні особливості дитини, лише з урахуванням цих особливостей можливі бажані результати; В – прогрес у навчанні і розвитку дитини залежить від уроджених якостей, що розкриваються незалежно від методики навчання).

Підсумком дискусії є усвідомлення необхідності глибше вивчити свою дитину. Часто батьки мають завищені вимоги щодо своїх дітей, їм не терпиться наблизити свою дитину до ідеалу. Тим, хто страждає на цю хворобу (та й дітей мучить), не допоможуть жодні приватні рецепти.

Батькам, що готові розпочати самолікування, можна запропонувати відповіді на наступні запитання:

- 1. Чого конкретно я домагаюся від дитини?*

Відповідь, « щоб училася на « відмінно» не є задовільною, тому що не вказує

шляхів досягнення наміченої мети. Набагато продуктивнішим є змістовний аналіз дитячих помилок і труднощів з обов'язковим урахуванням вимог шкільної програми, що часом поблажливіша, ніж вимоги батьків, які не знають вікових норм розвитку.

2. Чому я прагну до цієї мети?

Що в моїх вимогах продиктовано турботою про дитину, а що – хвилиним настроєм, марнославством, огляданням на те, що скажуть інші (навіть значимі для мене) люди?

3. Чи пред'являю ті самі вимоги до себе і своїх близьких?

Чи вимагаючи, щоб дитина вправлялася в читанні, сама волію проводити час біля телевізора? Привчаючи сина не розкидати речі, не чекаю цього від чоловіка? Домагаючись від дитини чесності, прошу її сказати по телефону, що мене немає вдома? До речі, замисліться, чи поділяєте ви ті шкільні вимоги, які, вслід за вчителем, пред'являєте дитині? Якщо, приміром, особисто вам глибоко байдужа акуратність, за відсутність якої дитині дорікають у школі, то чи варто лицемірно ставати на сторону школи проти дитини і не вимагати від неї того, що для вас не має значення?

4. Чи хоче дитина того самого, чого хочу я?

Зазвичай це найслабкіший пункт виховних програм. Усі ми прагнемо бути ковалями дитячого щастя, але не можна виховувати дитину кувалдою і виконувати їй ланцюги з власних планів і принципів.

5. Чи може дитина досягти наміченої мети?

Що їй заважає? Може, саме неправильне визначення мети? Необхідно ще й ще раз замислитися: чи чітко я розумію, чому їй важко? Як я можу допомогти?

А тепер перевірте, чи правильно ви розв'язали це завдання самопізнання. Якщо ваша відповідь сформульована винятково термінами «вона не... (може, хоче, знає, уміє)», перевірте себе ще раз, можливо, ви не були із собою досить відверті.

3. Анкета для батьків майбутніх першокласників № 1

1. Ім'я, прізвище дитини.

Число, місяць і рік народження.

2. Чи Ваша дитина:

- знає букви ;
 - вміє читати ;
 - вміє писати ;
-

- вміє рахувати.

3. Якими пестливими іменами ви називаєте дитину в сім'ї?

4. Особливості характеру дитини (потрібне підкресліть):

- спостережливість;
- уважність;
- дисциплінованість;
- непосидючість;
- збудливість;
- контактність.

5. Чи любить Ваша дитина співати, малювати, танцювати, декламувати, майструвати? (Потрібне підкресліть.) Допишіть інше.

6. Основні види ігор, занять удома.

7. Які захворювання перенесла дитина в дошкільному віці?

8. Хронічні захворювання, відхилення в органах зору, слуху, дефекти мовлення, інші особливості.

9. Ім'я, по батькові батьків, освіта, де і ким працюєте, робочі телефони

10. Скільки дітей у сім'ї? Які взаємини з братами, сестрами?

11. Домашня адреса, телефон .

12. Ваші побажання, поради, запитання, пропозиції щодо навчання та виховання дітей.

Анкета для батьків майбутніх першокласників № 2

Ваша дитина

1. Дитина в сім'ї сумлінна і слухняна? Чи охоче вона виконує доручення батьків?

2. Постійно не старається і не слухає:

- часто неслухняна і нестаранна;
- не завжди старанна і слухняна;
- завжди слухняна.

3. Якою є поведінка дитини вдома?

- Постійно поводить себе брутально, грубить, сперечається;
- часто поводить себе погано і на зауваження не реагує;
- на зауваження реагує позитивно, хоча й не завжди;
- завжди добра поведінка.

4. Наскільки чуйно й турботливо ставиться дитина до батьків?

- Постійно припускається грубощів, нервується;
- часто виявляє грубість, черствість, егоїзм;
- не завжди чуйна й турботлива;
- чуйна, турботлива, добра.

5. Наскільки дитина працелюбна?

- Постійно ухиляється від праці, лінива;
- часто ухиляється від праці, виконує роботу лише під контролем;
- не завжди допомагає, робить лише те, що доручають;
- любить працювати, постійно допомагає старшим.

6. Якою мірою виховані простота і скромність у дитини щодо рідних і близьких?

- Дуже зарозуміла, хвалькувата, гордовита;

- часто виявляє надмірність, зазнайство, пихатість;
- іноді виявляє хвалькуватість, зверхність, зазнайство;
- завжди проста і скромна.

7. Чи критична дитина щодо інших людей?

- Некритична, пристає на думку інших членів сім'ї та товаришів;
- рідко висловлює свою думку, критичне судження;
- іноді висловлює і відстоює свою думку;
- уважно вислуховує зауваження, намагається зрозуміти і виправити стан речей.

Якщо на всі запитання батьки обирають відповіді: «1» — образ дитини, на їх думку, повністю негативний; «4» — вони вважають образ дитини повністю позитивним; «2» і «3» — батьки оцінюють дитину більш реалістично, адекватно до її поведінки.

4. Як же по-справжньому готувати дітей до школи?

Підготувати шестирічну дитину до школи – значить дати їй певне фізичне загартування, налаштувати психологічно і морально до систематичної щоденної праці, підготувати мислення дитини до навчання.

Бажання вчитися або допитливість, бажання пізнавати – це ті перші риси вдачі, які потрібно розвивати і виховувати у майбутнього школяра.

Дитину необхідно поступово готувати до школи, наприклад, через гру, яку батьки не нав'язують, а пропонують своєму сину або доньці. Саме через гру можна розвинути мислення, пам'ять, увагу, уяву дитини.

Найважливіший принцип підготовки до школи – розвиток допитливості. Звичайно, починати цей процес варто не в 6 років, а значно раніше. А якщо ви навчите дитину слухати, спілкуватися з іншими дітьми і дорослими, підтримаєте її прагнення до самостійності, ініціативності, якщо допоможете вашій дитині відчувати себе особистістю, яка багато що може, і до того ж, перебуває у доброму фізичному стані, ви зробите дійсно чимало для того, щоб навчання в школі стало радістю.

Батькам важливо усвідомити, що дитина йде до школи, щоб глибше і краще пізнати світ, кожного дня робити маленькі відкриття, а не просто отримувати оцінки.

Головне ж, що знадобиться дитині буквально з перших годин перебування за партою, це:

- вміння слухати і слухатися;
- готовність прийняти нову ситуацію і виконувати загальні правила, регулюючи свою діяльність;
- розвиненість вольових якостей, що виявляється, зокрема, в умінні утримувати увагу;
- загальна обізнаність як показник цікавості;
- мотиваційна готовність до навчання в школі, як до суспільно значущої діяльності;
- нарешті, достатня розвиненість дрібної моторики рук.

Розвивайте пізнавальні навички

Навчайте своїх дітей найпростішим формам порівняння, аналізу, синтезу, вмінню робити узагальнення, навчайте спостережливості.

Систематично проводьте з дітьми спостереження за природою (деревами, квітками, птахами тощо). Дитина не тільки побачить зміни, але й з вашою допомогою усвідомить причини цих змін.

Тренуйте дитину в розповіді. Важливо, щоб дитина навчилася розповідати без додаткових питань із боку батьків, навчилася цілісно передавати те, що спостерігала або бачила, використовуючи при цьому правильні форми слів і висловів.

Навчальні навички

Вчіть дитину вмінь знаходити певну залежність величин, орієнтуватися в математичній ситуації, виконувати логічні операції.

Під час прогулянок розвивайте окомір дітей, навчайте перевіряти його за допомогою умовної мірки (кроку).

Навчайте дітей орієнтуватися в часі. Привчайте їх вкладатися у відведений час при виконанні якоїсь роботи (малювання, конструювання, прибирання). Прагніть, щоб діти знали назви місяців, послідовність днів тижня, пір року, домашню адресу.

Важливо навчити дитину орієнтуватися в просторі так, щоб з'являлось розуміння понять «від» і «до», «вперед» – «назад», «вниз» – «вгору», «праворуч» – «ліворуч» .

Заохочуйте дітей до ліплення, конструювання, друкування, малювання. Такі види діяльності добре розвивають дрібні м'язи руки.

Купуйте дітям яскраві, ілюстровані книжки і разом радійте новій книзі. Читайте її разом, переказуйте – і успіх вам забезпечений.

Звертайте увагу на поставу дитини під час сидіння за столом.

Для успішного навчання потрібно підготувати дитину не тільки морально, інтелектуально, а й фізично.

Корисними будуть рекомендації:

- Змалку привчайте дитину дотримуватись правил особистої гігієни.
- Виробіть для дитини чіткий режим дня і намагайтесь його дотримуватись.
- Привчайте дитину до ранкової зарядки. Фізичними вправами особливо корисно займатись на свіжому повітрі.
- З раннього дитинства загартовуйте вашу дитину.
- Влаштовуйте вашій дитині прогулянки в будь-яку погоду.

Пам'ятайте ! Хвора дитина – це горе не тільки для батьків, але й для вчителів: порушується звичайний шкільний ритм, дитині доводиться увесь час “ наздоганяти ” матеріал.

- Перед заняттям у школі проконсультуйтеся з психологом, логопедом. При необхідності виправте, з допомогою фахівця, мовленнєві недоліки дитини.

- Відвідайте стоматолога, вилікуйте дитині всі хворі зуби.

- Перевірте зір вашої дитини в окуліста.

5. Пам'ятка батькам майбутнього першокласника

☞ Підтримуйте в дитини її бажання стати школярем. Ваше серйозне ставлення до шкільних проблем, досягнень, а можливо, й ускладнень допоможуть першокласникові підтвердити значущість його нового становища та діяльності.

- ❧ Обговоріть із дитиною ті правила й норми, з якими вона зустрінеться у школі. Обґрунтуйте їх необхідність.
- ❧ Дитина має право на помилку. Кожна людина навчається, в неї може щось не виходити, – це правомірно.
- ❧ Складіть разом із дитиною режим дня, стежте за його виконанням.
- ❧ Не пропускайте труднощів, які виникають на початку навчання. Якщо, наприклад, у дитини логопедичні проблеми, починайте їх розв'язувати на першому році навчання.
- ❧ Підтримуйте першокласника в його бажанні досягти успіху. У кожній діяльності обов'язково знайдіть, за що його можна похвалити. Пам'ятайте, що емоційна підтримка і похвала можуть помітно підвищити інтелектуальні досягнення людини.
- ❧ Якщо вас щось тривожить у поведінці дитини, не соромтесь звернутись до шкільного психолога.
- ❧ У зв'язку із соціальною позицією школяра в житті вашої дитини з'явилась авторитетніша людина, ніж ви. Це вчитель. Поважайте думки першокласника про свого педагога.
- ❧ Навчання – це нелегка й відповідальна праця. Школа суттєво змінює життя дитини, але це не повинно впливати на різнобічний дитячий світ.

6. Лист-звернення до найближчих і найдорожчих людей, моїх батьків

- Не псуйте мене. Я чудово знаю, що я не повинен одержувати всього, про що прошу. Я просто перевіряю вас.
 - Не бійтеся проявляти твердість стосовно мене. Я надаю цьому перевагу. Це дозволяє мені знати міру й місце.
 - Не застосовуйте силу стосовно мене, оскільки я буду думати, що сила — це єдине, що має значення. Із більшою готовністю я сприйму ваші поради та настанови.
 - Не будьте непослідовними. Це збиває мене з пантелику і змушує намагатися «вийти сухим із води» в усіх можливих випадках.
 - Не давайте порожніх обіцянок. Через це я перестану вам довіряти.
 - Не піддавайтеся на мої провокації, коли я говорю й роблю речі, які засмучують вас. Інакше я знову намагатимуся досягти такої «перемоги».
 - Не засмучуйтеся, якщо я говорю, що ненавиджу вас. Просто я хочу, щоб ви пошкодували про те, що ви зробили стосовно мене.
 - Не примушуйте мене відчувати себе малюком. Я компенсую це тим, що поводитимуся так, ніби я — «центр Всесвіту».
 - Не робіть для мене і за мене те, що я можу зробити для себе сам. Якщо це станеться, я вимагатиму, щоб ви обслуговували мене завжди.
 - Не звертайте уваги на мої безглузді витівки. Ваша підвищена увага допоможе їх закріпити.
 - Не робіть мені зауваження в присутності інших людей. На зауваження я реагуватиму лише наодинці, без сторонніх.
 - Не намагайтеся мене повчати в конфліктній ситуації. Я все одно нічого не почую, а якщо почую, то не буду реагувати. Поговоріть зі мною тоді, коли ваш гнів поступиться місцем здоровому глузду.
 - Не намагайтеся мене весь час повчати, Ви здивувалися б, дізнавшись, як добре я знаю, що таке «добре» а що таке «погано».
 - Не примушуйте мене вважати, що помилки, зроблені мною, це — злочин. Я маю навчитися робити помилки, не думаючи при цьому про те, що я ні на що не здатний.
 - Не прискіпуйтеся до мене й не бурчіть. Інакше мені доведеться вдати із себе глухого, щоб якось захиститися.
 - Не вимагайте від мене пояснень із приводу моєї поганої поведінки. Я, дійсно, відразу не зможу її пояснити. Я спробую пояснити і собі, і вам свою поведінку, але на це потрібен час.
 - Не випробуйте надмірно мою чесність. Мене легко налякати, при цьому я починаю брехати.
 - Не забудьте, що я розвиваюся, а значить, експериментую. Таким чином я вчуся. Змиріться, будь ласка, із цим.
 - Не оберігайте мене від наслідків моєї діяльності. Мені потрібно вчитися на власному досвіді.
 - Не звертайте уваги на мої маленькі нездужання. Я можу навчитися одержувати задоволення від свого поганого здоров'я, якщо завдяки цьому я буду в центрі вашої уваги.
 - Не уникайте відповіді, якщо я ставлю вам чесні й прямі запитання. Інакше ви побачите, що я перестав вас питати й шукаю інформацію, яка цікавить мене, там,
-

де мені її пропонують.

- Не відповідайте на мої дурні и безглузді запитання. Я просто хочу, щоб ви приділили мені увагу.
- Ніколи не вважайте, що вибачення переді мною принижує вас. Ваше чесне вибачення й визнання своїх помилок викликає в мене стосовно вас теплі почуття.
- Ніколи не стверджуйте, що ви досконалі й безгріховні. Інакше я буду ставити перед собою надто складні завдання й часто розчаровуватися в собі.
- Не переймайтеся тим, що ми проводимо дуже мало часу разом. Варто перейматися тим, як ми з вами його проводимо.
- Не дозволяйте моїм страхам викликати у вас тривогу. Інакше я справді злякаюся. Демонструйте мені вашу мужність і власну хоробрість.
- Не забувайте, що мені потрібні ваші розуміння й підтримка. Я думаю, що ви й без мене це знаєте.
- Ставтеся до мене так, як ви ставитеся до своїх друзів. Я теж хочу бути вашим найкращим другом.
- Не забувайте, що ваші добрі думки й теплі побажання, які ви даруєте мені щиро щодня, якщо не зараз, то через роки, повернуться вам сторицею.
- Пам'ятайте, що у вас є найбільше диво на світі. Це диво Я — ВАША ДИТИНА!

**особливості
організаційної роботи
з 6 - річними
першокласниками**

Психологічні особливості шестирічних першокласників

та їх врахування в навчально - виховному процесі

Починаючи з 1986 року, було здійснено перехід до навчання дітей з шести років. Таке рішення ґрунтувалося на результатах тривалих досліджень гігієністів, які підтвердили реальність і доцільність такого переходу. До 6 років у дітей найефективніше розвиваються рефлексії наслідування і повторення. Діти вже спроможні зосередити увагу на одному предметі, посилюється роль їхнього словесного мислення.

Проте шестирічний вік з психологічної точки зору є критичним. У цей період відбувається зміни, що означають завершення дошкільного етапу розвитку, і з'являється здатність до розуміння загальних принципів, зв'язків й закономірностей наукового знання. Якості, характерні для дошкільного дитинства, поєднуються у шестирічок з новими можливостями, зокрема у сфері учіння. Тому реалізація потенційних можливостей інших школярів потребує особливих умов навчання .

Навчання у першому класі побудоване з урахуванням вікових особливостей і перспектив шестирічних дітей. У його змісті, методах і формах закладено ідеї сприяння всебічному розвитку школярів, забезпечення повноцінного переходу до провідної учбової діяльності та формування особистості в перехідний період. Засвоєння учнями програмних знань безпосередньо пов'язується з розвитком елементарних форм учіння, планомірного і диференційованого ставлення, пізнавальної активності, позитивного ставлення до навчання в школі, адекватної самооцінки і формуванням навичок спілкування.

Оволодіння знаннями, уміннями, навичками здійснюється у різних видах діяльності. У навчально-виховному процесі відводиться чимало часу для малювання, конструювання, ліплення, побутової праці, гри. Поряд з цим відбувається засвоєння знань в процесі специфічної, нової для дитини діяльності – учіння і навчання. Усі ці види діяльності у своїй єдності забезпечують розвивальну функцію навчання шестирічок, перебудову характеру розумових процесів – сприйняття, пам'ять і мислення, якісну зміну загальної спрямованості та рис особистості школяра .

Закладені в змісті і методах навчання можливості реалізуються лише за умови правильного педагогічного керівництва. Тому важливим є знання учителем психології шестирічних учнів, закономірностей їхнього розвитку у до початку навчання та закономірностей психологічних змін їх особистості і пізнавальних процесів у навчально-виховному процесі .

Надійна основа успішної організації навчально-виховного процесу – врахування психофізіологічних особливостей і закономірностей розвитку шестирічних учнів. Якості, характерні для дошкільного дитинства, поєднуються у шестирічок з новими можливостями, зокрема у сфері учіння.

Пізнання здійснюється за допомогою психічних процесів – мислення, пам'яті, уваги та ін., починаючись із відчуттів і сприймань . До шести років сприймання набуває рис цілеспрямованої діяльності: дитина спроможна виділити предмет з ряду інших предметів, зосередити увагу на ньому і визначити його специфічні якості. У першу чергу шестирічки сприймають яскраві, об'ємні об'єкти, що викликають емоційну реакцію, причому характерним є поверхнєве сприймання і не завжди адекватне виділення суттєвих ознак. Ці особливості сприймання

виявляються у навчальному процесі. Зокрема, першокласники зміщують схожі графічні зображення і звуки, помиляються у врахуванні кількісного і просторового розміщення предметів при конструюванні та аплікації, порушують пропорції при малюванні та ліпленні. Недоліки сприймання утруднюють засвоєння дітьми поняття про число та його склад, стримує перенесення дії обчислення у внутрішній план, гальмує чіткість розуміння службових частин мови.

Шестирічна дитина може розв'язувати завдання, застосовуючи всі форми мислення, однак домінуючими у цьому віці є наочно-образне мислення, а при зіткненні із труднощами активізується дійове мислення. Матеріали спеціальних досліджень доводять, що ця форма є важливим резервом для засвоєння знань дітьми. Ефект у розумовому розвитку шестирічок визначається взаємодією трьох форм мислення. Повноцінний розвиток образного мислення і вправлення в розв'язанні задачі на рівні логічних міркувань сприяють розвитку логічного мислення як підґрунтя для засвоєння наукових знань .

Відповідно до такого підходу розроблено зміст навчальних предметів, мета яких – не лише забезпечити засвоєння дітьми рахунку і письма, а й сформувані у них навички орієнтування у мовних явищах та математичних відношеннях, започаткувати осмислення суспільно-політичних явищ, дати просторово-часові уявлення і т. ін. Зокрема, навчання грамоти містить і першорядні процеси оволодіння мовою, і розвиток мислення учнів. Мова вперше стає предметом усвідомлення. В процесі звукового аналізу дитина відкриває для себе дві сторони слова – формальну і змістовну, сприймає слово як елемент мовної діяльності, вчиться розпізнавати зміни його структури, зв'язки з іншими словами. Виникає нова сфера мислення, що вимагає нових типів відношень, пов'язаних з виділенням істотних ознак у мовних явищах.

Навчальний матеріал з різних предметів ставить дітей перед необхідністю виділяти суттєві ознаки, притаманні як одному явищу, так і їх ряду, формулювати необхідні висновки.

Пізнавальна діяльність включає також процеси пам'яті. Пам'ять у шестирічок переважно мимовільна, наочно-образного характеру. Добре запам'ятовується матеріал, що викликає інтерес чи має істотне значення для дитини. Першокласники мають певний досвід довільного запам'ятовування і відтворення, набутий у життєвих ситуаціях та іграх. Але володіти своєю пам'яттю, підпорядковувати мнемічні процеси свідомо поставленій меті діти починають лише в навчальній діяльності .

Що стосується емоційної сфери шестирічок, то цей період характеризується імпульсивністю дитячої поведінки . Емоції переважають над усіма сторонами психічного життя; вони швидко виникають і яскраво проявляються. Безпосередність дітей, зовнішні виразні рухи (міміка, поза, жести), мовленнєва інтонація дають можливість учителеві швидко виявляти характер емоцій учнів та відповідно реагувати на них. Як пише В.С.Мухіна, «життя шестирічної дитини насичене емоціями. Один день містить переживання любові, ніжності, ревності, відчуття горя і радості, заздрість, страх, відчай та ін. Першокласник стомлюється від власних емоцій, перестає розуміти і виконувати правила поведінки, стає некерованим» .

Важливу роль у житті шестирічок відіграють взаємини з іншими людьми:

батьками, однолітками, учителем. За умови доброзичливого ставлення до себе дитина відчуває емоційне задоволення, впевненість у собі, захищеність, і сама позитивно ставиться до оточуючих. Відомо, що тільки в умовах взаємної любові дитина вчиться любити сама. Першокласники лише тоді сприймають інших людей, коли ті люблять і поважають їх ось чому так важливо, щоб із першого дня перебування дитини в школі вона не відчувала емоцій дисгармонії. Уявлення школяра про свої навчальні можливості формується через ставлення учителя. Шестирічна дитина тонко відчуває любов, довіру, радість педагога. Першокласник піддається впливові останнього і поводить себе так, яким бачить його учитель. Результатом несприйняття дитини педагогом стає і самонесприйняття. Постійні зауваження, докори учителя, покарання з боку батьків за неуспіх у навчанні формують у першокласника внутрішню готовність до невдачі. Цілеспрямоване навчання й моральне виховання можливе тільки за умови взаєморозуміння між учителем та учнем.

Шестирічним першокласникам властиве почуття ревності. Дитина ревнує батьків до братика чи сестрички; учителів – до своїх ровесників. Тому педагог повинен бути однаково уважним до всіх дітей. В результаті адекватних дій дорослих школярі позбавляються від егоїстичної любові. З почуттям ревності пов'язана заздрість. Коли учневі здається, що вчитель краще ставиться до інших, виникає заздрість, яка може бути причиною негативних вчинків у ставленні до ровесників.

Радість успіху допомагає дитині на межі дошкільного і молодшого шкільного віку подолати труднощі. Школярам більше подобаються знання, що вимагають активізації мислених процесів. Навчатися з бажанням дитина буде лише при умові залучення її до різноманітних видів діяльності на основі самостійного здобуття знань (проводити досліди, спостереження). Навчальна праця, що потребує зусиль, приносить задоволення. Незадоволення пізнавальної потреби є причиною негативних емоцій і в кінцевому рахунку – втрати інтересу до школи загалом.

Уже перші кроки шкільного життя потребують від дитини досить високого рівня довільної регуляції поведінки. Майже всі діти приходять до школи з прагненням учитися, тобто із позитивною учбовою мотивацією. У перші дні навчання вони сумлінно ставляться до учбової діяльності, у кожного з них виникає уявлення про ідеального учня. Проте через деякий час ставлення окремих дітей до школи змінюється, що пов'язано із недосконалістю навчально-виховного процесу, недостатньою активізацією учіння першокласників, недоліками у розвитку пізнавальних процесів, надмірним захопленням вправами, спрямованими на формування автоматизованих поведінкових дій.

Гра і світ цікавого не перестають впливати на розвиток дитини в навчальному процесі школи. Гра допомагає активізувати навчальний процес, розвиває спостережливість дітей, увагу, пам'ять, мислення, збуджує інтерес до навчання. Урізноманітнення видів роботи із застосуванням гри або використання цікавого знімає втому, гальмівні процеси мозку, загострює пам'ять. Однак уже в молодших класах гра і її значення в навчальному процесі поступаються місцем перед навчанням. Навчання не можна пристосувати до розваг, навмисно полегшувати його тільки для того, щоб дитині воно не здавалось нецікавим.

Якщо дитині в навчанні все дається легко, то поступово в неї розвиваються лінощі

мислення, що призводить до формування легковажного ставлення до життя і праці. Це свідчить про те, що застосування гри і використання цікавого на уроках повинно бути не надмірним і не штучним.

Гра як провідний вид діяльності дошкільника поступово замінюється учбовою діяльністю. Проте слід зазначити, що навчальна діяльність шестирічок повноцінно реалізується лише у грі. Серед її форм найбільш ефективними є сюжетно-рольові ігри та ігри з правилами. Прийняття та виконання правил вимагають від першокласників свідомого керування своєю поведінкою. Починає діяти механізм підпорядкування мотивів, у процесі гри формуються елементи довільності.

Для розвитку вольових якостей у першому класі слід вчити дітей планувати свої дії, почавши з відтворення учнем послідовності дій іншої людини (тварини, героя літературного твору тощо) чи їх продовження. В результаті цього учень оволодіває мислительними засобами інших на основі розвитку рефлексії як усвідомлення своїх реальних можливостей. Починає формуватися самостійний рефлексивний досвід дитини.

Найвиразніше дидактичні особливості використання ігор у 1 класі виявляються в специфіці і способах організації навчальної діяльності і в структурі уроку. Зокрема, на уроках широко представлено ігрові форми навчання, тривалість уроку скорочено до 35 хв, обов'язково проводяться динамічні паузи, немає домашніх завдань, а є розгорнуте повторення, по-іншому оцінюються результати навчальної праці.

Процес засвоєння нових знань шестилітніми дітьми на різних уроках відбувається в такій послідовності: сприймання деяких фактів (ознак, властивостей предметів, явищ, об'єктів); спостереження, аналіз і виділення з допомогою вчителя істотних, повторюваних ознак, їх усвідомлення через різноманітні вправи і, нарешті, первинне елементарне узагальнення, яке може бути у формі уявлення, поняття, зразка висловлювання, міркування, способу дії. Відповідно і в структурі уроку основні його етапи - повторення, підготовка до засвоєння нового матеріалу, робота над новим матеріалом, первинне закріплення, висновок з уроку.

На етап повторення доцільно виділити 4—5 хв. оскільки коротко повторюється попередній матеріал і проводиться цілеспрямована підготовка до вивчення нового. Чим більше уроків з певної теми пройшло, тим частіше слід включати в поточний урок короткочасне пригадування (приблизно 2-3 хв.) саме тих знань, умінь і навичок, які винесено для контролю на кінець теми. З цією метою варто пропонувати дітям завдання з опорою на наочність, наприклад, роботи з моделями слів, таблицями складів, схемами складу числа, серією малюнків. Повторення вивченого з орієнтацією на кінцевий результат навчання потрібне тому, що відсутність домашніх завдань і бального оцінювання може послабити увагу вчителя до міцності засвоєного.

Робота над новим матеріалом – центральний етап уроку. Його тривалість — 18-20 хв. Цей етап характеризується різноманітністю видів сприймання.

Деякі вчителі переоцінюють можливості вербальних методів у навчанні шестилітніх. Ці діти тяжіють до практичної діяльності. Тому завжди при нагоді пояснення вчителя слід поєднувати з вправлянням учнів. Спостерігаються випадки, коли вчителі кілька разів іншими словами пояснюють ту саму думку, а учні вже втратили інтерес до неї: їм хочеться діяти. Отже, важливо вчасно

переходити від слів до практичних дій, вводити на етапі ознайомлення з новим матеріалом короткочасні (2-3 хв.) самостійні роботи практичного характеру з наданням можливості звертатися до зразка, наочності.

Для участі в рольовій грі учні повинні мати уявлення про ті особливості діяльності, які можна відтворити ігровими засобами (мовні ситуації, жести, міміка, практичні дії, ігровий реквізит). Спостереження за реакціями дітей, їх відповідями, переконують, що ігровий сюжет уроку допоміг учителеві зробити навчання емоційним, запропонувати такі види завдань, в яких учні повинні були виконати різноманітні розумові дії, виявити кмітливість.

Спостереження переконують, що найкращу працездатність дітей забезпечує спокійна, в міру енергійна, різна за темпом спільна діяльність педагога і школярів. Ніякої розважальності заради неї самої та ніякого нервового поспіху не повинно бути. Треба придивитися, простежити в часі, що діти можуть зробити за урок, і відповідно планувати обсяги завдань.

Для підвищення результативності уроку із шестирічними учнями важливо вчасно чергувати ігрові завдання, що потребують різних видів сприймання. Зокрема, слухову роботу доцільно змінювати практичними діями з різними рухами. Важливо урізноманітнити й форми завдань. Так, діти можуть працювати індивідуально, разом з учителем.

На кожному уроці слід обов'язково приділяти час на виконання ігрових завдань, переважно практичного характеру. Їх обсяг і тривалість слід визначати з урахуванням того, що дуже короткочасна робота не ефективна, оскільки діти не відразу починають працювати (кілька разів перекладають зошит, змінюють позу, заглядають до сусіда, чекають від учителя особистого звернення). У першому класі, як правило, доцільна самостійна робота тривалістю 4-5 хв. з опорою на різні форми сприймання і пам'яті. Виконанню ігрових завдань має передувати чітка інструкція, концентрація уваги першокласників на найважливіших моментах роботи, фіксований у часі початок роботи, стимулювання темпу роботи («Пишіть не поспішаючи, але й часу не гаючи»).

Протягом уроку обов'язково слід проводити динамічні паузи. У дослідженнях зі шкільної гігієни пропонується такий варіант: 3 хв. після 12-15 хв. уроку і 2 хв. – десь після 20 хв. Однак це лише один з можливих підходів. Треба вчасно помічати спад інтересу, працездатності дітей, враховувати провідну діяльність на уроці, не переривати фізкультурними вправами незавершену роботу. Безумовно, чим більше статичне навантаження, тим частіше й активніше треба робити фізкультурні вправи, а на деяких уроках (праці, ознайомлення з навколишнім, музики) сам процес навчання передбачає достатню рухливість.

Слід звернути увагу й на коефіцієнт корисності фізкультхвилинок. Наприклад, недоцільно використовувати віршування під час виконання дітьми вправ, бо для них стає важливою не точність і сила рухів, а гучність вимови, до того ж збивається ритм дихання. Для забезпечення ритму промовляти може вчитель. У фізкультурних паузах треба протягом дня цілеспрямовано навантажувати й розслабляти різні групи м'язів дітей, особливо плечей, спини, тазостегнових суглобів; обов'язково слід давати відпочинок очам, практикувати імпровізацію рухів під музику, пропонувати дітям відтворити типові рухи звірят.

Завершує структуру уроку етап підбиття підсумків, який є обов'язковим.

Отже, шестирічний вік — перехідний період, в якому проявляються риси дошкільного дитинства і типові особливості школяра. Цей вік багатий на приховані можливості розвитку, які дуже важливо своєчасно помічати й підтримувати. Це час, коли закладаються та розвиваються основи багатьох психічних якостей. Особливо вдумливо слід ставитися до вікових особливостей фізичного і психічного розвитку шестирічних дітей, що дасть учителям можливість цілеспрямовано, без шкоди для дітей організувати якісне навчання.

Психофізіологічна зрілість

Включення в нову соціальну середу, початок освоєння учбової діяльності вимагають від дитини якісно нового рівня розвитку і організації всіх психічних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення), вищої здібності до управління своєю поведінкою.

Проте можливості першокласників в цьому плані поки що досить обмежені. Це багато в чому пов'язано з особливостями психофізіологічного розвитку дітей 6-7 років.

За даними фізіологів, до 7 років кора великих півкуль є вже в значній мірі зрілою (що і забезпечує можливість переходу до систематичного навчання). Проте найбільш важливі, специфічно людські відділи головного мозку, що відповідають за програмування, регуляцію і контроль складних форм психічної діяльності, у дітей цього віку ще не завершили свого формування (розвиток лобових відділів мозку закінчується лише до 12-14 років, а за деякими даними - лише до 21 року), унаслідок чого регулюючий і гальмівний вплив кори виявляється недостатнім.

Недосконалість регулюючої функції кори виявляється у властивих дітям особливостях емоційної сфери і організації діяльності. Першокласники легко відволікаються, не здібні до тривалого зосередження, володіють низькою працездатністю і швидко стомлюються, збудливі, емоційні, вразливі.

Моторні навички, дрібні рухи рук ще дуже досконалі, що викликає природні труднощі при опануванні письма, роботі з папером і ножицями і ін.

Увага учнів 1-х класів ще слабо організована, має невеликий об'єм, погано розподіляється, нестійка.

У першокласників (як і у дошкільників) добре розвинена мимовільна пам'ять, що фіксує яскраві, емоційно насичені для дитини відомості і події його життя.

Довільна пам'ять, що спирається на вживання спеціальних прийомів і засобів запам'ятовування, у тому числі прийомів логічної і смислової обробки матеріалу, для першокласників поки що не характерна через слабкість розвитку самих розумових операцій.

Мислення першокласників переважно наочно-образне. Це означає, що для здійснення розумових операцій порівняння, узагальнення, аналізу, логічного виводу дітям необхідно спиратися на наочний матеріал. Дії «в голові, про себе» даються першокласникам поки що важко, внаслідок недостатньо сформованого внутрішнього плану дій.

Поведінка першокласників (через вказані вище вікові обмеження в розвитку довільності, регуляції дій) також нерідко відрізняється неорганізованістю, незібраністю, недисциплінованістю.

Ставши школярем і приступивши до опанування премудрощів учбової діяльності, малюк лише поступово вчиться управляти собою, будувати свою діяльність у відповідності з поставленими цілями і намірами.

Батьки і вчителі повинні розуміти, що вступ дитини до школи само по собі ще не забезпечує появи цих важливих якостей. Вони потребують спеціального розвитку. І тут необхідно уникати досить поширеного протиріччя: з порогу школи від дитини вимагають того, що лише ще має бути сформоване.

Першокласники, що вже переступили семирічний рубіж, є більш зрілими в плані психофізіологічного, психічного і соціального розвитку, чим шестирічні школярі. Тому семирічні діти, за інших рівних умов, як правило, легше включаються в учбову діяльність і швидше освоюють вимоги масової школи.

Перший рік навчання визначає деколи все подальше шкільне життя дитини. У цей період школяр під керівництвом дорослих здійснює надзвичайно важливі кроки в своєму розвитку.

Облаштування класних кімнат, ігрових центрів

Технологічна карта класної кімнати початкових класів

Складено на основі Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх

навчальних закладів, затвердженого наказом міністерства освіти і науки України від 20.07.2004 року за № 601 «Про затвердження Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів».

Кабінет початкових класів – це класна кімната закладу зі створеним навчальним середовищем, оснащеним сучасними засобами навчання та шкільним обладнанням згідно з санітарно-гігієнічними нормами і правилами облаштування.

Матеріально-технічне забезпечення класної кімнати початкових класів

Комплектація кімнати обладнанням здійснюється відповідно до типових переліків навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів.

У класній кімнаті встановлюються шкільні меблі: парти, учнівські столи та стільці. Шкільні меблі та їх розміщення у кабінеті мають відповідати санітарно-гігієнічним правилам та нормам .

Парти (столи учнівські) повинні бути тільки стандартні, при цьому стіл і стілець мають бути однієї групи .

У кімнаті повинна бути нанесена кольорова мірна вертикальна лінія для визначення учням необхідного розміру меблів (п.8.2. ДСан Пін 5.5.2.008-01 (у0063588-01).

У кімнаті розміщується класна дошка різних видів: на одну, три або п'ять робочих площ у розгорнутому або складеному вигляді.

Середній щит класної дошки на три або п'ять робочих площ може бути використаний для демонстрації екранно-звукових засобів навчання на навісному екрані.

На окремих робочих площах може бути розташовано набірне полотно для демонстрації розрізних карток зі словами, літерами, цифрами, лічильним матеріалом тощо, нанесено графічну сітку для проведення уроків каліграфії. Одна із робочих площин може мати магнітну основу з кріпленням для демонстрації навчально-наочних посібників (таблиць, карт, моделей-аплікацій тощо)

Робочі площі на звороті дошки можуть бути покриті білим кольором для нанесення написів за допомогою спеціальних фломастерів.

Класні кімнати мають бути забезпечені:

- аптечкою з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги;
- первинними засобами пожежогасіння відповідно до Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України .

Навчально-методичне забезпечення класної кімнати початкових класів

Навчально-методичне забезпечення класних кімнат складається з навчальних програм, підручників, навчальних та методичних посібників, передбачених типовими переліками навчально-наочних посібників та обладнання загального призначення, зразків навчально-наочних посібників, навчального обладнання, у кількості відповідно до вимог зазначених переліків.

Розподіл та збереження засобів навчання і навчального обладнання здійснюються згідно з вимогами навчальних програм та розділами.

У класній кімнаті створюється тематична картотека дидактичних та навчально-методичних матеріалів, навчально-наочних посібників, навчального обладнання, розподілених за темами та розділами навчальних програм. Картки розміщуються в алфавітному порядку.

Додатково кімнати початкових класів можуть бути оснащені:

- підручниками та навчальними посібниками для кожного учня;
- фаховим журналами;
- бібліотечкою суспільно-політичної, науково-популярної, довідково-інформаційної і методичної літератури;
- матеріалами перспективного педагогічного досвіду, розробками відкритих уроків та виховних заходів;
- інструментами і матеріалами для відновлення і виготовлення саморобних засобів навчання.

Оформлення класної кімнати початкових класів

На вхідних дверях кабінету повинен бути відповідний напис на табличці з назвою кабінету: «Класна кімната ___ класу». Крім того, на вхідних дверях може бути цифрове позначення та літера класу, наприклад «1-А клас».

Для оформлення класної кімнати передбачено створення навчально-методичних експозицій змінного та постійного характеру.

До постійних експозицій кімнати початкових класів належать:

- державна символіка;
- правила пожежної безпеки та дорожнього руху;
- класний куточок, де записано права і обов'язки школярів, правила поведінки учнів, органи самоврядування, відображено життя колективу класу.

У секційних шафах класної кімнати демонструються прилади, колекції фотовиставки тощо.

До експозицій змінного характеру належать:

- виставка кращих робіт учнів;
- матеріали до теми наступних уроків, орієнтовні завдання тематичного оцінювання, державної атестації;
- додаткова інформація відповідно до навчальної програми;
- результати експериментальної та дослідницької роботи учнів;
- результати учнівських конкурсів, турнірів тощо.

Матеріали експозицій оновлюються при переході до вивчення нової теми. Класна кімната має бути забезпечено настінними термометрами.

Ігровий простір для шестирічок: примха чи необхідність?

Шестирічна дитина має своєрідні фізіологічні та психологічні особливості, які повинні враховуватися педагогами при організації ефективного освітнього середовища.

Однією з найсуттєвіших проблем стає створення для шестирічних першокласників ігрової кімнати, адже найчастіше окремої вільної кімнати в школі немає. Але це не означає, що потрібно зовсім відмовитись від створення ігрового простору. При відсутності приміщення для окремої ігрової кімнати, можна створити у класній кімнаті ігрові центри, де навчаються першокласники. Звичайно, це малий простір для ігрової діяльності, але все ж він буде. Ми повинні пам'ятати, що:

По-перше, шестирічні учні – вже не дошкільнята, але ще й не школярі. Вони на половині шляху, у процесі переходу від одного вікового періоду до іншого. Тому, прагнучи нової діяльності – навчальної, першокласники зберігають потребу у грі.

По – друге, помічено, що в дітей, які мало граються, потреба у грі “ застряє ” та зберігається і в семирічному віці, заважаючи розвиткові нових потреб: у здобутті знань, реальному (а не уявному, як у грі) залученні до досвіду дорослих. Якщо ж шестирічній дитині створити умови і надати для гри достатньо часу, потреба в ній поступово відпадає і поступається місцем іншій діяльності – навчальній. Хоч, зрозуміло, гра ніколи не зникає з життя дитини повністю.

По-третє, ігрова діяльність – це вільна, самостійна діяльність, що здійснюється за особистою ініціативою дитини, вона вільна від обов'язків перед дорослими.

По-четверте, спеціальними дослідженнями було доведено, що в процесі навчання першокласників у частини з них погіршується зір, відбуваються зміни в діяльності опорно-рухового апарату, нервової та серцево-судинної систем як у перші місяці навчання, так і наприкінці навчального року. Підвищена рухова активність – біологічна потреба росту і розвитку дитини. Шкільні правила обмежують рухову активність майже наполовину. Навантаження, пов'язане зі зберіганням робочої пози, різко збільшується. Саме у зв'язку з цим, а не через складність розумової праці втомлюються діти.

Отже, навчальна діяльність може призвести до перевантаження. Діяльність в ігрових центрах дає дитині змогу зняти напруженість, попереджує виникнення стомленості.

По-п'яте, в ігрових центрах дитина може обрати діяльність (не тільки ігрову) за власним бажанням та інтересами, змінювати її залежно від власних потреб.

По-шосте, гра є найприроднішою та найпривабливішою діяльністю для молодших школярів.

Тому, враховуючи потреби та вікові особливості дітей шестирічного віку, в класній кімнаті ми зобов'язані створити ігрові центри.

В центрах усі іграшки, ігри, матеріали, атрибути, предмети-замінники повинні об'єднуватися за функціональними ознаками та розміщуватись у відповідних центрах діяльності.

Ця інформація дасть учителю можливість скорегувати діяльність учнів в ігровій кімнаті, зрозуміти інтереси дітей для подальшої організації навчально-виховного процесу.

Рекомендації щодо обладнання ігрових центрів

Матеріали, що використовуються у центрах, мають бути:

- поліфункціональними, тобто повинні використовуватись по-різному залежно від мети діяльності;
- різноманітними;
- постійно оновлюватись, видозмінюватись;
- відповідати санітарно-гігієнічним вимогам;
- розташовуватись у доступних для дітей місцях (на рівні очей) для того, щоб діти активно ними користувалися.

Організація ігрової діяльності

Кожен центр може бути розподілений на певні куточки (*див. табл.*).

Центр				
Куточок	ігровий	пізнавальної діяльності	художньо - творчої діяльності	психологічного розвантаження
	<ul style="list-style-type: none">♣ сюжетно рольових ігор♣ будівельно конструкторських ігор♣ рухливих ігор♣ дидактичних ігор	<ul style="list-style-type: none">♣ читача♣ слухача♣ письменника♣ театралізованої діяльності♣ математика та дослідника	<ul style="list-style-type: none">♣ малювання♣ аплікації♣ ліплення♣ конструювання	<ul style="list-style-type: none">♣ зелений усамітнення (відпочинку)

Ігровий центр

Ігровий центр на початку навчального року — найважливіший і найбільший за наповненістю. Коли вчитель у ході спостережень зрозуміє недоцільність перебування у куточках якихось іграшок, тому що діти ними не граються, ці іграшки мають бути складені у шафу або перенесені у підсобне приміщення. Під кінець навчального року, якщо виникає потреба, частину ігрового центру можна згорнути, розширивши інші, залежно від потреб дітей.

Куточок сюжетно-рольових ігор

Сюжетно-рольові ігри відрізняються від дидактичних сюжетних ігор (що організуються за ініціативою дорослого на уроці чи після нього і мають обов'язкові правила) — це самодіяльні ігри дітей.

Сюжетна гра пов'язана з умовною дією в уявній ситуації.

Різновиди сюжетної гри чи її культурні форми:

- власне рольова гра (дитина безпосередньо приймає на себе ігрову роль, навколо якої будується уявна ситуація);
- режисерська гра (уявна ситуація розгортається через дії іграшкових персонажів, які слугують ніби посередниками між дитиною й ігровими ролями);
- гра-фантазування (уявна ситуація розгортається насамперед у мовленні та уяві, сюжетні дії відбуваються із кимось, тобто дитина не ототожнює себе з якоюсь

конкретною роллю).

Для дітей шестирічного віку характерне сюжетно - творення у формі режисерської гри чи гри-фантазії.

Засвоєння нових для дитини норм шкільного життя вимагає значних нервових і енергетичних витрат, тому сюжетно-рольові ігри, тематично пов'язані із життям школи, допомагають першокласникам, граючи ролі дорослих, які працюють у школі — вчителя, вихователя, директора, завуча, бібліотекаря, кухаря, прибиральниці, завідувача господарчої частини, — усвідомити, яке значення має робота цих людей для них.

У куточку має знаходитись ігровий тематичний матеріал.

Який іграшковий матеріал доцільно мати в куточку?

1. Іграшки-персонажі:

- ляльки;
- набір ляльок (сім'я);
- м'які антропоморфні тварини (середній маленькі);
- набори маленьких фігурок: домашні та дикі тварини, динозаври, казкові персонажі, фантастичні персонажі, солдатики (лицарі, герої);
- умовні фігурки людей;
- рольові атрибути людей різних професій тощо.

2. Іграшки — предмети оперування:

- набори посуду;
- одяг для ляльок, візочок;
- набір медичного приладдя;
- терези, чекова каса;
- телефон, годинник, бінокль;
- транспортні засоби: автомобілі різного призначення, кораблі, човни, літаки, ракети, місяцехід;
- залізниця;
- набори: «Військова техніка», «Літаки», «Кораблі», «Будівельний майданчик»; інше.

3. Іграшки — маркери (знаки) ігрового простору:

- стійка з кермом;
 - ландшафтний макет (килим);
 - будинок для ляльок, будинок;
 - набір меблів для ляльок, для «школи»;
 - макет замку, фортеці;
 - макет міста, селянського двору, зоопарку, гаража;
 - набір дорожніх знаків, світлофор для іграшкового транспорту;
 - об'ємні чи силуетні дерева на підставці (для ландшафтних макетів).
-

Куточок будівельно-конструктивних ігор

Особливістю будівельно-конструктивних ігор є те, що дитина у процесі гри не використовує готову модель (іграшку), а повинна її змайструвати, звести споруду, тобто сконструювати об'єкт для можливої подальшої гри. Ці ігри тісно пов'язані із сюжетно-рольовими та близькі до трудової діяльності.

Для першокласників бажано мати поліфункціональний ігровий матеріал, що може використовуватись у різних за ідеями іграх.

У цьому куточку можуть бути:

- набори конструкторів різних видів (будівельні, технічні), з різних матеріалів (дерев'яні, металеві, пластмасові);
- альбоми з моделями, схемами споруд;
- об'ємні модулі різних форм із різних матеріалів для спорудження різних об'єктів, м'які легкі блоки для спорудження «печер»;
- великі шматки тканини, коробка з невеличкими шматочками тканини різного кольору і фактури.

Дрібний будівельний матеріал зберігають у коробках, великий можна прибрати у закриті шафи або на стелажі.

Куточок рухливих ігор

Учні шестирічного віку вже здатні доволно керувати своїми рухами, що є найсуттєвішим показником їхнього фізичного розвитку. Граючи у рухливі ігри, дитина має можливість самостійно регулювати темп, тривалість рухів. Учитель може виступати у ролі організатора гри (якщо правила гри невідомі школярам) або спостерігача. Обов'язково слід наголошувати, що гра має проходити у відповідному місці, щоб не заважати іншим дітям, а також що всі гравці повинні дотримуватись правил техніки безпеки.

У куточку може бути компактний спортивний міні-комплекс (розмістити його краще у кутку кімнати, доповнивши м'яким поролоновим матом, шведською стінкою), а також:

- мішені для метання та м'які м'ячики для метання;
- кеглі, пірамідки, м'ячі;
- «літаючі ковпачки»;
- кільцекид настільний та напільний;
- настільний теніс із прив'язаними м'ячиками;
- настільний кегельбан;
- настільний футбол чи хокей;
- дитячий більярд;
- килимок із розміткою для гри у «класики» тощо. Оснащення куточка обов'язково має бути безпечним та зручним.

Учитель обов'язково має провести інструктаж із техніки безпеки на тему «Як поводитись, щоб не травмувати себе та інших». Бажано, щоб у куточку була розміщена пам'ятка в малюнках (тому що першокласники на початку року не вміють читати), яка б нагадувала про правила безпечних ігор.

Куточок дидактичних ігор

Особливістю цих ігор є те, що вони створюються дорослими для дітей з певною метою, мають конкретний зміст і правила. Вони мають дві складові — навчальну й ігрову. Розрізняють словесні дидактичні ігри, з іграшками та настільно-друковані.

Усім дидактичним іграм властиві:

- ігровий задум, що зацікавлює дітей, збуджує їхню активність, викликає бажання грати;
- конкретне дидактичне завдання, для виконання якого необхідно долати труднощі, самостійно діяти в певній ситуації або з певними предметами, набуваючи власний діяльніший та чуттєвий досвід;
- певні правила, які водночас виконують важливу роль — визначають характер і спосіб ігрових дій, організують і визначають поведінку та взаємини дітей у грі, є критеріями правильності ігрових дій, їх оцінювання.

Результатом дидактичної гри, окрім правильно виконаного завдання, є й задоволення, яке вона дає учасникам.

Учитель, беручи участь у грі, встановлює той жвавий темп, який не викликає поспіху й водночас неважкий для дітей. Виступаючи в ролі учасника гри, він не перестає бути педагогом, спрямовує гру репліками, запитаннями, непомітно підтримує ініціативних дітей і зусилля слабших, створює умови для прояву самостійності.

Своїми діями, неухильним дотриманням правил подає дітям приклад, оцінює неправильні дії та запобігає їм.

Що може бути у куточку?

Ігрові стінки з дидактичними іграми:

- мозаїка, пазли;
- настільно-друковані ігри із цифрами та літерами;
- настільно-друковані маршрутні дидактичні ігри;
- ребуси, головоломки;
- дидактичне лото з різним тематичним змістом;
- парні розрізні картинки, кубики з картинками;
- лото, доміно, шашки, шахи;
- головоломки зі схемами викладання паличок, «В'єтнамське коло», «Колумбове

яйце», «Піфагор»);

- «шансові» настільно-друковані ігри (ігри на удачу), маршрутні ігри;
- предмети, різні за формою, «м'якістю», кольором тощо.

Для дидактичних ігор можна використовувати іграшки, що знаходяться в інших куточках. Це можуть бути іграшки, виготовлені з різних матеріалів. Гра «Впізнай із заплющеними очима» (на дотик) допомагає розширити зону тактильних відчуттів дитини; «Рукавичка» (в рукавичку чи мішечок кладеться геометрична фігура певної форми, і дитина пояснює товаришам основні її ознаки) поповнює словниковий запас, учить аналізувати, узагальнювати; гра «Впізнай, чий голос» — краще вивчити товаришів, зняти втому (адже дітям часом необхідно і покричати); гра «Із чого це?» (вироби з природного матеріалу, води, глини, пластмаси, тканини тощо) допомагає глибше орієнтуватись у навколишньому середовищі, забезпечує попередження травматизму в окремих випадках і т. д.

Зверніть увагу! Гра несумісна з диктатом дорослого. У жодному разі не можна втручатися в хід гри, коментувати її, давати поради без прохання дітей, різко обривати її, смикати дітей, вимагаючи негайно припинити діяльність, якою вони так захоплені.

Гра з правилами має свої культурні форми, що визначаються колом задіяних у ній здібностей:

- ігри на фізичну компетенцію (рухові, «на спритність»);
- ігри на розумову компетенцію (дидактичні: увага, пам'ять, мислення, комбінаторика);
- ігри на удачу («шансові»), що пред'являють мінімум вимог до знань учасників.

Для дітей 1-го класу характерне залучення до всіх видів ігор. Учні шестирічного віку вже здатні не тільки діяти за правилами, прагнути до виграшу, й змінювати правила за домовленістю з партнерами.

ЦЕНТР ПІЗНАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Спираючись на розроблені у психологічних дослідженнях уявлення про розвиток пізнання в онтогенезі (Л.Виготський, Д.Брунер, Л.Венгер та ін.) як про послідовне оволодіння дитиною все більш складними культурними засобами репрезентації навколишнього (дією, образом, знаком), можна умовно розподілити *матеріал для пізнавально-дослідницької діяльності першокласників* на такі види:

- об'єкти для дослідження в реальній дії;
- образно-символічний матеріал;
- нормативно-знаковий матеріал.

У першокласників різні види діяльності вже диференціюються, одночасно виникають внутрішні схеми, що структурують досвід (родо - видові, причинно-наслідкові, просторово-часові). Учні вже переходять від зовнішнього дослідження предметів до пізнання внутрішніх зв'язків між предметами та явищами, перетворення предметів із передбаченням результатів.

Що доцільно мати у центрі?

У цьому центрі мають розміщуватися матеріали для самостійної пізнавально-дослідницької діяльності шестирічних учнів, що сприяють розвитку пізнавальної активності. Матеріали у центрі мають постійно оновлюватися залежно від програмового змісту навчання та розвитку дітей.

Куточок читача

Куточок читача (бібліотечку) доцільно створити для пробудження та подальшого стимулювання читацького інтересу дітей, формування навички читання, розвитку словесно-логічного мислення.

Бажано добирати книжки так, щоб задовольнити потреби дітей із різними рівнями сформованості навички читання.

У куточку мають бути представлені:

- книжки з художніми та науково-популярними текстами, казки, збірки поезій;
- дитячі енциклопедії;
- дитячі журнали, ілюстровані дитячі видання про рослинний і тваринний світ;
- книжки-малюнки, альбоми;
- книжки із серіями розвивальних вправ;
- книжки - пазли (тексти та яскраві ілюстрації, які потрібно скласти самостійно);
- книжки-іграшки типу «Домашній театр» (завдання: скласти з картону героїв казки та розіграти казку);
- зображення букв (плакати, абетка, розрізна азбука, кубики, складові таблиці, віршики);

дидактичні посібники з навчання читання, кросворди, ребуси, анаграми, шаради, чайнворди, стенд-книжки тощо. Матеріали повинні змінюватися, ігри оновлюватися, бібліотечка поповнюватися залежно від підвищення рівня сформованості навички читання у школярів.

Перед роботою в цьому куточку вчителю слід:

- нагадати дітям правила бережливого ставлення до книжки;
- обговорити, чому ці правила є обов'язковими для всіх;
- визначити місця, де можна почитати улюблену книжку;
- наголосити, що не можна забирати книжки додому.

Куточок слухача

Матеріали куточка призначені для прослуховування записів із художніми текстами, музики (класичної, популярної, народної, звуків природи, релаксаційних записів). У куточку має бути програвач, комп'ютер, навушники.

Учитель повинен пояснити дітям, як працювати у такому куточку, як користуватися технікою, або наголосити, що для вмикання і вимикання технічних засобів слід звертатися до нього.

Куточок письменника

Цей куточок дає дитині змогу відчувати себе «письменником» у своєму власному розумінні, повірити у свої «письменницькі» здібності, що сприятиме виробленню позитивного ставлення до письма, яке маленькі школярі нерідко вважають найнеприємнішим заняттям у школі. Учні можуть за власним бажанням самостійно вправлятися у написанні букв, складів, створювати власні твори, підписувати вироби.

Матеріальне забезпечення куточка:

- аркуші та зошити для письма;
 - ручки, олівці;
-

- дошка для письма, крейда;
- маркери;
- дошка магнітна з комплектом букв, складів;
- фішки для звукового аналізу слів;
- таблиця зі зразками написання букв, друкованих літер;
- дитячі словнички.

Куточок театралізованої діяльності

Театралізована діяльність шестирічних дітей ґрунтується на:

- безпосередньому сприйманні «тут і зараз» літературних творів — у процесі читання й одночасної інсценізації;
- на знанні творів, які вивчалися на уроках, у позаурочний час чи самостійно вдома, і відтворенні їх змісту на виконавському та творчо-імпровізаційному рівнях.

Ляльки для театральної діяльності можна придбати або виготовити на уроках праці, після уроків, залучити до цієї роботи батьків,

У куточку мають бути представлені (за вибором):

- набір персонажів для настільного театру картинок;
- набір персонажів для пальчикового театру;
- набір персонажів для кулачкового театру;
- набір персонажів для театру рукавичок;
- набір персонажів для лялькового театру;
- набір персонажів для театру тіней;
- набір персонажів для театру маріонеток;
- набір персонажів для настільного театру іграшок;
- універсальна складана ширма;
- ширма/театр (чи настільна ширма-театр);
- маски казкових, фантастичних персонажів, елементи різних костюмів та деталізовані костюми, ігрові театральні ширми для «реального» театрального дійства із перевтіленням на основі переодягання;
- кругова панорама;
- фланелеграф тощо.

Куточок математика та дослідника

У цьому куточку мають бути створені умови для пошуково-дослідницької діяльності першокласників, розвитку вміння встановлювати причинно - наслідкові зв'язки, ставити запитання, вільно маніпулювати об'єктами, конструювати різні моделі, а також логічного та творчого мислення.

Об'єкти для дослідження в реальній дії:

- набір геометричних фігур із графічними зразками (поділеними на елементи і не поділеними) для створення площинних зображень;
 - танграм;
 - головоломки площинні (геометричні) та об'ємні (зокрема ті, що мають схеми послідовних перетворень);
 - ігри-головоломки на комбінаторику (кубик Рубика, гра «15», «унікуб» тощо);
 - головоломки-лабіринти (прозорі з кулькою);
-

- гра «чарівний екран» (на координацію при кресленні вертикальних та горизонтальних ліній);
- набір об'ємних тіл для групування і класифікації (за кольором, формою, розміром);
- набір лічильних паличок;
- мозаїка (кольорова, дрібна) з графічними зразками різних ступенів складності (поділені на елементи, суцільні, креслення-схеми);
- терези (балансир) із набором важелів;
- термометр (для вимірювання температури води і повітря);
- пісочний годинник (на різні відрізки часу);
- годинник механічний із прозорими стінками (із зубчастою передачею);
- набір лекал, лінійки;
- набір склянок з мірними позначками, набір прозорих мензурок різних форм і об'ємів;
- рахівниці напільна, настільна;
- компас;
- набір магнітів;
- лупа;
- колекції мінералів, тканин, паперу, гербарій.

Образно-символічний матеріал:

- набори карток для класифікації (встановлення родо - видових відносин): види тварин, рослин, ландшафтів, транспорту, будівель, професій, спорту тощо;
- набори лото (зокрема із співвіднесенням реалістичних і умовно-схематичних зображень);
- набори таблиць і карток із предметними та умовно-схематичними зображеннями для класифікації за двома-трьома ознаками одночасно (логічні таблиці);
- серії малюнків для встановлення послідовності подій (казкові та реальні історії, гумористичні ситуації);
- набори малюнків історичної тематики для вибудовування часових рядів: раніше — зараз (історія транспорту, житла тощо);
- серії малюнків «Пори року» (пейзажі, життя рослин, тварин, сезонна праця людей);
- набори парних картинок на порівняння (на знаходження помилок, відмінностей тощо);
- розрізні сюжетні малюнки (розрізані прямими та вигнутими лініями), пазли;
- календар настільний (ілюстрований);
- календар погоди настінний та набори карток із символами (вітер, опади тощо);
- глобус, фізична карта півкуль;
- фізична карта України;
- дитячий атлас.

Нормативно-знаковий матеріал:

- магнітна дошка настінна;
 - набір карток із цифрами;
 - набір карток із зображеннями певної кількості предметів та відповідних цифр;
 - набір кубиків із цифрами;
-

- набір карток з отворами для складання простих задач;
- набір карток-цифр (від 1 до 100) із замковими кріпленнями;
- числовий балансир (на склад чисел);
- абак;
- набір: дошка магнітна з комплектом цифр, знаків, геометричних фігур;
- макет циферблата годинника.

ЦЕНТР ХУДОЖНЬО - ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робота у цьому центрі будується на основі:

- рівня оволодіння першокласниками навичками роботи з різними матеріалами та інструментами, набутими на уроках;
- наявності умов для відповідної діяльності чи можливості їх створення;
- інтересів дітей (дівчаток і хлопчиків можуть цікавити різні види діяльності);
- обов'язкової умови одержання в ході роботи корисного продукту.

У центрі мають бути розділені **місця загального призначення**:

- відповідна кількість столиків і стільців (залежно від площі приміщення та потреб дітей);
- місце для зберігання матеріалів;
- місце для зберігання інструментів (усі гострі предмети повинні прибиратися у закриті ящики, щоб обмежити вільний доступ до них дітей, учитель має вирішити, яким чином він контролюватиме видачу інструментів);
- місце для зберігання альбомів із технологічними схемами виготовлення виробів

та різноманітних зразків;

- стенд та полиця для виставки робіт (виставки робіт мають постійно оновлюватися. Діти повинні мати можливість виставляти свої вироби на стенді або на полиці для демонстрації їх батькам, однокласникам, гостям, тому що одержання результату є для дитини критерієм, на базі якого формується її самооцінка, віра в успіх, бажання брати участь у більш складних проектах. Діти захоплюються тим, що самі роблять, навіть якщо дорослим продукт їхньої діяльності здається недосконалим. І вчителі, й батьки повинні поважати зусилля, які доклала дитина, виробляючи певний продукт, їхнє позитивне ставлення є потужним стимулом, що надихає дітей на подальшу діяльність, формує позицію творця);
- місце для зберігання фартухів, наруківників, засобів для прибирання (учителю слід звернути особливу увагу на вироблення в учнів уміння й звички прибирати своє робоче місце);
- стенд із правилами техніки безпеки у малюнках (для роботи з ножицями тощо).

Куточок малювання

У куточку рекомендується мати:

- папір для малювання (різної величини, форми, товщини);
- набори кольорових олівців;
- набори фломастерів;
- набори маркерів;
- пензлики;
- підставки для пензликів;
- палітри, мольберти;
- серветки паперові та із тканини, що добре вбирає вологу, для осушування пензля після промивання;
- гуашеві та акварельні фарби;
- формочки для промивання ворсу пензликів;
- набори кольорової крейди, дошки, шматки губки;
- розмальовки;
- силуети для змальовування, тонування;
- альбоми зі зразками.

Куточок аплікації

Робота у куточку стимулює творчі здібності дітей на основі створення аплікацій із різних матеріалів (паперу, тканини тощо), витинанок.

Бажано, щоб у куточку були:

- набори кольорового паперу;
 - папір різної фактури (наприклад, газетний);
 - набори кольорового картону;
-

- ножиці з тупими кінцями для право- і ліворучок (брати з дозволу вчителя);
- клей, формочки для клею;
- пензлики для клею;
- підкладні дощечки для нанесення клею на вироби;
- колажні матеріали (наприклад, вживані журнали);
- тканина різних видів;
- коробки для форм і відрізків паперу;
- прозорі файли для зберігання відрізків паперу;
- альбоми зі зразками аплікацій.

Куточок ліплення

Під час ліплення з природи формуються прийоми спостереження і точного відтворення предметів. При цьому потрібно пояснити дітям, що важливе не так точне копіювання, як уміння схопити суттєве, визначальне.

Найбільше діти люблять ліпити з уяви, при цьому відбувається розвиток фантазії, творчого мислення, творчої уяви.

У куточку бажано мати такі матеріали:

- пластилін (12 кольорів);
- глина (по змозі);
- підкладні дощечки 20 x 20 см;
- стеки різної форми;
- склянки для води;
- серветки з тканини для витирання рук під час ліплення;
- полицю для просушування виробів (із глини);
- альбоми зі зразками — схемами послідовності виконання роботи.

Куточок конструювання

У куточку мають бути:

- підбірка природних матеріалів (шишки, мох, жолуді, морські камінці, насіння кавуна, соняшника, дині, пробки, засушені квіти, шкаралупки горіхів, обрізки соломи, ягоди горобини, рогожка тощо);
- підбірка використаних матеріалів (паперові коробки, котушки, пробки, кришечки, сірникові коробочки тощо) для конструювання різних (переважно об'ємних) предметів;
- підбірка фантиків від цукерок та інших кондитерських виробів (фольга, стрічки тощо);
- набір кольорового картону та паперу різної фактури (глянцева, матова, з тисненням, гофрована, прозора, блискуча тощо);
- підбірка колажного матеріалу (вірізки з газет, журналів тощо);
- альбоми зі зразками та схемами послідовності виконання дій.

Можна запропонувати дітям конструктори з картону, наприклад: «Паперовий зоопарк» (необхідно скласти тваринок за інструкцією без ножиць і клею),

«Повітряний бій», «Казкова країна», альбоми з конструювання оригамі тощо. Потім діти можуть використовувати виготовлені іграшки в інших іграх.

ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВАНТАЖЕННЯ

Нервова система дітей - шестирічок дуже вразлива, і тому для подальшого встановлення та закріплення врівноваженої взаємодії процесів збудження і гальмування потрібно подбати про раціональну взаємодію навантаження і спокою у процесі організації життєдіяльності. Цьому сприяє організація центру психологічного розвантаження. Бажано, аби при оформленні центру психологічного розвантаження гармонійно поєднувалися кольори, що сприятиме створенню спокійної атмосфери.

Куточок відпочинку

У куточку мають бути м'які низькі меблі, килим.

Це місце для усамітнення, де дитину ніхто не потурбує до того часу (в позаурочний час), поки вона сама не захоче спілкуватись із колективом. У дітей 6—7-річного віку психічні процеси недовготривалі, тому, як правило, на такі «усамітнення» не потрібно багато часу. Але це дасть змогу педагогу і шкільному психологу своєчасно помітити стан дитини і допомогти їй подолати деякі проблеми.

Зелений куточок

Створення зеленого куточка сприяє озонуванню повітря у кімнаті, створює позитивний мікроклімат. Учні можуть допомагати дорослим доглядати кімнатні рослини, поступово вивчаючи "їхні особливості. Поряд із кімнатними рослинами можна розмістити акваріум.

Отже, враховуючи психологічні особливості учнів шестирічного віку, рівень їхнього розвитку і потреби (які можуть різнитися в кожному окремому класі), ко-

жен учитель має самостійно вирішити, як організувати середовище в ігровій кімнаті з метою розвитку всебічно та гармонійно розвиненої особистості. Сподіваємося, що ці рекомендації стануть вам у пригоді.

Управління
руховим режимом
1 класу

Управління руховим режимом учнів 1 класу

Фундамент здоров'я та фізичного гарту закладається в дитячому віці. Шкільні роки - найбільш благодатний період росту і загартовування організму, розвитку його функціональних і фізичних якостей, збагачення рухового досвіду дітей, тому одне з основних завдань школи - залучити всіх учнів до систематичних занять фізичними вправами, виховати вміння свідомо й самостійно використовувати їх у режимі праці та відпочинку починаючи з 1-го класу.

Потреба дітей в активному руховому режимі зумовлена біологічними законами їхнього розвитку. Без активних рухів, без фізичних вправ неможливий нормальний ріст і розвиток організму.

Під впливом тривалого перебування в одному й тому ж положенні під час писання, лічби, читання в учнів I класу розпорошується увага, різко знижується сприймання. Діти без потреби виймають книги, зошити, пересувають їх з місця на місце; оглядаються, розмовляють, копірсаються в парті, допускають помилки. Поступово на уроці виникає шум, що є ознакою втоми дітей.

Вчитель може навести і зберегти порядок, але цей порядок буде чисто зовнішнім. Часто можна спостерігати, як учневі, що дуже стомився від тривалої незвичайної роботи, вчитель докоряє, вимагає сидіти рівно, не обертатись, бути дисциплінованим і т.д. Така розмова іноді триває від трьох до п'яти хвилин, і потрібна тиша відновлюється. Але глибоко помиляється вчитель, якщо думає, що таким методом він може змусити учнів уважно слухати. Втома виникає через тривалу одноманітну роботу, яка змінює протікання нервових процесів у корі головного мозку.

При читанні, лічбі, письмі в оптимальному збудженні перебувають деякі ділянки кори головного мозку. Якщо ці збудження надходять тривалий час і одноманітно, то в цих ділянках кори головного мозку настає процес захисного гальмування. Увага дітей ослаблюється.

Досліди і спостереження лікарів і вчителів свідчать про те, що активне сприйняття в учнів I кл. триває 15-20 хв., а потім настає процес гальмування. Крім того, під час уроків у статичному напруженні перебувають м'язи спини, голови, ніг. Стомившись, учень сутулить спину, лягає грудьми на парту, спирається на руку, що негативно впливає на поставу (сколіоз, кифоз, лордоз).

Під час письмових робіт м'язи рук стомлюються від одноманітних динамічних напружень. Тривале сидіння за партою викликає застій крові в нижніх кінцівках, в ділянках таза, живота. Тому погіршується постачання крові в головний мозок, що погано впливає на життєдіяльність нервових клітин головного мозку.

Отже, навчальні заняття впливають на окремі органи, системи, на працездатність організму в цілому.

Запровадження на уроках короткочасного відпочинку сприяв відновленню рівноваги процесів збудження і гальмування. Для відновлення працездатності велике значення має активний відпочинок у вигляді фізкультурних пауз, під час яких фізичні вправи сприяють підвищенню збудливості загальмованих ділянок мозку.

Комплекс фізкультпауз включає дві-три прості, доступні вправи, які не вимагають складної координації і впливають на основні м'язові групи. На проведення їх потрібно виділяти дві-три хвилини.

Комплекс вправ будується за певною схемою: перша вправа (типу потягування) сприяє випрямленню хребта, підвищує тонус м'язів - розминачів тулуба, сприяє глибокому диханню; друга вправа - для нижніх кінцівок; третя - для м'язів тулуба.

Остання вправа повинна трохи знижувати фізіологічне навантаження по відношенню до перших двох, але сприяти активізації мислення шляхом включення елементів координації руху.

Вправи слід погоджувати з характером навчальних занять. Наприклад, на уроках письма, ліплення необхідно вводити вправи для рук (розгинання і згинання пальців).

При складанні комплексу фізкультпауз необхідно використовувати ті основні вправи, які вивчаються на уроках фізичного виховання. Це заощадить час, який довелося б витратити для пояснення того чи іншого вихідного положення.

Фізкультурні паузи під час занять письмом доцільно проводити, стоячи за партою або біля неї. Але під час контрольних робіт вправи можна проводити, сидячи за партою. Це саме стосується усних уроків, бо на них учні тримаються вільніше. Фізкультурні паузи слід проводити на всіх без винятку уроках. Час їх проведення залежить від місця уроку в розкладі, а також від характеру і трудності його. Сигналом до проведення їх є розпорошення уваги класу.

На початку навчального року, поки учні ще не освоїлись з шкільним режимом, доцільно в I класі проводити вправи протягом двох місяців на кожному уроці. Ці рекомендації подаються тому, що початок навчального року є найскладнішим періодом для учнів I класу.

Як проводиться фізкультпауза?

Учитель стає біля дошки і дає розпорядження приготуватись до вправ. Учні кладуть ручки, закривають книжки і кладуть їх на середину парти, розстібають коміри.

Пропонувати фізичні вправи слід спокійним тоном, без голосних команд, щоб не викликати зайвого збудження і не відвертати уваги учнів від навчального процесу. Учитель показує рухи, а потім пропонує учням зробити їх. Якщо учням комплекс знайомий, показувати його немає рації. В цьому разі досить сказати: «Виконуємо першу вправу» (або другу, третю і т.д.). Кожну вправу слід повторити 4-5 раз. Темп виконання вправ середній, іноді повільний.

Учитель повинен стежити за правильністю виконання вправ і робити необхідні зауваження. Комплекси вправ бажано змінювати один раз на два тижні, причому змінювати можна не весь комплекс, а тільки окремі вправи, вихідні положення, амплітуду рухів. Усе це створює в учнів враження новизни вправ, і діти виконують їх з великим інтересом.

Здоров'язберігаючі технології – це шанс дорослих вирішувати проблему збереження здоров'я учнів не формально, а усвідомлено, з урахуванням особливостей контингенту учнів, спрямованості та специфіки навчального закладу, регіональних особливостей тощо. Сенситивні особливості розвитку учнів початкової школи, обґрунтована можливість реалізації принципу свободи у розвитку їхньої особистості і в той же час такі психологічні особливості молодших школярів, як віра у правдивість всього, чому їх навчають, схильність до наслідування і старанність, є важливими передумовами формування культури здоров'я саме в молодшому шкільному віці.

Від дотримання гігієнічних і психолого-педагогічних умов проведення уроку в основному і залежить функціональний стан школярів в процесі навчальної діяльності. Для підвищення розумової працездатності учнів, попередження передчасної втоми і зняття у них м'язової статичної напруги проводяться фізкультхвилинки, приблизно через 10-15 хвилин від початку уроку або з розвитком першої фази розумової втоми у значної частини учнів класу. До складу вправ фізкультхвилинки можна віднести наступні:

- вправи з формування постави;
- зміцнення зору;
- зміцнення м'язів рук;
- релаксаційні вправи для міміки обличчя;
- потягування;
- вправи, спрямовані на вироблення раціонального дихання.

Більшість учнів початкових класів не вміють правильно дихати під час виконання м'язового навантаження, ходьби, бігу, а також в умовах відносного м'язового спокою. Неправильне дихання призводить до порушення діяльності серцево-судинної і дихальної систем, зниження насичення крові киснем, порушення обміну речовин. Тому необхідно вводити вправи для вироблення глибокого дихання. Такі вправи дають навантаження на м'язи, які не були задіяні при виконанні поточної діяльності, а також сприяють розслабленню м'язів, що виконують значне статичне або статико-динамічне навантаження. Фізкультхвилинки проводяться в чистому, добре провітреному класі. Для ефективного проведення фізкультхвилинки необхідний позитивний емоційний фон. Виконання вправ без відповідного налаштування не дасть бажаного результату. Тому вітчизняні педагоги є прихильниками емоційних розрядок. Фізкультхвилинки бажано проводити, враховуючи специфіку предмета. Важливим є музичний супровід, який допомагає відновити оперативну працездатність.

Адаптаційний період

Адаптаційний період дітей 6 - річного віку

Вступ до школи - переламний момент у житті дитини. Він пов'язаний із новим типом стосунків з оточенням (ровесниками й дорослими), новим видом основної діяльності (навчальної, а не ігрової). У житті дитини змінюється все: обов'язки, оточення, режим. Це "кризовий період" у житті дитини, і ця "криза" виявляється у тому, що свої ігрові потреби дитина має задовольняти у навчальні способи. Процес адаптації до шкільного життя у дітей триває по-різному - від 2 тижнів до 2-3 місяців, залежно від рівня їх готовності до школи, психофізіологічних особливостей та стану здоров'я. Вирішальну роль тут відіграє сформований у дошкільному віці рівень готовності до школи, або "шкільної зрілості".

До дитини в цей період висуваються нові запити, у неї з'являються нові обов'язки, нові друзі, нові стосунки з дорослими, що вимагає від дитини певних моральних зусиль і досвіду. Дитина опиняється в соціальній позиції, отримує право на навчання. А чи готова вона до цього?

Готовність дитини до навчання в школі можна констатувати як інтерактивну характеристику розвитку дитини, що зумовлює успішну адаптацію до вимог шкільного життя дитини.

Основними компонентами загальної готовності дитини до школи є:

1. Мотиваційна готовність.
2. Емоційно-вольова готовність.
3. Розумова готовність дитини.
4. Психологічна готовність до спілкування та спільної діяльності.

Однією з проблем, що виникає під час переходу дітей із дошкільної ланки до початкової школи, є складність адаптації учнів перших класів. Перехід від дошкільного віку до школярства потребує нового способу життєдіяльності дитини.

Успішна адаптація дитини до початкової школи є необхідною умовою розвитку кожної дитини, особистості, її індивідуальності, продуктивної активної діяльності, творчості. Розглянемо суб'єктивні й об'єктивні показники адаптації.

Об'єктивні - це адекватна поведінка та успішне навчання кожного учня.

Суб'єктивні - самореалізація, самовдоволення, що проявляється у внутрішньому та емоційному комфорті.

Адаптацію можна розглядати з різних аспектів. Але хотілося зупинитися на основних ознаках адаптації дитини:

- перебування в спокійному, урівноваженому стані;
- стриманість, уважність на уроках;
- активність і рухливість на перервах;
- виявлення інтересу до нових людей, дорослих, дітей;
- зацікавленість в огляді інтер'єру класу, школи, приміщень;
- спостереження за старшокласниками;
- легка орієнтація в школі, демонстрація обізнаності батькам уже через тиждень;
- легке розуміння і готовність виконувати вимоги вчителя без очікування його заохочень;

- позитивне оцінювання дитиною дій, результатів власних зусиль;
- адекватне сприймання негативної оцінки дорослого;
- ініціативний характер спілкування в період навчальної діяльності;
- активність на уроках;
- комунікативність у спілкуванні з учнями не лише свого класу;
- успішне опанування навчального матеріалу.

Основними причинами труднощів під час адаптації є:

1. Психологічні особливості: слабкий тип нервової системи; підвищена сенситивність; збудження нервових процесів.
2. Особливості розвитку: несформованість емоційно-вольової сфери; слабка саморегуляція поведінки.
3. Хибні методи виховання в сім'ях; виховання на зразок "кумир у сім'ї"; батьківська всюдозволеність.
4. Недосконала організація навчально-виховного процесу.

Ознаками дезадаптації є:

- труднощі у навчанні, стійка неуспішність;
- порушення стосунків із однолітками, батьками, учителем;
- небажання відвідувати школу;
- соматичні прояви (головний біль, порушення сну, апетиту, біль у животі);
- пригнічений настрій, підвищена втомлюваність, зниження працездатності наприкінці дня, тижня;
- підвищена тривожність, плаксивість, невміння налагоджувати стосунки з дорослими, дітьми;
- емоційні порушення;
- прояви дефіциту уваги, неготовність до тривалого спілкування.

Особливо слід наголосити на тому, що у загальноосвітньому закладі повинен бути психологічний супровід процесу адаптації першокласників до навчання в школі.

Проблема навчання шестирічних першокласників має багатоаспектний комплексний характер. Навчально-виховний процес у початковій школі спрямований на оновлення змісту, форм і методів навчання. Навчальна діяльність доповнюється іншими видами діяльності, що впливають на розвиток дитини.

Перехід від статусу дошкільника до статусу школяра - найскладніший момент у житті дитини, що пов'язаний із входженням у нове соціальне середовище з новим типом стосунків, новою навчальною діяльністю, що відбувається в кризовий період.

У роботі з шестирічними першокласниками слід акцентувати увагу на:

- створенні належних соціальних і побутових умов, комфортного середовища перебування першокласників у школі;
- дотримання принципу наступності в системі "дитячий садок - сім'я - початкова школа";
- використанні методів, форм навчання, що відповідають психологічним особливостям розвитку дитини-дошкільника;
- відході від старої дисциплінарної моделі навчання і виховання молодших школярів;

- сприянні розвитку дитини як особистості;
- оновлення змісту початкової освіти;
- зміні форм організації навчання шестирічок.
- розвитку шкільної психологічної служби, яка виявляла б своєчасно причини дезадаптації;
- моделювання стилів, способів партнерської діяльності, спілкування з дитиною.

Не слід забувати про налагодження довірливих стосунків із дитиною:

Вчинки дітей не слід засуджувати або схвалювати, їх необхідно аналізувати й розуміти; неможна критикувати дитину за неуспішність, порівнювати її з іншими однолітками, слід порівнювати її із самою собою.

Успіх дитини визначається тим, наскільки вчитель урахує її особистісну діяльність. Не варто забувати, що гра шестирічної дитини - серйозна справа, що створює психолого-педагогічну атмосферу у класі, вона є основним методом і формою навчання першокласників.

Під час гри світ дитини природно поєднується із світом науки.

Неприпустимо забувати про санітарно-гігієнічні вимоги до навчання першокласників. Навчальну діяльність і дозвілля учнів слід організовувати так, щоб сприяти підтриманню працездатності тривалий проміжок часу.

Картка адаптації першокласника

Учень _____

Клас _____

1. Адекватно спілкується з учителем, з однокласниками.
2. Виявляє зацікавленість навчальною діяльністю.
3. Виконує організаційні вимоги.
4. Легко включається у роботу.
5. Керує увагою.
6. Легко переключається у діяльності.
7. Контролює результати.
8. Проявляє пізнавальну активність.
9. Сприймає настанови з 1—2 пояснень.
10. Повністю виконує вказівки вчителя.
11. Дає повну відповідь на запитання.
12. Орієнтується на аркуші паперу.
13. Працює продуктивно.
14. Зберігає працездатність до кінця занять.
15. Тримає робочий темп.
16. Не виявляє втоми: в'ялості, загальмованості, позіхання, рухової загальмованості, емоційної збудженості.
17. Регулює поведінку.
18. Має оптимальний емоційний тонус.
19. Адекватно реагує на невдачу або похвалу.
20. Відсутні: м'язові затиски, надмірна напруженість, загальна тривожність,

невпевненість.

21. Не потребує періодичної емоційної підтримки.

22. Може працювати самостійно.

23. Докладає зусиль до переборювання труднощів.

24. Намагається довести завдання до кінця.

25. Володіє елементами навчальної діяльності:

- сприймає навчальне завдання;
- орієнтується у завданні;
- утримує завдання у пам'яті;
- виділяє спосіб виконання;
- переносить його на інший матеріал

Адаптація дитини до школи

I. Особливістю соціальної адаптації є пошук дитиною свого місця в групі однокласників, можливість виявити свої здібності та інтереси. Якщо дитина набула досвіду спілкування, встановлення стосунків та поведінки в конфліктних ситуаціях в умовах дитячого закладу в дошкільному віці, то адаптація в класному колективі проходить швидко. Тривалий, іноді болісний період адаптації переживають діти, які одночасно з навчанням набувають досвіду щоденного спілкування з різними за характером однокласниками, шукають способів самоствердження. Вчителів та вихователів необхідно зрозуміти причини неадекватної поведінки дитини.

Доброзичлива атмосфера в класі, а також цілеспрямовані виховні завдання та гри, в яких дитина вчиться виявляти себе і з повагою ставитись до інших, допоможуть швидше знайти своє місце в класі.

II. У першому класі зустрічаються діти, які граються на уроках, на перервах, а виконання навчальних завдань стає для них лихом. Чому трапляються такі випадки?

Це діти, у віковому розвитку яких ще не закінчився період дошкільця, коли вся внутрішня енергія спрямована на гру та спілкування. Це так звані психологічно неготові до навчання діти.

У цьому випадку тільки умови, за яких навчання будується на грі та спілкуванні, допомагають дитині задовольнити свою потребу в грі не за рахунок навчання. З виховною метою треба формувати мотивацію навчання та ціннісні орієнтири.

III. З початком навчання перед дитиною ставляться нові вимоги соціальної поведінки, дисципліни, обов'язкового режиму та обмежень, Ступінь адаптації до нової соціальної ролі школяра визначається рівнем вольового розвитку та саморегуляції. При невисокому рівні психічних процесів сприймання вимог відбувається поступово.

Успішний процес психологічної адаптації таких дітей залежить від

дорослих.

Атмосфера вимогливості і доброзичливості прискорює формування вольової саморегуляції.

IV. Зміна ролей від дошкільника до учня призводить і до нових стосунків в ланці «дитина – батьки». Тепер поряд з турботою дитина відчуває, що ставлення до неї залежить від результатів навчання.

Надзвичайно велике місце в адаптації дитини належить сім'ї, дорослим. Тому велике значення в профілактиці труднощів адаптації має поглиблена психологічна консультація на основі тестування та спостереження ще на етапі вступу до школи.

Батькам необхідно давати рекомендації з урахуванням індивідуальних особливостей дитини – як правильно підготувати її до школи, які проблеми спіткають майбутнього школяра тощо.

При перших ознаках дезадаптації необхідно проводити роботу з батьками про труднощі дитини. Тільки безумовне сприймання дитини батьками, розуміння та підтримка в складних ситуаціях створюють відчуття захищеності, внутрішнього комфорту дитини.

V. Багато важать для успішної адаптації стосунки «учень – учитель». Адже дитина перебуває у великій емоційній залежності від вчителя. Саме вчитель створює або не створює умови для повного розкриття потенційних можливостей дитини. Тому важко зрозуміти справжні причини та психологічні механізми неадекватної поведінки та навчальних невдач. З цією метою можуть проводитись так звані «малі педради», на яких вчителі, які працюють з дітьми, аналізують причини дезадаптації і роблять відповідні рекомендації.

Успішній адаптації першокласника до школи сприяє правильна організація навчального-виховного процесу:

- наявність матеріальної бази (класна та ігрова кімнати, спальня, окреме приміщення для рухливих ігор, роздягальня, туалет, умивальня, окрема їдальня). Таких умов, як правило, школа не має, тому для першокласників - шестирічок варто використовувати базу дитячого садка;
- чітке дотримання режиму дня (рухова активність, денний сон, загартовуючі процедури, прогулянки, ігри, відсутність домашніх завдань). Цей режим дня дещо схожий на той, який був у дитячому садку, до якого діти звикли;
- забезпечення оптимального гігієнічного мікроклімату навчальних кімнат (температура, світловий коефіцієнт, вологість повітря, відсутність стороннього шуму), що запобігає стомлюваності та захворюваності дітей;
- врахування в навчальній роботі вікових особливостей шестирічок, зокрема, їх здатність до активного довільного сприймання не більше ніж 15 хвилин, потім розслаблення і зміна діяльності;

- врахування рівня розвитку і стану здоров'я кожної дитини для забезпечення індивідуальної роботи;
- створення в класах шестирічок особливо комфортного психологічного мікроклімату, який сприятиме позитивному емоційному стану дитини.

В адаптаційний період треба правильно працювати із батьками, провівши батьківські збори, заповнивши деякі анкети. Лише по даних анкетах можна зрозуміти про контингент класу, завдання для навчально - виховного процесу.

Оцінювання

Вплив оцінювання на навчання шестирічних дітей

Важливою передумовою успішного й об'єктивного оцінювання учнів є доброзичливість. Свого часу В.О. Сухомлинський з цього приводу слушно зазначив: "Оцінка лише тоді стає стимулом, який спонукає до активної розумової праці, коли взаємини між учителем і учнем побудовані на взаємному довір'ї і доброзичливості...". Доброзичливість, як постійна риса педагога проявляється насамперед у створенні найбільш сприятливої ситуації, в якій школярі могли б оптимально продемонструвати свої досягнення. Ця ситуація зумовлюється діями вчителя, його зверненням до учнів, мотивацією оцінки, реакцією на їх поведінку, його тоном, зауваженнями. Якщо при загалом доброзичливих стосунках між учнями і вчителем останньому доводиться виставляти незадовільну оцінку, вона не ображає школяра, а стимулює його до більш активної, напруженої навчальної праці. Коли ж таку оцінку ставить учитель, якого не люблять учні, то деякі з них розглядають її не як оцінювання рівня своїх знань, а як вияв ставлення педагога до себе, що викликає сильні негативні переживання. Як наслідок – учні неправильно сприймають поставлену їм оцінку, вважають її необ'єктивною, і вона не може через це належним чином виконати своїх освітніх та виховних функцій.

Загальновідомо, що доброзичливий мікроклімат у класі починається з появою вчителя, зі слів привітання, тону, яким воно мовиться: спокійно, без пафосу, але й небайдуже. Почувши своє прізвище під час опитування, дитина по голосу відразу відчуває настрій педагога. Лагідне звертання до неї налаштовує на спокійну, впевнену, загалом правильну відповідь.

Тому досвідчений учитель, готуючись до уроку, продумує не тільки те, як він викладатиме навчальний матеріал, на що акцентуватиме увагу учнів а й як поводитиметься на уроці, щоб хвилювання дітей звести до мінімуму, вселити їм упевненість у власних силах.

У процесі навчання дуже важливо не поспішати з негативною оцінкою діяльності дитини. Учитель як тонкий психолог повинен враховувати те, що ніщо так не пригнічує дитину, як усвідомлення безперспективності, як думка про свою бездарність, невміння вчитися. Якщо робота учня все ж таки оцінюється негативно, то при загальній прихильності до нього, за доброзичливої атмосфери, коли відчувається віра педагога в можливість дитини, негативна оцінка сприймається спокійніше, вона навіть стимулює учня до наполегливішої праці.

Спостереження за діяльністю шестирічних першокласників свідчать, що їхня старанність в оволодінні знаннями не завжди дає бажані результати. Тому слід враховувати і ставлення до навчання, підтримувати зусилля учнів там, де ще не досягнуто належних результатів. Проте навіть ці намагання школяра заслуговують на те, аби учитель відзначив їх, оцінив як позитивні досягнення.

Навіть поставивши учневі заслужену та ще й високу оцінку, вчитель все ж знаходить такі слова похвали і заохочення, які найбільшою мірою впливають на психіку дитини й стимулюють її до подальшого успішного

навчання. Опитуючи учнів, педагог впливає на них не тільки об'єктивною оцінкою, а й продуманим, вагомим словом, яке заохочує учня, сприяє досягненню ним у майбутньому більш високих навчальних результатів (успіхів).

Аналіз педагогічного досвіду засвідчує, що деякі педагоги оцінюють знання школярів залежно від їхньої поведінки. Переконані, цього робити не слід. Адже на учня й так надто активно впливає реакція класу щодо оцінки його роботи вчителем (пожвавлення, схвальні чи критичні репліки, навіть сміх з приводу невдалої відповіді). Реакція вчителя на це (а вона не залишається поза увагою класу) має сприяти зближенню дітей, вихованню в них доброзичливого, співчутливого ставлення один до одного. Тоді виховний вплив оцінки буде набагато значимішим, ефективним.

Оцінюючи діяльність молодших школярів, педагог мусить:

- а) усвідомити свої вимоги до учнівської діяльності;
- б) виявляти позитивні та негативні переживання, пов'язані з оцінкою;
- в) враховувати реакцію дітей на оцінку їх праці.

Доцільно також залучати учнів початкових класів до поетапних, процесуальних і результативних взаємооцінок, які формуються на основі вмотивованих суджень педагога.

Педагогам слід пам'ятати, що об'єктивні оцінки дають можливість батькам, школі, учням одержати правильне уявлення про справжній стан засвоєння школярами навчального матеріалу, адже успішне виховання учнів передбачає справедливу оцінку їх знань, умінь і навичок, що, власне, підвищуватиме мотивацію їх пізнавальної діяльності.

В оцінюванні діяльності школярів індивідуальний підхід виявляється і у виборі способів пояснення вимог, у тому, як ставить учитель запитання, в мотивації оцінки. Зумовлено це тим, що одну й ту ж оцінку учні сприймають по-різному. Для дітей, впевнених у своїх силах, немає потреби постійно підкреслювати їхні досягнення. Дехто з учителів вважає, що вони дотримуються індивідуального підходу в оцінюванні знань учнів, коли пропонують легкі завдання невстигаючим школярам і значно складніші — сильним. Насправді ж тут має значення насамперед те, як саме вчитель ставить свої запитання. Наприклад, для шестиліток, які добре вчаться, можна пропонувати запитання у будь-якому порядку. Учня, котрий має посередні знання, краще опитувати в такій послідовності, щоб він міг дати відповідь на перше запитання. Це додасть йому впевненості й допоможе відповісти на інші, складніші запитання. Відповідь може бути розгорнутою, детальною чи стислою, але завжди правильною.

Індивідуалізація оцінювання виявляється і також у створенні вчителем такої ситуації, коли успіх однозначно гарантований. Кожна робота дитини має бути для неї хай і незначним, але все ж таки поступом уперед. Для цього слід забезпечити школярам, особливо з низькою успішністю, посильну розумову працю, доступні для них шляхи подолання труднощів, зацікавити роботою, завдяки якій вони постійно б розвивалися інтелектуально.

Спонукаючи учнів до активної навчальної діяльності на уроці, вчитель має обов'язково звернути увагу на пасивних школярів. Наприклад, хлопчик

під час пояснення матеріалу був неуважний, але підняв руку для відповіді. Розуміючи, що він може помилитися, педагог радить: „ Васильку, дуже добре, що ти хочеш відповісти, але спочатку послухаємо Наталочку, а потім відповідатимеш ти. Згода?” Таке звертання вчителя, за нашими спостереженнями, мобілізує увагу учня, позитивно впливає на його відповідь. Індивідуальний підхід учителя в оцінювання діяльності учнів виявляється в педагогічному такті.

Висновки. Отож педагогічна оцінка — важлива умова формування позитивного ставлення до навчання при створенні емоційно позитивної навчальної атмосфери в класі. Найбільш ефективний вплив на діяльність учнів оцінка вчителя матиме тоді, коли враховуються психолого-педагогічні умови її впливу: доброзичливе ставлення до дітей; оцінювання не лише результату, а й зусиль кожної дитини; мотивування та об'єктивність оцінки, індивідуальний підхід; ставлення учня до навчання, вчителя та ровесників; усвідомлення вимог учителя, реакція на оцінку, вплив її на діяльність, віра вчителя в сили і можливості школярів, створення реальних умов для досягнення успіхів у навчанні.

Оцінювання навчальних досягнень першокласників здійснюється вербально.

Можна рекомендувати такі форми і прийоми оцінювання навчальної діяльності:

1. Різні форми схвалення, підбадьорювання, погодження.
2. Розгорнуте словесне оцінювання.
3. Перспективне й відстрочене оцінювання.
4. Аргументована взаємо та самоперевірка.
5. Виставка дитячих робіт.
6. Оцінювання умовними символами.
7. Ігрове оцінювання - нагородження.

У вербальному оцінюванні повинні переважати фрази з модальністю "можеш, а не повинен".

Пристосування дитини до школи - це досить тривалий процес, пов'язаний зі значним напруженням усіх систем організму. Лише через 5-6 тижнів поступово підвищуються і стають стійкішими показники працездатності, у дитини спадають напруження та тривожність.

Безумовно, першокласники, що відвідували дошкільні навчальні заклади значно легше адаптуються до школи, ніж ті діти, які не перебували в дитячому колективі, не звикли до певного сталого режиму.

Починаючи з перших тижнів навчання у першому класі діти поступово віддаляються від батьків, хоча постійно відчувають потребу у підтримці та допомозі дорослої людини.

Форми і прийоми оцінювання навчальної діяльності першокласників

1. Схвалення, підбадьорювання, зауваження виражені словесно й за допомогою міміки, жесту, модуляції голосу, аплодисментів.

2. Розгорнуте словесне одівання виконаної роботи.
3. Перспектива й відстрочена оцінка (роз'яснення за яких умов учень може досягти успіху).
4. Аргументована само- і взаємоперевірка.
5. Виставка дитячих робіт із будь-якого виду діяльності (зошити, вироби, малюнки). Оцінювання здійснюється самими учнями .
6. Ігрова оцінка – нагородження переможців різними ігровими атрибутами (медалі «Кмітливий математик», «Обдаровані пальчики», «Читайлик», «Чарівна ручка», «За старання і уважність», «За успіхи», «Найкращий співак», «Юний артист»).
7. «Золотий стілець» (відзначення активності учнів на уроці, творчі, нестандартні відповіді).
8. «Веселковий стілець» (самооцінка результатів своєї роботи учнями, фіксація емоційного стану першокласників).
9. Папка «пошани» (інформація про ефективність роботи в зошиті, шляхи досягнення успіху).
10. Скарбничка успіхів (фотоальбом).
11. Книжечка першокласника (фішками фіксується досягнутий учнем рівень сформованості компетентності).

Одним з прикладів здійснення словесного оцінювання є оцінювання відповідно до рівнів навчальних досягнень учнів: низький, середній, достатній і високий.

Старайся! Будь уважним! Говори чіткіше!
Твоє письмо має бути кращим! Ти можеш більше!
Ти здатна на краще! Відповідає конкретніше!
Ти вже більше працюєш над собою!
Не сумуй, у тебе все вийде! Доклади більше старань!
У тебе все вийде, тільки зверни увагу на...!
Добре! Дійсно, це так!
Я рада, що ти правильно зрозумів! Вже краще!
Низький (відтворення почутого, прочитаного, побаченого)
Досить добре! Значно краще!
З успіхом тебе! Дуже добре! Досить вдало!
Середній (розуміння сприйнятого)
Як гарно ти запитуєш!
Я погоджуюсь з тобою!
Ти вмієш правильно висловлюватися!
Який ти дотепний!
Ти багато вже вмієш! Як влучно! Чудово! Молодець!
Достатній (застосування знань у практичній діяльності)
Ти можеш творити! Ти маєш власну думку!
Близкуча відповідь! Пречудово! Відмінно! Прекрасно! Бездоганно!
Ми пишаємося тобою! Ти маєш своє «я»!
Ми гордимся твоїми досягненнями!

Приклади висловлень вербального оцінювання:

1. Успіхів у навчанні!
2. Бажаю успіхів!
3. Пиши старанно.
4. Робота сама за себе скаже.
5. Що посієш — то й пожнеш.
6. Книжку читай — розуму набирай.
7. Навчання — справа честі, будь завжди на місці першим.
8. Навчання любиш — людиною будеш.
9. Учися, мій Друже, відмінником будеш!
10. Кожна робота майстра величає!
11. Хто працює, той щасливий.
12. Без труда нема плода.
13. Слово — полова, а праця — диво.
14. Навчання і труд поруч ідуть.
15. Яка пташка, така й пісня.
16. Бджола мала, а й та працює.
17. З праці — радість, з ледарства — смуток.
18. Щастя і труд поруч ідуть.
19. Хочеш бути щасливим — не будь лінивим.
20. Роботящі руки гори вернуть.
21. Вміння і труд все перетруть.
22. Світло землі — сонце, світло людини — учення.
23. Не мудруй багато, а працею завзято.
24. Пташка красна своїм пір'ям, а людина — знанням.
25. Праця робить людину розумною.
26. Посій труд, а праця вродить.
27. Хто знання має, той і мур зламає.
28. Учися, дитино, хай розум не спить.
29. Не пером пишуть, а розумом.
30. Маєш голову, май же і розум.
31. Старанність — мати успіху.
32. Хто старанно працює, в того й зошит квітує.
33. Де грамотні люди, там біди не буде.
34. Вчення — світ, а невчення — тьма.
35. Старанність і труд до мети ведуть..
36. На уроці зайвого не говори, а роботу в зошиті покажи.
37. Добре, коли дитина все розуміє. А ще краще, коли і писати грамотно вміє.
38. У праці треба мати не тільки хотіння, а й старання.
39. Хто як дбає, так і має.
40. Менше обіцяй — більше працею.
41. Спершу треба розсудити, а тоді — робити.
42. Поспішити — людей насмішити.
43. Добре роби — добре й буде.

44. Наука в ліс не веде, а з лісу виводить.
45. Уперта праця все переможе.
46. Око бачить далеко, розум ще даліше.
47. Мудрим ніхто не родився, а навчився.
48. Знайко біжить, а незнайко лежить.
49. Учитесь, брати мої, Думайте," читайте... Т.Г. Шевченко
50. Мій школярику, спіши!
Вчись у тата, вчись у мами.
Треба встигнуть залишить
По собі хорошу пам'ять.
51. Допитливим, цікавим будь,
Та тільки не байдужим. —
52. В Країну Знань велику путь Долай уперто, друже!
53. Буду я навчатись мови золотої...
54. Як парость виноградної лози плекайте мову.
55. Від рідного слова ти сил набирайся.
56. Учися, серденько, Колись з нас будуть люди. Т.Г. Шевченко
57. Не хвались, а вчись!
58. Слухай, дивись, учись. Будь сьогоденним. М.Т. Рильський
59. Видно майстра по роботі.
60. Бажання плюс уміння — успіхи в умінні!
61. Від науки міцніють руки.
62. Чудово! Дуже добре попрацював
63. Задоволена твоєю роботою !
64. Добре !
65. Дуже добре !
66. Уже краще !
67. Так тримати!
68. Видно, що стараєшся !
69. Справився !
70. Добре справився !
71. Ти досяг успіху !
72. Спробуй не поспішати, уважно писати, доводити до ліній, писати менші (більші) букви (цифри), писати без виправлень
73. Думаю, що старався тільки при виконанні одного завдання.
74. А ти як думаєш, що в тебе не так, як на зразку?
75. З'єднання букв відсутні. Повправляйся у цих з'єднаннях.
76. Будь ласка, подружись з письмом цих букв !
77. А чи зможеш написати сторінку без виправлень?!
78. Думаю, ти і сам своєю роботою, не задоволений !
79. Знаю, що якщо захочеш, то зумієш і без помарок (виправлень), охайно писати.
80. Спасибі за охайну роботу.
81. Спасибі за насолоду від перевірки роботи!
82. Обурена! Так не берегти зошит! Прикро! Але змушена перевіряти таке письмо.

При оцінюванні першокласників варто порекомендувати:

- ☞ пам'ятати, що оцінка – це зворотний зв'язок, необхідний учневі як інформація про ефективність його роботи, а не як засіб тиску або контролю;
- ☞ при оцінюванні слід орієнтуватися на індивідуальні особливості учня, його особистісні, фізіологічні й емоційно-вольові якості;
- ☞ вчити першокласників, як аналізувати результати своєї роботи, як виправляти помилки, вести самоконтроль, як дати змістовну самооцінку;
- ☞ співпрацювати з учнями в процесі навчання, стимулювати навчально-пізнавальну діяльність дитини, корегувати її.

**Творчі,
розвивальні,
дидактичні
та
сюжетно - рольові ігри**

Творча гра в житті дитини

„Виховання майбутнього діяча повинне полягати не в усуненні гри, а в такій організації її, коли гра залишається грою, але в грі виховуються якості майбутнього працівника і громадянина“.

С. Макаренко

Велике значення в молодшому шкільному віці мають колективні ігри. Гра незамінна як засіб виховання правильних взаємин між дітьми. У процесі гри виявляється чуйне ставлення до товариша, справедливість, уміння поступитися в разі потреби, допомагати в біді і тощо. Тому усі види правильно організованих ігор є прекрасним засобом виховання добрих взаємин у дитячому колективі і надають велику допомогу у вихованні дітей.

До творчих (сюжетно-рольових) ігор відносяться ті ігри, що виникають за задумом самих дітей. Зміст цих ігор обумовлено враженнями, які діти одержують, спостерігаючи за навколишньою дійсністю і беручи участь в ній.

Спостерігаючи за дітьми під час гри, ми ближче пізнаємо їх, це допомагає краще керувати вихованням, використовувати гру з метою всебічного впливу на дитячий колектив.

Зміст дитячих ігор глибоко соціальний.

Найулюбленіші, найпотрібніші дітям ігри - це ті, де вони самі визначають мету, ставлять завдання. Процес гри полягає в здійсненні цієї мети: дитина будує плани, вибирає засоби здійснення. Готових правил у цих іграх немає; правила випливають зі змісту гри, з тих взаємин, що встановлюються між дітьми в залежності від обраних ролей (капітан, матроси і пасажери в грі "Пароплав", продавці і покупці в грі "Магазин", артисти і глядачі в грі "Театр", банкіри, вкладники в грі "Банк", лікарі, медсестри, хворі в грі "Лікарня", модельєри, кутюр'є, замовники в грі "Модельне агентство" і тощо. Крім того, під час гри відбувається поповнення словникового запасу і знайомство зі значенням сучасних слів.

Протягом багатьох років ми мали можливість спостерігати ігри першокласників, коли дитина приходять у перший клас, школа стає основним змістом дитячого життя, отже, новим і великим змістом дитячих ігор.

Тому не дивно, що одна з улюблених ігор першокласників – це гра у школу. Найбажаніша роль - роль учителя. Через неї часто виникають у дітей гарячі суперечки. Ігри в школу гарний учитель використовує так, що діти під час гри з задоволенням і читають, і розповідають, і вирішують задачі.

Ігри сприяють і художньому вихованню: красі і грації рухів, виразності мови, творчої фантазії, яскравої передачі образу. У дитячих іграх виявляється іноді і майбутнє дарування.

Першокласники після повернення зі школи, якщо тільки їм не перешкоджають, віддаються грі. Деякі батьки відзначають у школярів навіть більше прагнення до гри, ніж у попередньому році, коли діти поверталися з дитячого саду.

"Ігнорувати ігри не слід, а потрібно подумати, як поставити справу, щоб гра допомогла вихованню дітей".

А.С.Макаренко вважав: яка дитина в грі, така вона буде в роботі, тому що в грі виховуються навички і риси характеру, необхідні в роботі: подолання труднощів, активна діяльність, радість творчості, окрилення думки, захопленість своєю справою, гордість успіхами колективу, уява.

Ігри в період адаптації першокласників

Мандрівка на планету Гри.

Тема. Знайомство.

Мета: створити умови, що допоможуть учителю краще зрозуміти й відчути своїх учнів, а кожному учню безболісно адаптуватися до нової ситуації (тобто пристосувати «школу до дитини, а не тільки дитину до школи») .

Гра 1. «Чарівний м'яч».

Діти сідають на подушечки розкладені по колу, і передають м'ячик один одному, називаючи своє ім'я. Отримуючи м'яч від сусіда, кожен спочатку називає ім'я попередніх сусідів, а потім – своє.

Гра 2. « Клубочок».

Вчитель тримає в руках клубочок ниток, намотує нитку на палець, ставить будь – яке запитання, яке його цікавить, учаснику гри, той ловить клубочок, намотує нитку на палець, відповідає на запитання наступному гравцеві.

У кінці клубочок знову повертається до вчителя. Усі бачать нитки, які зв'язують учасників в одне ціле, дізнаються багато нового.

Гра 3. « Дружба починається з посмішки».

Усі беруться за руки, стають у коло, дивляться сусідові в очі й кажуть такі слова :

Ми візьмемося за руки,
Веселіше стане нам,
Бо у класі всі ми - друзі,
Посмішки даруєм вам.

Гра 4. « Компліменти»

Учитель і діти стоять у колі, взявшись за руки.

Як багато вас тут, друзів...

Білочубих , карооких,
Синьооких і чорнявих,
І високих , і низеньких,
І кругленьких, і худеньких.

Всіх вас рада привітати

І найкращого бажати...

Учитель і діти передають по колу яскравий м'яч (або будь – яку іграшку) й говорять одне одному «приємні» слова - компліменти: «Оленко, ти сьогодні така весела!», «Назарє, у тебе дуже гарна футболка». І т. д.

Тема. **Мої відчуття.**

Мета: створювати мотивацію пізнавати себе через емоції.

Гра 1. «Етюди емоцій».

Дітям пропонується:

- насупитися, як сердита людина, осіння хмара;
- посміхнутися, як кіт на сонці, як саме сонечко,
- позлитись, як два барани на мосту;
- злякатись, як дитина, що загубилась в лісі;
- втомитись, як тато після роботи;
- погарчати. Як гарчить собака, як пантера;
- побуркотіти, як сварлива бабця, невдоволений дідусь.

Гра 2. «Море хвилюється».

Ведучий вимовляє фразу «Море хвилюється раз, море хвилюється два, море хвилюється три: фігура радості (гніву, страху тощо) на місці замри». У ролі ведучого мають побувати всі учні.

Гра 3. «Заирни у дзеркало».

Кожен з учнів, дивлячись у маленьке дзеркало, говорить собі лагідні, привітні, добрі слова.

Тема. **Труднощі першокласника.**

Мета: дати змогу учням висловити свої труднощі, учителю – зрозуміти, які труднощі є у дітей.

Гра 1. «Тупотіть ті, хто...»

Учитель звертається до дітей зі словами : «Тупотіть ті, хто любить співати», «...залюбки ходить до школи», «... у кого не завжди виходить спокійно сидіти на уроці», тощо.

Гра 2. «Труднощі першокласника у малюнку».

Аркуш паперу поділяється на чотири частини, діти виконують чотири маленькі малюночки своїх труднощів.

Гра 3. «Незакінчене речення».

Діти, отримуючи від ведучого м'яч, закінчують речення.

Радість – це коли...

Печаль – це коли...

Жаль – це коли...

Сором – це коли...

Злість – це коли...

Щастя – це коли...

Цікаві творчі ігри добукварного періоду

«Допитливий»

(Всі відповіді містять звук «Т»)

- У назвах якого посуду є звук «Т»? (тарілка, стакан, салатниця)
- У назвах якого взуття є звук «Т»? (туфлі, чобітки, тапочки)
- У назвах яких тварин є звук «Т»? (тигр, бегемот, кіт)
- У назвах яких овочів є звук «Т»? (капуста, салат, пастернак)
- У назвах яких дерев є звук «Т»? (тополя, тис)

«Скільки слів у реченні»

Учитель читає речення, а учні на картках показують, скільки речень у ньому. Виграє той, хто менше за всіх помилиться.

«Запам'ятай три слова»

Учитель називає три слова, які повинні запам'ятати учні. А потім говорить речення, де зустрічаються ці слова. Діти повинні плеснути на почуте слово. Наприклад, слова можуть бути такими: книги, пролісок, навчання. Відповідно, речення: Книги – морська глибина. Засиніли проліски у ліску. Найважливіша праця школяра – навчання.

«Ланцюжок слів»

Це гра-змагання. Клас ділиться на дві команди. Вчитель називає декілька слів, що починаються, наприклад, на звук «Л». Діти повинні по черзі продовжити підбирати слова на заданий звук. Перемагає та команда, що придумала останнє слово. Наприклад: шафа, шарф, шкарпетки, шипшина, шуліка, шершень, шакал, швабра, шуба, шулики, шахмати, шашки, шарманка і т.д.

«Нагодуй птахів»

Діти вибирають слова, у назві яких є два чи три склади, щоб нагодувати синичку чи снігура, на забуваючи при цьому про те, що люблять їсти птахи. Наприклад: сало, крихти, насіння, пшениця, просо, тістечка, шоколад, яблука. Ці слова написані на картках, а на дошці – ілюстрація синички.

«Хто в будиночку живе»

Матеріал: макет будинка , предметні малюнки із зображенням тварин.
Завдання: вибрати тварин, які живуть у будинку з назвою «Ж». Наприклад: жираф, їжак, жук, журавель. Щоб ускладнити гру. Слід виставити будинків декілька з назвами «Р», «Л». Тоді діти вибирають з більшої кількості предметних малюнків ті , у назвах яких є певний звук.

«Пісенька звука»

Учні повинні визначити на слух який звук найчастіше повторюється в скоромовці чи вірші. Хто знайшов цей звук, повинен протяжно його заспівати. Наприклад:

Кінь катає дітлахів,
кіт Мурко ковбаску з'їв.
Квочка каже: «Ко, ко, ко!
Кинь ці витівки, Мурко!»

Спить старий сердитий сом.
Сому сниться сьомий сон.
Сонце пестить поплавок.
Сом сопе на весь ставок.

«Споріднені короткі та довгі слова»

Вчитель називає слово, учень повинен сказати довше, додавши до нього один чи два звуки. Друга дитина теж придумує довше за друге слово і прицьому назвати всі звуки у ньому.

Наприклад: кіт, коти, кішка, котячий.

Сніг, сніги, сніжок, сніжка, сніжний, сніговий, сніговик, Снігуронька.

«Так чи ні?»

Вчитель говорить слова: Зіграти хочеться мені

з тобою в гру «Чи так чи ні?»

тобі питання задаю –

готуй же відповідь свою!

- У липні цвітуть липи. (У цьому реченні 5 слів?)
- Холодна сніжинка лягла на долоню. (Це речення складається з 3 слів?)
- У слові «черепашка» три склади?
- У слові «день» один склад?
- У слові «вітер» голосні І, Е?
- У слові «чарівник» приголосні Ч,Ш, Ж, Р?

«Кожна людинка трішки тваринка»

Учні по черзі біля дошки за допомогою міміки та жестів зображують різних тварин, інші учні відгадують, піднімають картку – ілюстрацію із зображенням певної тварини, а також картку, на якій позначено кількість складів цього слова (складові моделі)

«Цікаві казочки»

Вчитель розповідає учням казку такого типу:

За горами, за лісами жили собі, були собі котик та собачка. У котика в імені чувся звук [Ж] (Жан), а у собачки – два звуки [Б] (Барбос). Жили вони дружно, часто ходили в гості до тваринки, у назві якої чулися голосні звуки [І, А] (білка). Недалеко біля них змостив гніздо птах, назва якого починається звуком [Д], а закінчується звуком [Л] (дятел). Чудовими весняними вечорами вони всі гуртом любили слухати співи ще одного птаха, у назві якого є аж три голосних звуки [О] (соловейко). Але найбільше їм подобалися цікаві розповіді гості лісу – чорно-білої пташки, в назві якої є аж 40 [А]. Може, вони і зараз там живуть, і хліб жують, та нас в гості всі чекають.

Цікаві творчі ігри букварного періоду

«Букви – сестрички»

Привіталась на шосе буква «І» та буква «Зе».

Де ж вони? Ну й дивина: з двох з'явилася одна!

Їй дали ім'я нове: стала літерою «Ве»

Я узяв нитки червоні і зв'язав дві букви «Ка».

Вмить з'явилась на долоні буква, схожа на Жука.

«І» без «Ї» не ступить кроку, поміж ними чвар нема.

«І» до «Ї» моргає оком, «Ї» у відповідь – двома.

Цілий день я букву «Н» доганяв, як кішка мишку.

Наштовхнулася на пень і зламала ліву ніжку.

Ну, тепер не утече від погоні буква «Че»

□□□

З букви «ел» для цирку змайстрували гірку,

Щоб катались звірі жили у мирі.

Прибігає тут осел і з'єднав дві букви «ЕЛ».

Вийшла гойдалка, гамак.

І буква «ЕМ», чи не так?

□□□

- Як зробити букву «Ю», здогадавсь, Іванку?

- Букви «І» та «О» приб'ю на коротку планку!

□□□

Букві «Ща» сказала «Ша»:

- Ти стрибаєш, як лоша. Я на тебе дуже схожа,

Хоч стрибати так не можу.

- А відгадка тут проста: я з хвостом, ти – без хвоста!

«Чарівник»

Діти стають у коло, у кожного на голові шапочка зі вставленою буквою. У центрі кола – «чарівник» з «чарівною» паличкою. Діти йдуть по колу, співаючи пісеньку: «Ми літери відомі, ми кожному знайомі. Але про кожен літеру ви знаєте не все. Ми літери незвичні, ще й трохи симпатичні бо кожна з нас чи віршика, чи казочку несе». В цей час «Чарівник» доторкається до певних літер, вони виходять у центр кола, а учні повинні хором прочитати утворене слово.

«Кубик – склад»

Учні стоять в колі, вчитель – у центрі. У руках вчителя – кубики зі складами.

Діти йдуть по колу, примовляючи: «Я школярка, ти школярик, разом ми вчимо букварик, вчитель кине кубик нам, щоб читали по складам.»

В цей час вчитель комусь із дітей кидає кубика, на якому написані склади. Дитина повинна швидко їх прочитати.

«Риболовля»

Для цієї гри треба коробку – «акваріум» і силуети рибок, на яких прикріплені картки – слова типу «Калина», «Лелека», «Чобіток». Учень – рибалка з вудочкою, на кінці якої прикріплений магніт, ловить рибку. Впіймав – прочитав слово. Так по черзі всі діти намагаються бути вправними рибалками і швидко ловити рибку і читати слова чи, навіть, речення.

«Слово, до мене!»

Учні – літери, в яких на голові картки – шапочки, розбігаються по кімнаті, граються. Учитель дає команду: «Слово ЛІС – до мене!» Учні – літери шикуються, інші діти читають, чи правильно вишикувались літери у слові «ЛІС».

«Дід Буквоїд»

На дошці записані слова, речення, вірші чи загадки, в яких пропущена одна або декілька літер. Дітям даю завдання, що дід – Буквоїд поїв букви, які йому сподобались. Хто допоможе їх віднайти. Учень, який швидко прочитав

віднайшов зниклу букву, викликається до дошки і друкує цю літеру у даному слові

Дидактичні ігри та творчі вправи на уроках навчання грамоти

Вступ

Період навчання грамоти – один з найважливіших у житті дітей, коли розвивається їхнє мислення і мовлення, зростає свідомість, формується особистість у цілому. Діти засвоюють основні звуки української мови та букви алфавіту, ознайомлюються з їх особливостями і способами позначення на письмі, зі звуко - складовою будовою слів; усвідомлюють, що таке речення, слово, склад; навчаються читати й писати невеличкі тексти.

Одним з найважливіших завдань початкової школи є підвищення культури усного і писемного мовлення молодших школярів. Цей процес передбачає формування лексичних уявлень і понять, що є одним із засобів збагачення, уточнення та активізації словникового запасу учнів.

У програмі з української мови для 1-4 класів вказано на необхідність збагачувати словник дитини словами-назвами предметів, їхніми якостями, діями. Вчити розрізняти смислові відтінки слів, ознайомлювати з найчастішими випадками багатозначності, омонімами, вчити добирати слова близькі та протилежні за значенням, родову назву до ряду видових та навпаки.

Результативність дидактичних ігор та творчих вправ в першому класі залежить від методики їх застосування.

Умовою підвищення результативності дидактичних ігор та творчих вправ є планомірність їх проведення.

Вдало продумані, систематизовані словниково-логічні, творчі вправи є ефективним засобом формування логічного мислення у дітей.

1. Гра «Допиши слово».

Вчитель на дошці пише для кожного ряду якийсь склад. Діти повинні по черзі підійти до дошки і дописати склад, щоб утворилось слово. Переміг ряд, який написав більше слів.

I ряд ЛЛ-	II ряд ЗО-	III ряд СА-
-то	-опарк	-док
-так	-шит	-лат
-с-	-ря	-к
-нь	-на	-ло
-кар	-лото	-ни

2. Що зайве? Чому?

- а) Морква, огірок, капуста, яблуко, помідор.
- б) Зошит, ручка, пенал, гумка, газета, олівець.

3. Знайти звук [л]:

- Лелеки, лелеки, куди ви літали?
- За море, далеко, - лелеки сказали.

4. Назвати ознаки предмета:

Кавун (який?) – круглий, смугастий, зелений, солодкий.

Лисиця (яка?) – руда, хитра.

5. Дібрати синонім:

Батьківщина - ... Вітчизна

Буква - ... літера

Азбука – ... абетка

Поле - ... лан, нива

6. Скласти речення з омонімами:

ключ, лисички, коса, лист, сонечко.

7. Назвати предмети, які входять в групу:

Меблі - ... (диван, ліжка, стіл, стілець).

Посуд - ... (тарілка, каструля, сковорода).

Фрукти - ... (яблука, сливи, груші, абрикоси).

8. «Хто більше?»

На дошці записані слова:

а) секунда, сіно, село, степ, коса, ліс;

б) тато, Тарас, тин, тісто, трактор.

Діти читають кілька секунд написано. Потім дошка закривається. Учні по пам'яті називають слова. (Слова на дошці можна замінити предметними малюнками).

9. Гра «Піймай звук».

Вчитель читає слова. Діти плещуть в долоні, коли чують слово із заданим звуком.

Дубові дрова дід рубас

в дворі під деревом старим.

А дітвора допомагає

носити дрова з двору в дім.

10. Гра «Піймай велику букву».

Вчитель читає слова. Учні плещуть в долоні, коли слово пишеться з великої букви: дим, Денис, Дружок, дуб, Дніпро, дерево, Донецьк, діти, Дмитрик.

11. «Добери пару».

Підібрати слова, які відрізняються одним звуком:

гайка - чайка

дуб - зуб

миска - мишка

коза - коса.

12. Відгадати останнє слово рядка вірша:

Ой, снігу, снігу білого насипала..... (зима).

Прибіг сховатись заїнька – ялиноньки ... (нема).

13. Назвати «дзеркальні» слова:

Пилип, Алла, наган, потоп, дід, око, біб.

14. Утворити слова із заданим складом:

ма - мама, матрос, марля, Марія, Марина;

лі – літо, ліс, ліки, лікар, літак.

15. Скласти слово із поданих букв:

а) д, т, и, і - діти;

б) о, л, е, п - поле;

в) д, ш, о, к, а - дошка.

16. Змінити букву в слові, щоб утворилось слово з новим значенням:

кит – кіт (и – і) ;

бик – бік (и – і);

17. Хто яку роботу виконує?

Лікар - ... (лікує людей).

Пекар - ... (пече хліб).

Учитель - ... (навчає дітей).

Хлібороб - ... (вирощує хліб).

18. Скласти словосполучення:

Батьківщина - ... рідна, дорога, наша.

Школа – світла, нова, велика, простора, кличе.

19. Хто це? Що це?

Назвати предмет за його ознаками:

а) руда, хитра - ... (лисиця):

б) жовтий, кислий, корисний - ... (лимон):

в) полохливий, довговухий, куцохвостий - ... (заєць).

20. «Малюк і Велетень».

Утворити від поданих слів зменшені та збільшені назви:

а) рука – ручка – ручище;

б) нога – ніжка – ножище;

в) ніс – носик – носище.

21. Хто так каже?

Му-у-у-у - корова; каркає - ворона;

ква-ква – жабка; ірже – кінь;

хро-хро – свинка; гелгочуть – гуси;

гав-гав - песик; мекає – вівця.

22. Дібрати склад з м'яким приголосним.

то - тьо, на – ня, ну – ню,

ло – льо, ви – ві, се – се.

23. Наростити звуки.

Сон – слон,

пара – парта,

міст – місто – місток,

сила – носила – наносила,

коса – косар – косарка,

коло – колос – колосок.

24. Один – багато, багато – один.

Місто – міста, мости – міст,

грак – граки, брати – брат,

учень – учні, гриби – гриб.

25. Підібрати слово, яке б відповідало заданій моделі:

= о – о = сіно

= о – о ліки

- о – о – півень

= о = день

колос

26. Гра «Хто чи що»?

Вчитель читає слова. Діти плещуть в долоні, коли слово відповідає на питання хто?

ворона, кінь, ворота, діти, гриб,
літо, синиця, літак, льотчик.

27. Скласти слово за схемою:

телевізор, велосипед, задача, машина, магазин, кіно, зошит

28. Скласти речення за схемами:

I _____ .

I _____ .

I _____ .

29. Визначити спільну частину в словах:

- а) сад, садок, садівник, садочок, садити;
- б) ліс, лісок, лісник, лісовий, пролісок.

30. Скільки речень?

- а) Настала весна подовшав день прилетіли птахи.
- б) Сяло сонечко налетів вітер насунулись хмари пішов дощ.

31. Вставити потрібне слово.

- а) Сяє ... сонце. (лагідне, веселе).
- б) Катруся читає ... книгу. (цікаву, захоплюючу).
- в) ... берізка опустила свої віти. (білокора, сумна).

32. Утворити слово:

	ре
	ва
	да
МО-	сти
	локо
	роз

33. Дібрати влучне слово:

- а) зелена – курка, ластівка, трава;
- б) солодкий – лимон, цукор, хрін;
- в) рідний – батько, міст, портфель.

34. Замінити підкреслені слова назвами.

Він пише. Хлопчик пише.

Вона читає. Дівчинка читає.

Воно світить. Сонечко світить.

Вони сидять. Школярі сидять.

35. Переставити букви, щоб утворилося слово:

нора - рано;
вікно - вінок;
сосна - насос.

36. Назвати одним словом:

Карась, щука, сом - ... (риба).

Ластівка, соловей, синиця - ... (птахи).

Липа, дуб, сосна - ... (дерева).

37. Продовжити речення.

а) Шуба – одяг, а чоботи - ... (взуття).

б) Малин – кущ, а береза - ... (дерево).

38. Хто як пересувається?

Білка - ... стрибає.

Кінь - ... бігає.

Риба - ... плаває.

Метелик - ... літає.

Рак - ... повзає.

39. Порівняти ознаки предметів.

Сніг м'який, а лід - ... твердий.

Яблуко – солодке, а а лимон - ... кислий.

Помідор – червоний, а огірок - ... зелений.

40. За назвами дій впізнати тварину.

Бігає, ірже - ... кінь.

Пищить, літає, кусає - ... комар.

Повзає, плаває - ... черепаха.

41. Що чим роблять?

Голкою - ... шиють.

Лопатою - ... копають.

Косою - ... косять.

42. Утворити нове слово.

На дошці записані слова. Додати звук, щоб утворилося нове слово.

Рука + в = рукав.

Коло + с = колос.

Рано + к = ранок.

Коса + р = косар.

43. З розрізнених складів скласти слова.

СИ НО КО ЛИ

коси косили носили коли

44. Вставити букви, що позначають голосні звуки:

п..р..т.. (парта), кл...с (клас), р...к...в (рукав),

...ч...нь (учень), в...кн... (вікно), з...ш...т (зошит).

45. Прочитати зашифровані слова:

+ ДА = колода

+ С = колос

ВІ + З + НА = вітрина

З + ВОГА = тривога

С + З + Ж = стриж

, + Р = комар

СМОР + 1 + А = смородина

Г + 1 + А = година

46. Де це відбувається?

Хворих лікують у ... лікарні.

Хліб печуть у ... пекарні.

Учні навчаються в ... школі.

47. Закрити склад, щоб утворилось слово:

си... н - син,
со... м - сом,
си... р - сир,
лі... с - ліс,
ди ... м - дим.

48. Йо чи ьо? вставити потрібне буквосполучення.

міль... (йо) - мільйон
(ЙО) ... сип - Йосип
Ст... (ьо) - Стьопа
л... (ьо) - льон
ра ... (йо).. н - район
л... (ьо) ... х - льох
ма ... (йо)... р - майор

49. Скласти ланцюжок.

Діти по черзі підбирають слова, щоб останній звук попереднього слова став початком наступного:

ластівка – атлас – син – небо – орел...

50. Підібрати до складу букву, щоб утворилось нове слово:

МИ Н
ОБІ Р
ЛИМО Д

51. Утворити з пропущених букв слово:

ду Б
У рок
ш... К... ола
В ... есна
п... А...рта
Р... анок

52. Знайти пару.

На картках написані слова:

гичка, рак, кіт, коса, та ін..

На дошці – мак, дичка, кит, коза, роса, кір.

Підібрати слово, яке відрізняється лише однією буквою:

рак - мак

кір – кіт - кит

коа – коса – роса

миша - тиша

гілка – білка – гірка.

53. Яка буква зайва?

Вчитель читає пари слів, учні називають вставлену букву:

сова - слова

мак - маяк

мак - смак

казка - указка

хід - схід

сон - слон

54. Гра «Пригости друга» Назвати слова, назви страв, в яких є звук [Р] :

риба, морозиво, торт,
цукерки, варення, сир.

55. Шаради - загадане слово розподіляється на кілька частин:

Для дівчаток – це краса,
Її щоденно заплітають.
Відкинеш на початку « К » -
Жалить, дзижчить, кусає. (Коса – оса).

56. Метаграми – загадане слово відгадується за ознаками, заміна вказаних букв змінює поняття слова.

Читати з « К » - тебе везе.
Читати з « Т » - за тобою повзе.
Якщо на « Л » ці букви замінити,
Нічого не дає робити. (Кінь – тінь – лінь).

57. Анаграми – слова з одних і тих же букв, які означають назви різних предметів.

Ось зернятко сипле Шура,
Збіглися до неї... кури.
Переставиш в слові букви –
Тебе обіймуть мамині ... руки. (Кури – руки).
Хто летить стрілою вгору
Вище хмар на іншу планету?
А переставиш букви в слові,
То повезе тебе ... карета. (Ракета – карета).

58. виправити слово.

Знайти слово, в якому допущено помилку.
Рік пішов гуляти в сад.
Не дійшов , бо повз назад. (Рік – рак).
Ходить капля біля річки,
Витягає жаб з водички. (Капля – чапля).

59. Гра «Буквена математика».

Прочитати слова: буб + ли + ки = бублики,
аз + бур – р + ка = азбука,
бом – м + рома – МА + вики – и = боровик.

Ігрові прийоми та ситуації на уроках математики у 1 класі

Шестирічний першокласник у школі – найемоційніший учень. Для нього гра, казка, вигадка – це невід’ємна складова духовного життя. І вчитель має підтримати, пробудити в душі кожного цікавість до пізнання навколишнього світу, запалити вогники дитячої думки і творчості.

Дидактичні ігри на уроках математики можна використовувати для ознайомлення дітей з новим матеріалом, його закріплення, повторення раніше вивченого, для повнішого і глибшого осмислення та засвоєння набутих знань. Ігри дають змогу індивідуалізувати роботу на уроці, добирати

завдання, посильні для кожного учня, що максимально розвиває дитячі здібності. Підпорядковані меті уроку, вони сприяють розв'язуванню поставленого завдання.

Учні спостерігають, порівнюють, класифікують предмети за певними ознаками, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять узагальнення; вони вчаться висловлювати думку у зв'язній і зрозумілій формі, використовуючи математичну термінологію.

Створюючи ігрову ситуацію відповідно до змісту навчального матеріалу, класовод чітко планує діяльність учнів, спрямовує її на досягнення поставленої мети.

Щоб ігрова діяльність на уроці була ефективною і давала бажані наслідки, обов'язково слід керувати нею, дотримуючись таких вимог:

1. Проводити гру лише тоді, коли кожен учень забезпечений необхідним дидактичним матеріалом, чітко усвідомив мету й послідовність дій.
2. Результат гри має бути зрозумілим кожній дитині, неодмінно оцінюватись, а хід її контролюватись учителем.
3. Неприпустимо принижувати гідність дитини, коли вона виявляє невірність (образливі порівняння, глузування тощо).
4. Чітко пояснювати зміст гри, її правила, уникаючи багатослів'я.
5. Якщо гра складна, потрібно проводити її поетапно, щоб учні зрозуміли й засвоїли спочатку окремі дії, а по тому гру в цілому та різні її варіанти.

Весь ігровий матеріал необхідно чітко систематизувати й згрупувати таким чином, щоб ним було зручно користуватись. Наприклад, дрібні предмети (цифри, знаки, монети, кружечки, квадратики тощо) слід зберігати в коробках з написами або зображеннями цих предметів. У конвертах – плоскі геометричні фігури, малюнки різних предметів тощо. Їх теж треба підписати або зверху наклеїти відповідне зображення. Доцільно розсадити учнів (зробити це непомітно, щоб вони навіть не здогадалися, що вчитель до слабких ставиться з недовір'ям) так, щоб зажною партою сиділи сильний учень і слабший. А рівень знань і розумового розвитку дітей у рядах парт має бути приблизно однаковим. Тоді шанси виграти матимуть учні кожного ряду.

Гра на уроці має бути добре організована і цілеспрямована.

Куди підеш і що знайдеш?

Матеріал. Іграшки і різні предмети.

Зміст гри

Варіант 1. Учитель заздалегідь розкладає іграшки в різних місцях класу і звертається до дітей: «Підеш вперед – знайдеш олівець, праворуч – «Буквар», ліворуч – ручку, назад – зошит». Викликаний учень забирає всі речі й розповідає, куди він ішов і що знайшов.

Варіант 2. Класовод розкладає предмети, але нічого не говорить. Учні по черзі самі беруть предмети і пояснюють, куди йшли і що знайшли.

Відгадування форми предмета на дотик

Матеріал. Різні геометричні фігури, плоскі та об'ємні іграшки, дрібні

предмети: горіхи, жолуді, каштани тощо. Вони заповнюють мішечок з тканини на 1/3.

Зміст гри

Варіант 1. Учневі зав'язую очі, і він помацки дістає з мішечка предмети, на дотик визначає, що саме у нього в руці, називає вголос і лише по тому витягає руку з мішечка і показує цей предмет.

Варіант 2. Класовод називає предмет, а дитина відшукує його на дотик у мішечку.

Пароль – правильна відповідь

Зміст гри. Вчитель розставляє на набірному полотні різнокольорові прапорці і картки з прикладами. На дошці заздалегідь записана задача (краще у двох варіантах). Учень одержує відповідальне доручення – «минути» всі пости «супротивника» (позначені різнокольоровими прапорцями) і передати важливі відомості у штаб (червоний прапорець) «Пройти мимо поста» означає правильно розв'язати приклад: вручити пакет командирю – правильно розв'язати задачу. Класовод попереджує, що поспішність, необдуманість призводить до помилок. На «постах» затримують усіх підозрілих, тобто тих, у кого неправильний пароль (помилкова відповідь). Цю гру бажано проводити, записавши завдання на дошці. Наприклад, (1 клас, 1 десяток):

$$6 + 3 = 8 - 3 =$$

$$7 + 2 = 9 - 9 =$$

$$9 - 7 = 4 + 0 =$$

Задача. В одній клітці 6 кролів, у другій – 2. Розмістити кролів так, щоб у кожній клітці їх було порівну.

Результат гри слід повідомити учням відразу, вказавши, кого і на якому посту «затримали». Переможців викликати на середину класу і привітати оплесками.

Про серйозність дитячої гри написано так багато, що навряд чи знайдуться ті, хто вважає її просто забавкою. Тим більше серед професійних педагогів. Однак серйозний погляд на гру також не убезпечує від перегибів, зокрема, від задидактизованого ставлення до гри. Відома істина: краще те, що природно.

Тож учімося гратися і граймося щиро, від усієї душі.

Розвиваючі ігри в першому класі

Читання і письмо

Використання ігор на уроках читання сприяє позитивному ставленню до навчання, дружніх взаємин між дітьми, формувати у дітей справедливо ставитись до своїх і до чужих успіхів.

Гра «Склади слово».

Складання найбільшої кількості слів зі складами:

Ра, ма, мі, де, ві, че, ли, лк, во, се, та, ра, ня, ка.

Гра «Утвори нові слова».

Завдання: утвори нові слова із літер слова народилося.

Гра « Анаграми» (читання слів - анаграм : чакак, тямасу, качка, матуся і

т.д.)

Гра «Початок кінець».

А –а, б –а, бд –а, в –к, в – я, в –о, в –ця, д –щ, м –к, К – в, к –щ, л- я, д –я.

Гра «Плутанина».

Вчитель читає дітям казку, але в ній вжито імена героїв з інших казок. Діти мають вгадати казку та її героїв, а також вказати, з яких казок інші герої.

Гра «З'єднай звуки».

Діти заплющують очі і слухають окремі звуки, які називає вчитель. Потім уголос промовляють злиття цих звуків.

Гра «Ланцюжок».

Показую учням ланцюжок, звертаю увагу на те, як одне кільце з'єднане з іншим. Пропоную зробити ланцюжок із слів так, щоб вони з'єдналися однаковими буквами або складами.

НІЖ –ЖАБА – АБРИКОС –СОНЯ – ЯЛИНА – АКУЛА і т.д.

Гра «Впіймай звук».

Пропоную дітям плескати в долоні, почувши в слові звук [ш], [п] і т.д.

Гра «Веселі рими».

Вчитель пропонує учням придумати, знайти співзвучні слова (рими)

Листок, колобок, молоток, пеньок; коса, роса, оса, краса...

Гра «Луна» .

1. Учитель читає голосно. Учні те саме читають тихіше.

2. Перша пара учнів читає голосно, друга пара трохи тихіше, третя пара ще тихіше тощо.

Гра «Зайчик».

Учень читає текст «перестрибуючи» через одне слово. Клас слідкує. «Мисливець»(хтось із учнів) називає пропущені слова.

Гра «Хлопчики – дівчатка».

Робота в групах.

Читають хлопчики.

Читають дівчатка.

Читають чорняві дівчатка.

Читають біляві хлоп'ятка і т. д.

Гра « Акула».

Учитель навмисно не дочитує слова в реченні, ніби їх проковтнула «акула». Учні відшуковують і читають речення правильно.

Гра «Прочитай і поміркуй».

1. Ось салат, сік, сад, суп сухар, сміття, сир.

- Що тут можна їсти, а що – ні?

- Що тут найсмачніше?

2. Ось продукти: капуста, ананас, салат, сіль, іриски, редиска, квас, сік, сом, судак, ковбаса, сметана.

- Що з них можна їсти сирим, а що треба варити?

- Що росте на городі?

- У яких словах звук [с] всередині?

3. Ось слова: заєць, боєць, китаєць, молодець, палець.

- До яких слів ставимо питання «хто?» , а до яких - «що ?».

Математика

Гра «Світлофор».

У гру «Світлофор» можна грати майже на всіх уроках. Суть гри полягає в тому, що на дошку чіпляються три круги – червоний, жовтий, зелений. Поруч з ними пишуться числа, літери, або слова – залежно від навчального предмету

Наприклад:

(червоний) – 2, 5, 8, 10.

(жовтий) – 4, 1, 7,

(зелений) – 6, 3, 9.

На парті кожен учень має комплект вогників світлофора – кружечків меншого розміру.

Учитель називає приклад: $8 + 2$. За командою «Приготувались!» діти мовчки рахують, знаходять це число на дошці та на якому вогні світлофора воно стоїть.

За командою: «Увімкніть!», учні показують потрібний вогник.

Учитель бачить відповіді всього класу, і якщо у всіх горить жовтий, говорить: «Молодці! Правильно! Вимкнути!». Якщо в когось червоне або зелене світло вчитель просить, чому був обраний саме цей колір. Так, у грі, відшліфовуються знання дітей з будь – якої теми навчального матеріалу.

З перших днів 1-го класу з дітьми проводяться *графічні диктанти*, які виробляють просторову орієнтацію.

1. Постав ось тут крапочку – ніс - і будь дуже уважним!

Одна клітинка вниз, 1 праворуч, 2 вниз, 1 праворуч, 1 вниз, 1 праворуч, 1 вниз, 1 ліворуч, 1 вниз, 2 праворуч, 1 праворуч, 3 вгору, 1 ліворуч, 1 вниз, 2 ліворуч, 3 вгору, 1 ліворуч, 1 вниз, 1 ліворуч.

- Що вийшло? Так, курка.

- А зараз порахуйте, скільки клітинок пройшов наш олівець, щоб намалювати цю курку?

Веселі задачі

1. Бабуся спекла 8 Колобоків. Скільки колобоків залишилось в бабусі і дідуся, якщо Зайчик, Вовчик, Ведмедик у Лисичка візьмуть собі по Колобку?

2. За один день Лисичка – сестричка тричі обдурила Вовчика, двічі бабусю, один раз бідного Зайчика. Скільки всього за один день довелося схитрувати Лисичці?

3. Солом'яний бичок заробив у Вовка і Лисички 2 кролів, 8 гусей, 4 качки. Скільки птиці заробив бичок для дідуся і бабусі?

4. Дідова дочка за день переробила 15 справ , а бабина на 14 менше. Скільки справ зробила бабина дочка? І т. д.

Гра «Цифроїди»

Дана гра допоможе учням засвоїти нумерацію чисел у межах 10.

Був дід Цифроїд,
Замість печива до чаю.
Що їсть цифри на обід
Встав, яких не вистачає!
1 * 4 * 6 * 8 *

Гра «Засели будиночок» , « Вагончики» - на закріплення знань складу чисел у межах 10.

Також дітям дуже подобається розв'язувати задачі – вірші.

Чотири книжки є у мене
І на п'ять більше - у Семена.
Загадаю вам урок:
Скільки разом в нас книжок?

Гра «Влучний кидок»

Прикріплюю таблицю із виразами. Завдання учнів – обчислити вирази, знайти на таблиці відповіді до них і допомогти звіряткам закинути м'ячик у потрібну корзинку.

Гра – найприродніша і найпривабливіша діяльність дитини. Без гри – жити нудно та нецікаво. Саме тому використання ігор допомагає мені досягти мети уроку шляхом зацікавлення учнів, будувати навчально – виховний процес так, щоб навчання давало радість, успіх, задоволення, а ще спрямовувало на майбутнє, сприяло зміцненню здоров'я кожної дитини. Скрізь, де є гра, панує здорове, радісне дитяче життя. А здоров'я дитини – запорука її успішності.

Сюжетно - рольові ігри

*Гра – це велике світле вікно, через
яке в духовний світ дитини вливається
живлючий потік уявлень,
понять про навколишній світ.*

В.О. Сухомлинський

Сюжетно – рольова гра посідає особливе місце в житті дитини, оскільки придумується ними самими і є невід'ємним атрибутом дитинства. В ній дитина відтворює різні події, за якими вона спостерігає, про які їй читають або розповідають дорослі.

Для того щоб збагатити зміст дитячих ігор, слід ознайомити дітей з роботою працівників різних професій, показати їхню користь та відповідальне ставлення до праці, а також вдячність інших людей за добре зроблену ними справу.

«У М У З Е Ї»

Мета: ознайомити дітей з професійною лексикою: екскурсовод, співробітник музею, екскурсія, екскурсанти, експонат, експозиція; ознайомити з музеями міста; засвоїти правила поведіння у громадських місцях.

Обладнання: ілюстрації, експонати класного музею «Світлиця».

I. Підготовчий етап

1. Вступна бесіда:

- Діти, будь ласка, поясніть значення слова музей.

(Діти пояснюють своє розуміння даного слова)

Музей – установа, заклад що займається збором, зберіганням, вивченням пам'яток культури та мистецтва, виставками колекцій старовинних речей, предметів, що являють собою історичний інтерес.

- Чи знаєте ви, хто працює в музеї?

(Співробітники музею, екскурсоводи)

- Що ви знаєте про професію екскурсовод?

2. Словникова робота

Екскурсовод – спеціаліст, що дає пояснення про експонати у музеї.

Експонат – предмет, рідкісна цінна річ, що виставлена у музеї.

Експозиція – розміщення будь – яких предметів, що виставлені для огляду.

Екскурсанти – учасники екскурсії.

Екскурсія – поїздка куди-небудь, відвідування чого - небудь з метою навчання або відпочинку.

3. Вивчення правил поведінки у музеї.

- Дотримуватись тиші
- Уважно слухати екскурсовода
- Нікому не заважати
- Не чіпати експонати руками
- Не заходити з тваринами
- Не смітити

4. Відвідування музеїв міста:

- Художній музей
- Краєзнавчий музей
- Музей народного побуту
- Музей літератури та мистецтва

II. Основний етап

Хід гри

1. Розподіл ролей: екскурсоводи, екскурсанти.

2. Ігрові ситуації

Ситуація 1

- Ви прийшли до Музею народного побуту. Зараз екскурсоводи проведуть для вас екскурсію. (Діти у ролі екскурсоводів проводять екскурсію у класному музеї, решта – екскурсанти.)

III. Завершальний етап

1. Відзначення найкращого екскурсовода та екскурсанта.

2. Підсумки гри.

- Чого корисного ви почерпнули для себе, коли пограли в цю гру?

3. Заключне слово вчителя.

- Діти, всі музеї належать до культурної спадщини нашого народу. Отже, культурна спадщина народу це: архітектурні споруди, пам'ятники,

монументи, музеї, сади та парки. Все що створено народом для народу.

«У БІБЛІОТЕЦІ»

Мета: ознайомити дітей з професією бібліотекаря; формувати вміння вести діалог, правильно використовувати слова; активізувати слова привітання і ввічливості; виховувати бережливе ставлення до навчальної книги (підручників) та художньої літератури, прищеплювати інтерес до читання.

Обладнання: комп'ютер, проектор, екран, книги, картотека та формуляри для кожного учня.

I. Підготовчий етап

1. Екскурсія до шкільної бібліотеки. Знайомство із приміщенням бібліотеки. Розповідь бібліотекаря про значимість книг в житті людини, про необхідність дотримання певних правил поведінки, правила читача, правила збереження навчальної книги (підручників) та художньої літератури.

2. Бесіда за малюнком на моніторі:

- Діти, ми відвідали шкільну бібліотеку. Подивіться на цей малюнок. Що ви бачите? (Діти прийшли до бібліотеки).

- Про що на вашу думку розмовляє хлопчик із бібліотекарем? (Відповіді дітей)

- Давайте спробуємо озвучити малюнок. Пригадайте вашу екскурсію до бібліотеки. Хто вас зустрів? Як слід звертатись до бібліотекаря? Як потрібно поводитись, залишаючи бібліотеку?

3. Організація виставки «хворих» книжок.

- Які «ліки» необхідно мати, щоб надати першу допомогу «хворій» книзі?

4. Словникова робота.

Бібліотека - установа, культосвітній заклад де зберігаються і видаються читачам книжки, журнали і т. ін.

Бібліотека-читальня — бібліотека, в приміщенні якої є зал або кімната, де можна одержувати й читати книжки, журнали, газети тощо.

Картотека – місце зберігання впорядкованих карток – формулярів.

Формуляр - картка маленького розміру, що вміщує дані про читача та інформацію про книги, що він взяв для читання.

Стелаж – ряд полиць, розташованих одна над одною і призначених для розкладання книжок.

Читач – відвідувач бібліотеки, читального залу.

Довідкова література – енциклопедії, словники, довідники.

II. Основний етап

Хід гри

1. Розподіл ролей : бібліотекар, читач.

2. Ігрові ситуації

Ситуація 1.

Читач прийшов до бібліотеки, щоб обрати книгу для читання.

Ситуація 2.

Учень прийшов до бібліотеки, щоб повернути книжку, в якій менша сестричка вирвала сторінку.

Ситуація 3.

Учень пообіцяв принести книжку у певний день, але не встиг її дочитати.

Ситуація 4.

У бібліотеці учениця узяла подивитися журнал та побачила, що там вирвано декілька сторінок.

Ситуація 5.

Розкажи своєму однокласнику про книжку, яку ти прочитав і яка тобі дуже сподобалась. Порадь йому прочитати цю книжку.

III. Завершальний етап

1. Висновки:

- у бібліотеці неможна: шуміти, сміятися, голосно розмовляти;
- у бібліотеці можна: читати книги, журнали;
- повертати книгу слід вчасно (протягом 10 днів);
- обережно поводитися з книгою.

2. Відзначення найкращого бібліотекаря та читача.

3. Підсумки гри.

- Є народна мудрість «Книга – ключ до знань». Для того щоб багато знати, потрібно багато читати, відвідувати бібліотеку. Ви всі є читачами шкільної бібліотеки. Отже, пропоную скласти обіцянку читача.

Обіцянка юного читача

- Цінувати книгу – джерело знань.
- Намагатися завжди і в усьому бути схожими на кращих героїв книг.
- Все життя не розлучатися з дорогим другом – книгою.
- Берегти книги, обережно з ними поводитись.
- Бути активним читачем.

« У ПОЛІКЛІНІЦІ »

Мета: ознайомити дітей з роботою лікарів; дати знання про працю людей медичних професій; збагачувати словниковий запас новими словами; спонукати самостійно розвивати нескладні сюжети; розвивати вміння висловлювати власну думку; виховувати навички організованої гри, повагу до праці медпрацівників, культуру спілкування.

Обладнання: картотека з медичними картками для кожного учня, талони, спецодяг (халат, чепчик); бейджики з інформацією про лікаря, набір для гри «Лікарня», іграшковий телефон.

I. Підготовчий етап

1. – Куди звертаються люди, коли захворіють? (До поліклініки, до лікарні)

Бесіда за малюнком.

- Де відбувається дія? (В поліклініці)
- Хто з вас був у поліклініці?
- В якому випадку туди звертаються?
- Яких лікарів ви знаєте?
- Для чого нам потрібні медсестри, лікарі?

2. Словникова робота:

Лікар - спеціаліст з медичною освітою, який лікує хворих.

Медсестра – допомагає лікарю у прийомі хворих.

Педіатр – дитячий лікар.

Терапевт – лікує внутрішні органи: серце, печінку, шлунок, нирки, легені.

Травматолог - до нього звертаються у тих випадках, коли людина одержала травму.

Стоматолог – лікує зуби.

Отоларинголог (лор) – лікує вуха, горло, ніс.

Окуліст (офтальмолог) – лікує хвороби очей.

Поліклініка – установа, де надається медична допомога.

Реєстратура - відділ в медичній установі, в якому реєструють пацієнтів.

Пацієнт – хворий, який звернувся до лікаря.

II. Основний етап

Хід гри

1. Розподіл ролей: лікар, медсестра, батьки, хворий.

2. Ігрові ситуації.

- Ви захворіли і батьки привели вас у поліклініку. Там медсестра запитує прізвище, ім'я, по батькові хворого, рік народження, домашню адресу та до якого лікаря ви прийшли на прийом. Потім видає талон де вказано № кабінету, час прийому та прізвище лікаря.

Ситуація 1.

- Куди потрібно звернутися хворому, перш ніж відвідати лікаря? (До реєстратури)

Хворий прийшов у реєстратуру, щоб записатися на прийом до лікаря.

Ситуація 2.

Хворий на прийомі у лікаря. (За вибором дітей)

Ситуація 3.

- Якщо людина не може прийти на прийом у поліклініку, тоді лікаря викликають додому.

Зробіть виклик лікаря додому по телефону. (Діалог по телефону)

Ситуація 4.

Лікар завітав на виклик додому. Він оглянув хворого, та призначив курс лікування.

III. Завершальний етап

1. Висновки:

- Слідкувати за своїм здоров'ям! Дотримуватись правил особистої гігієни.

- У випадку хвороби негайно звертатися до лікаря!

- Не вживати ліків без призначення лікаря .

- Дітям слід приймати ліки під наглядом дорослих.

2. Підсумки гри.

- Чи сподобалась вам гра?

- Хто з вас хоче обрати професію лікаря у майбутньому?

«МИ - ПІШОДИ»

Мета: вчити дотримуватись правил поведінки під час переходу проїжджої частини вулиці, ознайомити з новими словами, пов'язаними із вивченням правил дорожнього руху; вивчати правила дорожнього руху; виховувати уважність, обережність, дисциплінованість пішохода.

Обладнання: комп'ютер, проектор, екран,
відеоролики «Веселі правила дорожнього руху»

I. Підготовчий етап

1. Прогулянка вулицями, перехід через дорогу в мікрорайоні школи.

Розповідь з елементами бесіди:

- Діти, для того, щоб не сталося біди, вам потрібно знати і дотримуватись правил дорожнього руху. Ми з вами – пішоходи, тому нам потрібно пересуватися по тротуарах. А транспорт рухається по проїжджій частині.

- Зараз ми будемо переходити через дорогу. Чи знаєте ви де і як правильно перейти на іншу сторону вулиці? (На пішохідному переході «зебри»). Подивитися ліворуч, дійти до середини, подивитися праворуч і перейти).

- Ми живемо у невеликому місті і не маємо широких доріг, тому всі переходи у нас надземні. А коли ви з батьками відвідаєте Київ або Черкаси, ви зможете перейти дорогу і побачити підземний перехід. Зверніть увагу, зараз ми дійшли до перетину доріг, що має назву – перехрестя.

- На центральній площі нашого міста, є невеличке місце на проїжджій частині, яке цілком безпечно для пішоходів, це – «острівець безпеки».

- Як ми дізнаємося, що нам можна переходити дорогу? (Нам підказує світлофор).

- Правильно. А якщо на певному проміжку дороги немає світлофора, тоді керує рухом транспорту і пішоходів регулювальник.

2. Перегляд відеороликів про правила дорожнього руху.

Закріплення матеріалу після перегляду відеоролику:

- Які сигнали подає світлофор? (Червоний – «Стій!». Жовтий – «Приготуйся!». Зелений – «Руш!»).

- Для чого служать дорожні знаки? (Допомагають керувати рухом транспорту і пішоходів).

- Ви уважно дивилися ролик? Де гралися діти? (Біля дороги)

- Де можна гратися дітям, щоб уникнути небезпеки? (Подалі від дороги)

II. Основний етап

Хід гри

1. Розподіл ролей: пішоходи, регулювальник, водії, світлофор.

2. Ігрові ситуації, запропоновані вчителем.

Ситуація 1

- Уявіть, що потрібно перейти вулицю, на якій немає світлофора і пішохідного переходу.

Ситуація 2

- Уявіть, що вам потрібно перейти вулицю, де є світлофор і пішохідний перехід.

Ситуація 3

- Загорілось червоне світло світлофора, машин немає, твій друг пропонує: «Ми встигнемо перебігти». Які твої дії?

III. Завершальний етап

1. Висновки:

- правила дорожнього руху – закон для пішоходів і водіїв;

- увага на дорозі – гарантія нашої безпеки;

- ніколи не переходь перехрестя навпростець, йди тільки по «зебрі» на переході, сліdkуй за сигналами світлофора;
- на перехрестях значно більше машин, ніж на одній дорозі. Пішоходи тут мусять бути дуже уважними.

2. Підсумки гри:

- Діти, щоб не сталося біди, слід знати та завжди дотримуватись правил дорожнього руху.

Гра "Гості"(1-2 класи)

Виховні завдання. Закріпити культурні навички, ознайомити дітей з деякими знаннями з домоводства (прибирання кімнати, сервірування столу).

Підготовка до гри. Вчитель проводить естетичні бесіди: „Чекаємо гостей“, „Йдемо в гості“.

Створення уявної ситуації. Для неї необхідно ігровий реквізит: ляльковий посуд, уявне частування (так граються і дошкільнята). Такі ігри сприймаються першокласниками з дитячою безпосередністю, діти по справжньому захоплюються ними. Гра „Гості“ в будь-якому варіанті містить в собі можливість для закріплення культурних навичок: внутрішні права гри вимагають, щоб господарі були ввічливими до гостей, зважливі, вживали культурні вислови: „Будьте добрими“, „Будь ласка“, „їжте на здоров'я“, „Приємного“ і т. ін.

Ці ігри доцільно проводити всередині поділених на групи дітей, а ігри, що наближають їх до реальних ситуацій - в тих випадках, коли групи запрошують в гості один одного чи своїх шефів. В іншому випадку це скоріше ігри-заняття, що вимагають реального оснащення: столи із скатертинами, чайні прибори, вази, чай, пиріжки, тістечка.

Ігрові ролі. Господарі і гості.

Початок гри і її хід. Всі ігрові дії розгортаються навкруги підготовки до зустрічі гостей, турбота про них. Господарі, готуючись до зустрічі гостей, прибирають квартиру, прикрашають її квітами (а взимку гілочками хвої), накривають на стіл, правильно розставляючи прибори, домовляються, як і чим їх зацікавлять. Вчитель може розучити з дітьми куплет з відомої пісні з плесканням:

До нас гості прийшли,
Ой, хороші прийшли,
Адже ми кисіль варили,
Пирогів напекли.
Із капустою пиріг,
І з картоплею пиріг.
А який там без начинки -
Найсмачніший з усіх.

Господарі правильно розсаджують гостей, пропонуючи їм найзручніші місця. Під час чаювання гостей розважають цікавою бесідою, привітно пригощають: "їжте, будь ласка", "Спробуйте цей пиріг", "Ще чаю?". Однак

під час пригощання діти повинні дотримуватись почуття міри, не бути настирливими - про це вчитель розповідає під час етичної бесіди до початку гри-заняття.

Після чаювання господарі пропонують гостям колективні пісні, загадки, рухливі чи спокійні ігри. Для того, щоб гра "Гості" проходила жваво і невимушене, дітям пропонується самостійно скласти план гри. Вчитель може подати деякі ідеї більш цікавого розвитку сюжету, не вмішуючись в хід гри. Всі помилки, які діти допустили як господарі чи гості, краще обговорити колективно після закінчення гри. Добре, щоб домовитись з дітьми про наступне проведення гри через один-два тижні.

Гра "Магазин"(1 клас)

Мета. Формування навичок культурної поведінки, закріплення навичок усного рахунку, розвиток математичних уявлень.

Підготовка до гри. Естетична бесіда про поведінку школяра в громадських місця, в магазині зокрема; екскурсія до магазину, адміністрацію якого завчасно попереджено про мету відвідування дітьми їхньої установи.

Створення уявної ситуації. Плакат "Магазин" біля входу, імітація прилавків (поставлені на бік столи), кас (це можуть бути ящики, накриті папером).

Реквізити гри. Папір, олівці, декілька іграшкових ваг, рахівниці, банки місткістю 0,5 л., 1 л., 2 л.

Підготовка ігрових реквізитів. Приблизно за день-два до відкриття магазину почали роботу декілька фабрик - швейна, іграшкова, писемних атрибутів, а також хлібобулочний комбінат. Учні під керівництвом майстрів дітей-шефів - вирізають із паперу і розмальовують одяг для ляльок, виготовляють маленькі зошитки (вони згодяться для гри "Школа"), роблять із пластиліну і природного матеріалу - шишок, гілочок, листя - іграшки, різні поробки, печуть хліб, булки, тістечка і т. ін. Потім гра "Фабрика" може бути об'єднана з грою "Магазин". Тоді всі діти будуть задіяні в колективній грі, а товари - невпинно виготовляються.

Ігрові ролі. Директор магазину, продавці, касири, покупці, працівники фабрики, водії (хлопчики, що доставляють на іграшкових автомобілях товари до магазину).

Початок гри і її хід. Перед початком гри, після розподілу ролей і обговорення плану гри, вчитель ще раз нагадує як повинен покупець розмовляти з продавцем, а продавець - з покупцем, і пропонує одну з основних умов гри: без слів "Будьте добрі", "Будь ласка", "Дякую" товари відпускатися не будуть.

Далі розпочинається творча гра. Директор оголошує про відкриття нового магазину, привітно зустрічає покупців. Іде жвава торгівля. Всі товари мають ціни, але округлені, щоб першокласникам було легко рахувати., в рамках вивченого в школі програмового матеріалу. Непогано в грі використати маленьку вагу для зважування продуктів (пісок, дрібні камінчики, інший природний матеріал). Бажане продавати молоко, щоб діти ознайомились з

ємностями: 0,5л? 1л, 2л. І те і друге буде сприяти розвиткові математичних уявлень.

Приблизно через півгодини потрібно запропонувати дітям помінятися ролями.

Гру "Магазин" доцільно проводити декілька раз з інтервалами один-два тижні. Ціни на товари визначає вчитель, враховуючи рівень підготовки учнів.

Гра „ У транспорті”

МЕТА: активізувати слова ввічливості, формувати вміння вести діалог; виховувати доброту, повагу; познайомити дітей з професією контролера, водія.

Підготовка до гри.

1. Екскурсія на автобусну зупинку.
2. Проїзд автобусом по місту.

Хід гри

Розмова учителя з учнями про те, які види транспорту діти знають, на яких частіше їм приходиться їздити.

- Які ситуації ви спостерігали?
- Про що іноді забували люди при користуванні міським транспортом?
- Що завжди повинні пам'ятати учні? (Поступатися місцем старшим.)
- Як звернутися до людини, старшої за віком? (Діти пригадують слова ввічливості.)

Обладнання: квитки, "салон автобуса", "метро", "трамвай". Розподілення ролей: бабуся, дідусь, жінка з дитиною, дівчинка, хлопчик, водій, контролер.

Розігрування ситуацій.

1. У вагоні метро сидять пасажери, на передньому сидінні - дівчинка (школярка). На зупинці зайшла жінка з маленькою дитиною...
2. Одного разу Андрійко їхав в автобусі і з цікавістю розглядав вулиці рідного міста. Раптом у автобус увійшла дівчинка його віку...
3. У трамваї їхало декілька хлопчиків. Раптом трамвай зупинився - один з хлопчиків не втримався і сильно штовхнув якогось чоловіка. Незнайомий чоловік хотів розсердитися, але хлопчик одразу ж сказав (діти хором: "Пробачте, будь ласка")...
4. На зупинці у автобус заходить контролер...
5. Старенький дідусь не може самостійно вийти з автобуса...
6. Як потрібно звернутися до людини, якщо вона зайнята розмовою, а тобі потрібно вийти із автобуса (трамвая)?....

Діти розігрують сценки, в котрих показують, як потрібно допомагати людям похилого віку, маленьким дітям...

Звертається увага на те, як діти розмовляють, вживаючи ввічливі слова: ввічливо, привітно, дивлячись на того, до кого звертаються, чи різким тоном, відвернувшись в сторону.

Такі та інші ситуації дають учням зрозуміти, що сила "чарівних слів" залежить ще й від того, як ти їх говориш.

"У літаку" учні знайомляться з професією стюардеси, штурмана, радиста. Перед початком гри розглядають малюнок салону літака з пасажирами. Діти вибирають "екіпаж" літака: командира, пілотів, штурмана, радиста. Правила культурної поведінки учнів є одним із шляхів, при допомозі яких вирішуються проблеми, пов'язані із спілкуванням.

Гра "Кондитерська фабрика"

Мета. Ознайомлення із складом числа 10. Розширення уявлень про майстерність кондитерів, про необхідність їхньої праці. Розвиток уяви дітей.

Підготовка до гри. Учитель знайомить дітей із працею кондитерів: на кондитерській фабриці працюють люди різних професій (кондитери, пекарі, пакувальники, художники та ін.), завдяки яким випускається широкий асортимент кондитерських виробів. Але перш, ніж вони потраплять в магазин, а потім на наш стіл, необхідно чимало попрацювати. Праця кондитерів полегшується завдяки спеціальним машинам. Учитель показує колекцію етикеток з цукерок і використовує їх для незвичайної подорожі по кондитерських фабриках нашої країни. Під час цієї подорожі він удосконалює уявлення дітей про працю кондитерів і знайомить їх з обсягом роботи, яку виконують художники-оформлювач. Перегляд діафільму „Як виготовляють цукерки”. Особлива увага звертається на розрахункові операції, якими обов'язково користуються в своїй діяльності кондитери: бригада за зміну випускає визначену кількість кондитерських виробів; цукерки фасуються в коробки також у визначеній кількості.

Матеріал. Виготовлені дітьми з пластиліну і картону кондитерські вироби: цукерки, печиво різної форми; коробки з-під цукерок, зефіру. Пакети для розфасування готової продукції; набір карток та інше.

Ігрові ролі та правила. У грі розподіляються ролі сортувальників, бригадирів, контролера, вахтера, воді та ін.

Сортувальник повинен розфасувати визначену кількість цукерок (печива, зефіру) по сортах в пакети або коробки, а кількість предметів позначить відповідними цифрами.

Бригадир нагадує обов'язки всім робітникам на фабриці, розподіляє замовлення між сортувальниками (наприклад, покласти в пакет 5 цукерок різних сортів) і перевіряє правильність їх виконання ,

Контролер, який приймає готову продукцію, повинен визначити не тільки якість, а й її кількість.

Водій визначає кількість продукції, яку перевозить, нумерує товари.

Хід гри

Діти розставляють столи, встановлюють транспортир, із стільців будують прохідну. Це - фабрика.

Вахтер пропустив одну частину робітників, іншим пропонує прийти в другу зміну.

До сортувальників підходить бригадир (учитель) і пропонує декілька пакетів.

Бригадир. Дає завдання сортувальникам пакувати печиво чи цукерки.
Отримавши завдання від бригадира покласти в пакет по 5 цукерок двох видів, діти починають фасувати. Пакет з цукерками готовий.
Необхідно приклеїти цифри. Діти підходять до столу і беруть картонки з цифрами, наклеюють їх на пакети,

Запитання:

Скільки всього цукерок?

Скільки цукерок одного виду?

Іншого виду?

Яких більше і на скільки?

**Фізкультхвилинки,
дихальні, пальчикові
та
зорові вправи**

Фізкультхвилинки для першокласників

Відповідно до вимог «Державних санітарних правил і норм улаштування, утримування загальноосвітніх навчальних закладів та організацій навчально-виховного процесу», затверджених постановою головного державного лікаря України від 14.08.2001 р. №63 та погоджених листом Міністерства освіти і науки України від 05.06.2001 р. №1/12 – 1459 на 15-й хвилині кожного з уроків обов'язково проводиться фізкультурна хвилинка, що складається з динамічних, дихальних вправ, вправ для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо.

Фізкультхвилинка для першокласника – це особливий вид роботи. Результат успішного навчання значною мірою залежить від працездатності учня, адже засвоєння навчального матеріалу відбувається тільки в той період часу, коли дитина має «робочий» тонус і може уважно слухати, запам'ятовувати, обдумувати та відтворювати почуте. Серед причин, які обмежують успішність в навчанні, одне з перших місць посідає загальна ослабленість здоров'я.

Здоров'я дитини – це пріоритет її розвитку, це головне завдання школи. Фізкультхвилинка – це життєдайні краплі для здоров'я дитини, а особливо для першокласника. І скажу із досвіду, що однієї фізкультхвилинки, для першокласника мало. Шестирічна дитина повинна почувати себе вільно, комфортно. Їй потрібно постійно розвантажувати свій зір, розробляти всі частини тіла, розвивати уяву. Першокласник мислить абстрактно. І тому для фізкультхвилинки потрібно використовувати різні атрибути: хмаринку і сонечко; кульку і гумову іграшку; маску і ковпачок; м'яку іграшку і наручний ляльковий театр.

Фізкультхвилинка – це запорука нормального розвитку серцево-судинної і кістково-м'язової системи.

Фізкультхвилинка – це своєрідний відпочинок і одночасно розвиток дитини.

Навчальні терміни: вище-нижче, вгорі-внизу, праворуч-ліворуч та інші можна поєднати у розвиваючих вправах фізкультхвилинки.

Проводячи її з іграшками чи іншими атрибутами, ми розвиваємо дитячу уяву, що теж не маловажно для дитини. Вправи, пов'язані з використанням реальних предметів, допомагають дитині розкритися більше, розслабити своє тіло, звільнити його від втоми. Разом з тим фізкультхвилинки повинні бути і повчальними, щоб зміцнювати і духовний розвиток дитини.

Фізкультхвилинки для першокласників

Із-за парти встану
В далечінь погляну
Руки в гору потягну
Сонечко я обійму
Опущу я руки в боки
Пострибаю із прискоком.
Ще повітря наберу,
усміхнусь й писать почну.

Яблуко вгорі червоне,
А внизу – земелька чорна.
Сонечко вгорі так сяє,
Землю зверху оглядає.
З висоти десь із хмаринки,
Вниз спустилася краплинка.
Напоїла вона квітку,
Що така внизу привітна.
Квіточку ту пригорну
Та ніколи не зірву.

Травичка – низенька.
Дерева – високі.
Річки є вузькі,
А є і широкі.
Кругом покрутились
На місці спинились.
Вдихнули повітря
Й всміхнулись привітно.
-Що висить на груші?
-Грушка!
-Хто під грушку ліг?
-Павлушка!
-Що несуть щоднини?
-Повні грушами корзини!
-Хто збирав усі ті груші?
-Гоша, Петрик і Ганнуся!

Добро підніма аж до неба,
А кривда присаджує дуже.
Ні справа, ні зліва не треба
Образить людину, мій друже!

Роби добро усім на світі.
Від цього буде веселіше.
Всміхнись до Таї, всміхнись до Колі.
Скажи всім: „Хмуритись доволі!”.
Давай стрибати, давай дружити,
Без сміху й дружби не можна нам жити.

Хто це крутиться у нас?
Це гучний прийшов Тарас
Хто зігнувся як дуга?
Ні не я, та й не я.
Стали рівно, руки вниз.

Раз – присіли, піднялись.
Плечі уперед звели
І назад їх відвели.
Обвели очима клас
І тепер порядок в нас.

За вікном розквітла квітка – Усміхнись!
У дуплі сховалась білка – Подивись!
На хмаринці сидить промінь – Дотягнись!
Гучно плескає в долоні – Раз, два, три!

Хочу бути столяром – стук, стук, стук
Маляром як буду – кисть візьму до рук.
А щоб ути мулярем – треба вміти класти
Фундаменти, стіни, як великий майстер.
Хочу бути я пілотом – високо літати.
І шофером, й комбайнером я не проти стати.

Зайчик в полі жито жав.
Так низенько присідав
Жайвір в небо піднімався
Крилами хмарок торкався.
Політав-покружляв
І до нас завітав.
Всім бажає він добра,
Успіхів, сердець тепла.

На галяві лісовій
Дві сунечечки малі
Нахилились до трави,
Щоб не бачили їх ми,
А трава вся загойдалась,
зашуміла, захиталась,
отяглася і сказала:
«Якщо хоч сунечку з'їсти –
Треба гарно нахилитись.»

Йшов із хати – тупи-тупи,
Та забувся, що роззутий.
Нахилився по черевички –
Загубились рукавички.
Вправо-вліво нахилився –
Рукавички не знайшлися.
Ой, роззява я, роззява
Загубив усе ще зрання.

Вчились ми писати «2»
Закрутилась голова,
Заболіли пальці рук.
Раптом хтось в віконце – стук.
Голови підняли вгору,
Захитали головою.
Руки стали як вітряк.
Полетіли, наче птах.
Потім сіли ми рівненько
Й написали всі гарненько.

Ми вивчали більше-менше
І шукали важче-легше.
Я зірвав із гілки грушку,
А у другу взяв подушку.
Хоч подушка більша,
Але вона легша.
А грушка маленька,
Та вона важкенька.

Ритмічні фізкультхвилинки

Ритмічні фізкультхвилинки — це будь-які добре відомі вправи, які виконуються під супровід музики або текст вірша. Малюки люблять ритмічні рухи під музику, до того ж у них ще немає відчуття сором'язливості. Важливо навчити дітей кількох нескладних рухів і їхніх комбінацій, щоб вони могли порухатися самостійно. Для цього вчителю потрібно продумати проведення кількох музичних пауз на уроках і на перервах упродовж навчального дня.

Сірий зайчик тихо спав,
Навіть пісню не співав.
Та нарешті стрепенувся
В різні боки повернувся.
Став смачненько потягатись,
Та гарненько умиватись.
Порозчісував він вуса,
Довгі, довгі, русі, русі.
Зуби й кігті нагострив
Й до комірочки побрів.
Став він мишку чатувати,
І добро оберігати.
Й ми, як котик, відпочили
І за парти тихо сіли.

Дихальні фізкультхвилинки

Такі фізкультхвилинки краще проводити під музичний супровід.

В.М.Бехтерев довів, що під час слухання спокійної музики дихання людини стає глибоким і рівномірним, а гармонійне співзвуччя уповільнює пульсацію крові.

«М'яч». Уявіть, що у вас в руках м'яч. Зробіть глибокий вдих і виконайте команду «М'яч пробитий» — зі звуком «с-с-с» починайте випускати потроху повітря з легенів, одночасно показуючи руками, як зменшується м'яч.

До дихальних вправ належать і різні звуконаслідування.

«Машинка». Робота губ, гудіння губами, тріск — чим противніше, тим краще (на усмішці м'язи розтягуються).

«Ракета». На різні склади з рухом рук, «ушу, уше, уши» — згладжувати регістр — опора на дихання, «у» — вниз вдих якнайнижче і до самого верху — ультразвук.

Пальчикові вправи

Перед тим як що-небудь малювати або писати в зошиті, рекомендується виконувати пальчикову гімнастику, готувати руки до роботи. Учитель показує вправу та декламує. Пальці рук стискаються і розтискаються

Раз, два, три, чотири
- Ми писати захотіли.
П'ять, шість, сім, вісім
- Зараз ми усе напишем.

Зорові вправи

Вправи, регулярне тренування очей дуже важливі для збереження і поліпшення зору, профілактики короткозорості та інших захворювань очей. Щоб зняти напруженість в очах, необхідно:

- кожні 1—2 години переключити зір: дивитися вдалину 5—10 хвилин;
- заплющити очі для відпочинку на 1—2 хвилини;
- виконати 4—5 простих вправ, що залучають до роботи великі групи м'язів.

Масаж очей.

Хороший вплив на циркуляцію крові і на нерви має погладжування заплющених очей, вібрація, натискання, масаж долонею і легка розминка. Найпоширеніший спосіб масажу двома пальцями — вказівним і середнім — у вигляді вісімкоподібного руху. Нижнім краєм ока рух до носа, верхнім краєм ока — над бровами. Такий рух повторюється 8—16 разів.

Оченьта роблять вправи:

Вліво, вправо, вліво, вправо.

Потім вгору, потім вниз

Оченьтами дивись!

Широко відкрию очі,

Роздивлюсь усе охоче.

отім мружусь наче киця,

заплющую очіці!

А тепер нове завдання

- Оченьтам тренування:

*Раз - дивлюсь у далечінь,
Два - в долоньці відпочинь.*

Релаксаційна пауза

Звучить аудіозапис голосів пташок

- Мандруємо ми далі. Нелегка дорога наша. Мабуть, треба відпочити. Голівки на парти схилимо, оченята всі закриємо... А навколо ліс, багато квітів, метелики яскраві літають над квітами, голосно щебечуть пташки, а сонечко своїми промінчиками лагідно зігріває все навколо. Відкривайте, діти, Очі. Скажіть. Будь ласка. Як одним словом назвати те. Що ми побачили у лісі?

Звучить магнітофонний запис із дзюрчанням води

- А тепер, дітки, схиліть голівки на парти і заплющте оченята...

Ми підійшли до озера... водичка у ньому чистенька, мов скло. На озері плавають лебідь з лебідкою. А біля них – маленькі лебедята. Ми придивилися і побачили, що вони не просто плавають, а танцюють на воді поміж білого латаття. Яке це рідкісне за своєю красою видовище... піднімайте голівки. Продовжуємо працювати.

Робота з батьками

першокласників

Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості

Стаття 59 Закону України «Про освіту» покладає на батьків відповідальність за фізичне здоров'я і психічний стан дітей, створення належних умов для розвитку їхніх природних здібностей. Утримання своїх дітей до повноліття - це конституційний обов'язок кожного громадянина України.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

На кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання.

Батьки та особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за одержання дитиною повної загальної середньої освіти і зобов'язані:

- забезпечувати умови для здобуття дитиною повної загальної середньої освіти за будь-якою формою навчання;
- постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їхніх природних здібностей;
- поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, доброту, милосердя, шанобливе ставлення до сім'ї, навколишнього природного середовища, державної та рідної мови, любов до своєї країни, повагу до національної історії, культури, цінностей інших народів;
- виховувати в дітей повагу до законів, прав, основних свобод людини.

У разі невиконання батьками та особами, які їх замінюють, обов'язків, передбачених законодавством, загальноосвітній навчальний заклад може порушувати клопотання про відповідальність таких осіб, у тому числі позбавлення їх батьківських прав.

Батьки та особи, які їх замінюють, мають право:

- обирати і бути обраними до батьківських комітетів та органів громадського самоврядування;
- звертатися до органів управління освітою, керівника загальноосвітнього навчального закладу та органів громадського самоврядування з питань навчання і виховання дітей;
- приймати рішення про участь дитини в інноваційній діяльності загальноосвітнього навчального закладу. «Як навчити любити книгу»

Тематичні консультації для батьків

Перші дні у школі

Отже, уявіть, що на календарі 31 серпня, шкільна форма і біла парадна сорочка-блуза відпрасовані, квіти куплені, портфель зібраний. Що ще можна зробити для того, щоб допомогти майбутньому першокласникові?

Перший місяць у школі психологи називають періодом гострої адаптації. У цей час дитина намагається зрозуміти, що таке школа, і визначити, де її місце в шкільному житті. Упродовж наступних двох — трьох місяців починають формуватися перші шкільні звички, уявлення про себе як про успішного або неуспішного учня.

Досвідчені мами радять батькам майбутніх першокласників і

першокласниць, якщо є така можливість, узяти відпустку у вересні. Коли дитина знає, що мама вдома, «під боком», це допоможе їй швидше і легше адаптуватися до шкільного життя. Але навіть якщо ви ходитимете на роботу, ви все ж можете зробити дуже багато.

БЕЗПЕКА І КОМФОРТ

Перевірте ще раз, що ваша дитина без зайвих зусиль може впоратися зі своїм одягом і взуттям, дістане підручники й зошити з портфеля та укладе їх назад, що вона знає, в якому класі навчається, як звати вчительку, знає, за яким номером телефону можна розшукати вас, знає, що вам і вчительці можна розповісти про все, що її турбує або лякає. Усі ці дрібниці допоможуть їй почуватися впевненіше в перші шкільні дні та краще адаптуватися в школі.

Не полінуйтеся завітати до медичного кабінету, подивіться картку дитини і переконайтеся, що там є вся необхідна інформація, зокрема (якщо це необхідно) про наявність алергії та про те, що вашій дитині не можна проводити щеплення і проби Манту без вашої особистої згоди. Дитина в цьому випадку також повинна знати, що не можна дозволяти робити собі уколи, потрібно вимагати, щоб зателефонували мамі.

Приблизно за тиждень тактовно поцікавтеся у дитини, чи здатна вона впоратися в їдальні, чи зручно їй ходити в туалет.

КИШЕНЬКОВІ ГРОШІ

Чи давати дитині із собою гроші? Це питання доцільно порушувати завчасно на батьківських зборах: якщо більшість батьків вашого класу збираються давати своїм дітям гроші, вашій дитині вони теж стануть у нагоді.

РЕЖИМ

Чому дитині важко дотримуватись режиму? Тому що часто режим не допомагає, а заважає малюкові жити і навчатися. Щоб цього не трапилось, режим потрібно скласти «постфактум» — тобто спочатку визначити, о котрій годині ваша дитина зазвичай прокидається, снідає, обідає, гуляє, а потім зафіксувати цей режим і дотримуватись його. Для школяра завдання виглядає простішим — адже першу половину дня він проводить у школі, де все підпорядковано регламенту. Якщо він ходить до групи продовженого дня, то й зовсім з'являється вдома о 17 годині.

Та все ж деякі режимні моменти не завадять.

Проте не перетворюйте режим на догму. Є заняття, які дуже важливо починати у відповідний час (уранішній підйом, початок уроків, відхід до сну), хоч і тут коливання в 10—15 хвилин цілком припустимі. Але щодо прогулянки, обіду, вечері, вечірніх ігор та ін., у вас і дитини завжди зберігається вибір. Можна відмовитися від прогулянки, можна поміняти місцями прогулянку та обід, можна повечеряти у той час, коли вам найзручніше. Нехай режим буде вам помічником, а не суворим наглядачем.

СОН

Немає жодної необхідності мучити дитину влітку, — режим можна

налагодити і у вересні.

Перш за все, необхідно з'ясувати, чому дитина довго не засинає. Багато дітей не можуть заснути саме тому, що дуже втомлені. Особливе це стосується дітей з «активним темпераментом» — холериків і сангвініків. Наприкінці дня вони перезбудженні від нових вражень і ніяк не можуть «загальмувати». їм потрібен час.

Тому якщо ви хочете, щоб дитина заснула о 22-й годині, починайте її укладати о 21-й годині, а, можливо, навіть о 20-й годині (дітям з різним темпераментом потрібен різний час для того, щоб заспокоїтися).

Якщо дитина тільки-но розігралася, а ви скомандуєте: «Спати!», то, швидше за все, вона засне в сльозах години за три.

Тому заздалегідь зверніть її увагу на години і скажіть, скільки хвилин у неї залишилося на гру. Можна придумати який-небудь особливий знак: наприклад, на ліжку дитини з'являється кольорова стрічка — це означає, що ліжечко вже «готове» й «чекає». Можна поставити на стіл тепле молоко з печивом — у дитини буде стимул швидше закінчити гру, а тепле молоко «навіє» на неї сонливість. Не обривайте гру «на півслові», дайте дитині завершити «ігровий епізод», інакше вона думатиме тільки про нескінчену гру і засне насилу. Пам'ятайте — у нас є хороший запас часу.

Поки дитина готується до сну, відчиніть квартиру в її спальні — хай в кімнаті буде більше кисню. (Якщо ваша дитина може спати при відчиненій квартирці — чудово, якщо ні — просто добре провітрюйте кімнату).

Дитина чистить зуби, приймає теплий душ (вода чудово знімає напруження), надягає піжаму і лягає в ліжко. І знову не поспішайте та не квапте її, дайте пововтузитися, влаштуватися, можливо, трохи пограти з улюбленою м'якою іграшкою.

Дитина «випліскує» на папір фантазії, що бентежать її уяву, і звільняється від них.

Час перед сном чудово підходить для читання казок. Усі педагоги радять батькам якомога більше читати вголос, навіть якщо дитина вже вміє читати, — вона чує грамотне, виразне мовлення, має зразок для наслідування і, крім того, відчуває емоційний зв'язок із батьками — нібито вони разом беруть участь у загальній пригоді.

Добре також послухати перед сном класичну музику — вона і заспокоює, і повертає втрачену гармонію. Ви гасите світло (залишаєте нічник, якщо дитина боїться темряви), і малюк тихо поринає в сон. Коли дитина вже задрімала, скажіть їй декілька добрих слів — на цій стадії сну вони діятимуть як гіпнотичне навіювання: «Ти найулюбленіший. Ти дуже розумний. Ти сильний і здоровий. Ти легко навчаєшся. Завтра у тебе буде хороший день».

Дитина повинна спати не менш ніж 10 годин. Зазвичай, якщо вона висипається за 7—8 годин, не потрібно примушувати її спати більше. Та все ж більшості дітей необхідно не менш ніж 10 годин, щоб відновити свої сили.

ПІДЙОМ

Будіть дитину із таким розрахунком, щоб у неї була можливість хвилин десять полежати в ліжку.

Як м'яко і ненав'язливо розбудити дитину? Порадьтеся з нею. Можна ввімкнути мультик по телевізору або на відео, можна — улюблену пісеньку, можна «подати в ліжку»... ні не каву, а змочений теплою водою рушничок, щоб дитина протерла обличчя та розтерла шию і плечі, — за допомогою цього нехитрого прийому ми поліпшуємо кровообіг у ділянці голови й допомагаємо мозку прокинутися.

Узимку дуже добрим засобом, що допомагає розбудити дитину, є годівниця за вікном. Щоранку на неї прилітають птахи, і, спостерігаючи за ними, дитина «заряджається» їхньою енергією. Час від часу слід змінювати прийоми та засоби, що допомагають дитині прокидатися, — навіть найулюбленішу мелодію можна зненавидіти, якщо слухати її щоранку.

СНІДАНОК

Згідно з дослідженням, що було проведене в 2003 році в Японії, діти, які снідають удома перед школою, в середньому на 10 % краще складають іспити з японської та математики, ніж їхні ровесники, які снідають тільки в школі.

Американські та європейські дієтологи підтверджують ці висновки. І це не дивно — адже в школі дитина одержить сніданок тільки після другого уроку, а отже, перші два уроки (а це, як правило, найважчі предмети) вона просидить голодною.

Що дати дитині на сніданок? Бажано, щоб сніданок був гарячим і ситим.

Дієтологи вважають, що в ідеалі сніданок повинен складатися з каш, вершкового масла, сиру, солодкого чаю, молока або кисломолочних продуктів.

Зазвичай, багато дітей не хочуть їсти вранці — це не страшно. Нехай це буде блюдечко каші (буквально 3—4 ложки) з ложкою варення або гарячий бутерброд із сиром, або йогурт, банан і пів чашки теплового молока.

Словом, щось, що створить необхідний запас «важких» вуглеводів, який допоможе дитині протриматися до шкільного сніданку.

Небажані вранці: здоба, печиво і, як не дивно, такі популярні сухі сніданки. Усі ці продукти містять «легкі» вуглеводи, які швидко насичують мозок дитини глюкозою, викликають приплив енергії, але так само швидко «йдуть» із крові, залишаючи малюка без сил. Якщо і споживати їх вранці, то не щодня і не в поєднанні з «важкими» вуглеводами — крупами і чорним хлібом.

Також небажані вранці шоколад, кава, ковбаси, цукерки і напої, що містять велику кількість штучних підсолоджувачів, ароматизаторів тощо.

Такі продукти часто викликають надмірне збудження і практично позбавляють дитину можливості продуктивно працювати на уроці.

ДОРОГА ДО ШКОЛИ

Отже, настав час вирушати до школи. Швидше за все і ви, і дитина так до кінця і не прокинулися, і будь-яка дрібниця може вивести вас із рівноваги. І все-таки зціпіть зуби та намагайтеся не виховувати дитину дорогою до школи і в шкільній роздягальні, інакше вона перейматиметься через вашу

догану замість того, щоб стежити за розповіддю вчителя. Максимум, що можна зробити, — стисло нагадати їй основні правила, про які вона найчастіше забуває: «Пам'ятай, що потрібно піднімати руку, якщо хочеш щось запитати» або: «Намагайся не штовхатися на перерві». Але найкраще просто поцілувати дитину і ще разок сказати їй, як ви її любите.

ВІДПОЧИНОК

Після обіду не саджайте дитину за уроки. Дайте їй ще як мінімум годину на те, щоб відпочити та оговтатися.

Добре, якщо дитина проведе цю годину не біля телевізора, а граючи. Деякі ігри допомагають зняти напруження. Це перш за все ігри з водою (наберіть воду у ванну і пускайте кораблики або ловіть рибу «сіткою» — поліетиленовим пакетом або шапочкою для купання), ліплення, малювання в крупі (насыпте у блюдце трохи гречки і покажіть дитині, як малювати пальцем). Якщо дитина сердита на однокласників або вчительку, допоможіть їй виплеснути агресію. Можна запропонувати дитині рвати кольоровий папір, щоб потім зробити аплікацію. Можна побитися подушками або пострибати через диванні валики. Можна запропонувати дитині стати цирковою конячкою і трішки побрикатися, а потім красиво погарцювати по арені. Не забувайте також про універсальні «поліпшувачі настрою» — повітряні кульки і мильні бульки.

ВЕЧІР

До сну залишилося 3—4 години, їх можна провести як завгодно. Можна ще раз погуляти, можна дати дитині можливість погратися, можна пограти всім разом — в лото або будь-яку іншу настільну гру, можна подивитися телевізор (30—40 хвилин). Просто не полінуйтеся переглянути програму та обрати передачу, що підходить для вашої дитини.

На вечерю добре дати дитині щось із молочних продуктів, фрукти тощо. Пити найкраще молоко або сік, але не каву, не какао і не міцний чай. Потім душ, казка на ніч і спокійний сон.

У п'ятницю та у суботу ввечері можна дозволити дитині лягти дещо пізніше.

І найголовніша порада: не переймайтеся, якщо щось пішло не так, якщо ваша дитина заснула пізніше, ніж ви розраховували, прокинулася «не в настрої», погано поводитися в школі, погано їла, погано робила уроки. Ідеальне життя можливе тільки на сторінках книг. У вас попереду ще багато днів, щоб зробити ваше життя кращим.

КОЛЕКТИВНА РОБОТА З БАТЬКАМИ

Тема. *Позиція батьків у спілкуванні з дитиною*

Замисліться над тим, як ви розмовляєте із сином чи дочкою. Чи часто критикуєте, щось нагадуєте, читаєте нотації, допитуєте, висміюєте, чіпляєтеся? Ці поширені методи спілкування з дітьми навіть за добрих

намірів батьків призводять до втрати довірливих стосунків, ускладнюють і збіднюють спілкування.

Якщо ви поводитиметеся з дитиною як із кращим другом, ваші стосунки можуть поліпшитися. Діти будь-якого віку розповідатимуть свої думки тим, хто вміє слухати. Дитина, як і дорослий, прагне поділитися з кимось своїми проблемами. Якщо батьки не вміють слухати дитину, вона шукати іншого слухача, а для батьків буде втрачена чудова нагода встановити тісніший контакт із дитиною.

Багатьох із нас запевняли з дитинства, що злість і роздратування необхідно стримувати, а страх або тривогу — приховувати. Тому іноді батьки не знають, як реагувати на злість або роздратування дитини. Нижче наведені типові ролі, в яких опиняються батьки, спілкуючись із дитиною.

Правила ефективного спілкування з дитиною

1. Слухаючи дитину, дайте їй відчуття, що ви розумієте її етан, почуття, пов'язані з тією подією, про яку вона вам розповідає.
2. Слухаючи дитину, стежте за ц мімікою, жестами, аналізуйте їх — це допоможе вам краще зрозуміти її стан, обрати правильний тон спілкування.
3. Підтримуйте й підбадьорюйте дитину без слів: посміхніться, обійміть, підморгнийте, пригорніть до себе. Це допоможе встановити емоційний контакт із нею.
4. Стежте за тим, яким тоном ви відповідаєте на запитання дитини. Ваша категоричність, зайва суворість можуть спричинити агресію, несприйняття.
5. Заохочуючи дитину, підтримуйте розмову, демонструйте вашу зацікавленість тим, що вона вам розповідає. Час, який ви присвятите дитині сьогодні, повернеться до вас завтра її щирою довірою.

Більшість дітей, яких дорослі вважають «важкими», неслухняними, насправді страждають від низької самооцінки. На їх думку, вони погані, адже не відповідають очікуванням дорослих, усе роблять не так. Такий стан перетворюється на комплекс вини, неповноцінності, який (а це дуже небезпечно!) закріплюється і супроводжує людину протягом усього подальшого життя.

Щоб цього запобігти, пам'ятайте **правила підвищення самооцінки дитини**.

1. Заохочуйте, хваліть дитину за старанність і зусилля так само, як за досягнення.
2. Допмагайте дитині ставити реалістичну мету і досягати їх.
3. Виправляючи помилки, критикуйте вчинки, а не саму дитину.
4. Надайте дитині можливість відчуття справжню відповідальність за якусь справу, не перехоплюйте ініціативу.
5. Показуйте і говоріть дітям, що ви їх любите.

Тема. Як спланувати день школяра та організувати робоче місце

Батькам слід знати, що неправильне сидіння за партою чи столом може призвести до різних порушень статі дитини. Тому дуже важливо правильно організувати робоче місце школяра.

1. Добирайте стіл чи парту відповідно до зросту вашої дитини.

Зріст, см	Висота стола над підлогою, см	Висота стільця над підлогою, см
110-119	52	32
120-129	57	35

2. Стежте за порядком на робочому столі, допомагайте дитині правильно розташувати навчальні речі та прибрати їх наприкінці роботи.

3. Робоче місце школяра має бути добре освітленим. Зошит чи книга мають освітлюватися ліворуч.

4. Якщо у дитини нормальний зір, відстань від очей до книги має становити 35-40 см, книгу слід тримати так, щоб верхній і нижній рядки перебували на однаковій відстані від очей.

Виконання цих вимог є запорукою успіху в навчанні та збереження доброго здоров'я вашої дитини.

Письмовий стіл краще поставити далі від батареї парового опалення, але не зовсім далеко від вікна. Не під кватиркою, але так, щоб її можна було час від часу тримати відчиненою. Адже свіже повітря необхідне для розумової праці.

Дуже важливо правильно підібрати стіл і стілець. Якщо дитина сутулиться — затримується її інтелектуальний розвиток, тому що кровоносні судини передавлені і мозок недоодржує кисню. Крім того, сутула постава погіршує настрій, створює передумови до депресії. До того ж, згорблена людина просто некрасива. У Японії, наприклад, із сутулими навіть не вітаються, вважаючи їх нечемними.

Намагайтеся, щоб світло від лампи падало на письмовий стіл зліва, тоді ручка не відкидатиме тіні.

Батьківські лекторії

Рекомендації батькам з розвитку пізнавальної сфери дітей молодшого шкільного віку

Увага

1. Використовуйте дидактичні ігри з чіткими правилами.
2. Включайте дітей у виконання завдань за попередньо розробленим планом дій: створення будинків із конструктора, малюнки, орнаменти, аплікації, вироби, форми яких ви задаєте словесно або за допомогою схеми.
3. Тренуйте дітей у переказі розповідей, казок за схематичним планом, складеним вами.
4. Пропонуйте дітям: повторювати слова, цифри, речення, сказані вами;

незакінчені фрази, які потрібно закінчити; запитання, на які необхідно відповісти.

5. Вчіть порівнювати, аналізувати зразок і результат своєї або чужої роботи, знаходити і виправляти помилки.

6. Частіше пропонуйте дітям, особливо з низьким показником розвитку уваги, вправи: у газеті, старій книзі на одній із сторінок закреслювати усі букви «а», намагаючись не пропускати їх. Завдання поступово можна ускладнити, попросивши дитину закреслити всі букви «а», обвести у кружечок усі букви «к», підкреслити всі букви «о».

Пам'ять

1. Пояснюючи дітям новий матеріал і повторюючи пройдений, поєднуйте словесне пояснення з наочністю або із зображенням тих предметів або явищ, про які йдеться, використовуйте малюнки, таблиці, схеми.

2. Для поліпшення процесу запам'ятовування розвивайте у дітей уміння: аналізувати, виділяти у предметах зв'язки, ознаки, порівнювати предмети та явища між собою, знаходити в них подібності й відмінності; здійснювати узагальнення, поєднувати різні предмети за якимись загальними ознаками; класифікувати предмети та явища на основі узагальнення.

Мислення

1. Розширюйте кругозір дітей, їхні основні уявлення про природні, соціальні явища, нагромаджуйте в дітей знання і враження, обговорюючи з ними прочитані книжки, аналізуючи поведінку людей.

2. Після читання вголос казок, розповідей, просіть дітей переказати почуте, відповісти на запитання, поставити свої.

3. Розвивайте вміння будувати розповідь за картинкою, планом, темою; допомагайте будувати висновки, міркування, робити умовиводи.

4. Заняття з малювання, ліплення, виготовлення різних виробів повинні не тільки включати копіювання зразка і відпрацювання окремих графічних навичок, а й розвивати вміння планомірно досліджувати предмети, фантазувати, уявляти.

5. Включайте в заняття завдання на порівняння пари предметів або явищ, класифікацію, узагальнення різних предметів за загальними ознаками, знаходження «зайвого слова» або зображення, не пов'язаного загальною ознакою з іншими, складання цілого з частин.

БАТЬКІВСЬКИЙ ТРЕНІНГ

Психологи зробили висновок, що є слова і вирази, що начебто й необразливі, однак, якщо часто повторювати їх, здатні дратувати не менше, ніж очевидний чи брутальний крик, навіть якщо сказані вони спокійним тоном. Є інші слова, які люди, зазвичай, соромляться говорити, хоча ті здатні нейтралізувати образи й промахи, поліпшувати настрій.

Десять «заборонених» звертань до дитини

1. Скільки разів тобі повторювати?..
2. Я сказала — зроби...
3. Ти що, не розумієш?..
4. У всіх діти, як діти, а ти...
5. За що мені таке покарання?.
6. Не лізь, якщо не можеш зробити...
7. І в кого ти тільки такий вдався?..
 8. Невже тобі важко запам'ятати?
 9. Я безліч разів говорила, що...
10. У моєї подруги дитина — просто ангел, а в мене...

Десять «потрібних» звертань до дитини

1. З'ясуймо разом...
2. Як ти вважаєш?..
3. Мій любий...
4. Це ти добре придумав...
5. Таке тільки ти міг придумати...
6. Я не сумнівалася, що ти в мене найрозумніший...
7. Я так вдячна долі, що ти в мене є...
8. Упевнена, що ти зможеш...
9. Я завжди знала, що моя дитина найкраща...
10. У мене дитина — просто ангел, а ось у моєї подруги...

Якщо дитина живе поміж критики, то вона вчиться постійно оцінювати інших, а якщо відчуває заохочення — пізнає свою значущість.

Якщо дитина живе поміж ворожнечі — вона вчиться воювати, а якщо живе в довірі та приязні — пізнає любов.

Лише спільними зусиллями сім'ї та школи можна досягти успіху, адже це немов два коліщатка в складному механізмі «сім'я — школа», що крутитимуться в одному напрямку.

Сподіваємося, що він буде правильним!

Покарання «ЗА» та «ПРОТИ»

Не поспішайте покарати! Намагайтеся впливати на дитину проханнями (що відповідають її віковим можливостям). Це найефективніший спосіб щось пояснити. Удаватися до покарань варто лише в крайньому випадку. Покарання має відповідати вчинку, і дитина повинна розуміти, за що її карають. Надмірне покарання може негативно вплинути на психічний та фізичний стан здоров'я дитини. Тож перш ніж удатися до такої виховної міри, зважте всі «за» та «проти».

Зробити правильний вибір вам допоможе ця пам'ятка.

- Покарання — серйозний замах на фізичне та психічне здоров'я дитини.

Навіть якщо дитина завинила, не забирайте в неї подарунків, які вона отримала напередодні.

- Не залишайте її без похвали чи винагороди, що вона заслужила вже після того, як завинила.

• Не карайте дитину із запізненням, краще вже не карати зовсім, адже запізнiле покарання не дає малюкові змоги виправдатися.

Пам'ятка для батьків щодо спілкування з дітьми, які мають емоційні труднощі

1. Емоції виникають у процесі взаємодії з навколишнім світом. Необхідно навчити дитину адекватно реагувати на певні ситуації та явища зовнішнього середовища.

2. Не існує поганих і хороших емоцій, тому дорослий, взаємодіючи з дитиною, постійно повинен застосовувати доступні їй рівні організації емоційної сфери.

3. Почуття дитини не можна оцінювати, не слід вимагати, щоб вона не переживала те, що вона переживає. Зазвичай, бурхливі афективні реакції — це результат тривалого стримування емоцій.

4. Потрібно навчити дитину усвідомлювати Свої почуття, емоції, виявляти їх у культурних формах, спонукати до розмови про свої почуття.

5. Не слід під час занять із важкими дітьми намагатися ізолювати дитину від негативних переживань. Де можливо зробити в повсякденному житті, а штучне створення «теплих умов» тільки тимчасово розв'язує проблему.

6. Не слід вчити дитину стримувати власні емоції. Завдання дорослих полягає в тому, щоб навчити правильно спрямувати, виявляти свої почуття.

7. Необхідно враховувати не модальність емоцій (негативні чи позитивні), а їх інтенсивність. Надлишок одноманітних емоцій спричиняє негативні явища.

8. Для профілактики емоційного напруження слід долучати дитину до різних видів діяльності. Корисним для емоційного розслаблення є застосування гумору.

9. З метою ліквідації негативних емоцій потрібно спрямовувати їх у творче русло мистецтва, поезії, літератури, музики чи танців.

10. Ефективність навчання дитини володіти своїми емоційними станами значною мірою залежить від особливостей її ставлення до себе. Завищена чи занижена самооцінка суттєво погіршує самопочуття дитини, створює бар'єри для необхідних змін. У таких випадках потрібно починати роботу з корекції ставлення до себе, до своєї самооцінки.

ЩОДЕННІ ПОРАДИ БАТЬКАМ

Готуємо руку до письма

Незабаром ваша дитина піде до школи. Ви, звісно, турбуєтеся, чи устигне вона навчитися читати, писати і лічити. Але на неї очікують не тільки ці труднощі. Першокласникам доводиться виконувати багато вправ строго за зразком, що задає вчитель або рекомендують прописи. Виконання таких вправ можливе лише за умови добре розвинутих зорово-просторової пам'яті та довільної уваги.

Запропонуйте зошит у клітинку — і нехай дитина креслить, малює, пише по клітинках. Хай щастить!

Учимося читати. Навчання без примусу

Навчайте дітей грамоти у вільній, невимушеній, доброзичливій обстановці. Скористайтеся нашими порадами.

- Підготуйте і розвісьте в кімнаті картки, на яких голосними (червоного кольору) і приголосними (чорного кольору) написані слова, предмети, імена, назви іграшок. Прикріпіть їх — і нехай дитина читає. Змінійте картки 1-2 рази на місяць.
- Гра «Слідопит». Запропонуйте дитині короткі й незвичайні за змістом записочки: «Заглянь під ліжко», «Перевір праву кишеню сукні». Дитина самостійно виконує завдання і знаходить сюрпризи — книжку, іграшку — і так за ланцюжком до іграшки або книжки ще одна записка, що дитина захоче прочитати. Наприкінці гри — рукостискання, заохочення, компліменти дитині. Грайте навчаючись!

Правила для батьків

- Не навчайте дітей так, як навчали вас. Вони народилися в інший час.
- Жваво цікавтеся життям дитини, її radoщами та засмученнями, за потреби сприяйте, радійте, співчуйте.
- Спілкуйтеся із дитиною, як із дорослим, який чекає від вас взаємної довіри, поваги, розуміння.
- Дайте їй відчуття, як її люблять, як чекають від неї успіхів.
- Смійтеся разом із нею, веселіться, грайтеся!
- Жваво цікавтеся дитячими захопленнями, беріть участь у них.
- Перепрошуйте перед Дитиною, якщо з якоїсь причини припустилися стосовно неї безтактності.
- Заохочуйте у своїй дитині бажання ставити запитання, сперечатися, висловлювати власну думку, стверджувати свою позицію.
- Учть дітей шанобливо висловлювати і доводити свою думку, сперечатися без істерики, образи.
- Заохочуйте пошукову, дослідницьку діяльність, учть дитину самостійно думати, міркувати.
- Допомагайте дитині перевершити саму себе, не бійтеся ставити перед нею щоразу складніші завдання.
- Стежте за чистотою власного мовлення, не забруднюйте її жаргонізмами, суржилом.

Пам'ятка для батьків першокласника

- Підтримуйте в дитини її бажання стати школярем. Ваше серйозне ставлення до шкільних проблем, досягнень, а можливо, й ускладнень допоможуть першокласникові підтвердити значущість його нового становища та діяльності.

- Обговоріть із дитиною ті правила й норми, з якими вона зустрінеться у школі. Обґрунтуйте їх необхідність.
- Дитина має право на помилку. Кожна людина навчається, в неї може щось не виходити, – це правомірно.
- Складіть разом із дитиною режим дня, стежте за його виконанням.
- Не пропускайте труднощів, які виникають на початку навчання. Якщо, наприклад, у дитини логопедичні проблеми, починайте їх розв'язувати на першому році навчання.
- Підтримуйте першокласника в його бажанні досягти успіху. У кожній діяльності обов'язково знайдіть, за що його можна похвалити. Пам'ятайте, що емоційна підтримка і похвала можуть помітно підвищити інтелектуальні досягнення людини.
- Якщо вас щось тривожить у поведінці дитини, не соромтесь звернутись до шкільного психолога.
- У зв'язку із соціальною позицією школяра в житті вашої дитини з'явилась авторитетніша людина, ніж ви. Це вчитель. Поважайте думки першокласника про свого педагога.
- Навчання – це нелегка й відповідальна праця. Школа суттєво змінює життя дитини, але це не повинно впливати на різнобічний дитячий світ.

Анкета для батьків першокласників

ППП батьків

1. Чи задоволені Ви умовами перебування ваших дітей в класі?
2. Що б Ви хотіли змінити (покращити) ?
3. Чи задоволені Ви якістю навчання Вашої дитини?
4. Чи потрібна Вашій дитині обов'язкова допомога в навчанні (додаткова)?
5. Чи хотіли б Ви, щоб Ваша дитина займалася заняттям за інтересами після уроків? Якщо "Так", то чим саме?
6. Виші пропозиції та зауваження до .

Загальні поради батькам першокласників

1. Вранці піднімайте дитину спокійно, з посмішкою та лагідним словом.
2. Не згадуйте вчорашні прорахунки, особливо мізерні, не вживайте образливих слів.
3. Не підганяйте її, розрахувати час - це ваш обов'язок, якщо ж ви цю проблему не вирішили, - провини дитини у цьому немає.
4. Не посилайте дитину в школу без сніданку: в школі вона багато працює, витрачає сили. Коли щось не виходить, порадьтеся з учителем, психологом.

5. Відправляючи дитину до школи, побажайте їй успіхів, скажіть кілька лагідних слів без подібних застережень: "Дивись, поведь себе гарно!", "Щоб не було поганих оцінок!" тощо. У дитини попереду важка праця.
6. Зустрічайте дитину спокійно, не сипте на неї тисячу запитань, дайте їй розслабитись (згадайте, як вам тяжко після важкого робочого дня).
7. Коли дитина збуджена і хоче з вами чимось поділитись, не відмовляйте їй у цьому, вислухайте, на це ви не витратите багато часу.
8. Якщо дитина замкнулась, щось її турбує, не наполягайте на поясненні її стану, хай заспокоїться, тоді вона все сама розкаже.
9. Зауваження вчителя вислуховуйте без присутності дитини.
10. Вислухавши, не поспішайте сваритися. Говоріть з дитиною спокійно.
11. При спілкуванні з дитиною не вживайте виразу: "Якщо ти будеш добре вчитись, то ..." Часом умови ставляться важкі - й тоді ви опиняєтеся у незручному становищі.
12. Протягом дня знайдіть (намагайтесь знайти) півгодини для спілкування з дитиною . В цей час найважливішими повинні бути справи дитини, її біль, її радощі.
13. У сім'ї повинна бути єдина тактика спілкування всіх дорослих з дитиною. Всі суперечки щодо виховання дитини вирішуйте без неї. Не зайвим буде почитати літературу для батьків, там ви знайдете багато корисного.
14. Завжди будьте уважними до стану здоров'я дитини, коли щось турбує її: головний біль, поганий стан. Найчастіше це об'єктивні показники стомлення, перевантаження.
15. Пам'ятайте, що діти люблять казки, особливо перед сном, або пісню, лагідні слова. Не лінуйте подарувати це для них. Це їх заспокоїть, зніме денне напруження, допоможе спокійно заснути і відпочити.
16. Не нагадуйте перед сном про неприємні речі, про роботу. Завтра новий трудовий день - і дитина повинна бути готова до нього. А допомогти в цьому їй повинні батьки своїм доброзичливим ставленням. Чекати ж якогось дива від дитини, радісних поривів душі, доброти треба терпляче, відшукуючи ці риси в дитині, постійно заохочувати її.

формування

ключових компетентностей

першокласників

Нова редакція Державного стандарту початкової загальноосвітньої освіти і нові навчальні програми для 1 - 4 класів націлюють навчальний процес на запровадження компетентісного підходу в навчанні молодших школярів.

Сутність компетентісного підходу полягає у спрямуванні навчального процесу на формування в учнів ключових і предметних компетенцій. Результатом компетентісно - орієнтованого навчання має бути сформованість у молодших школярів ключових і предметних компетентностей, які виявляються у здатності застосовувати набуті знання, вміння, спроби діяльності, певний досвід у навчальних і життєвих ситуаціях з метою розв'язання конкретних завдань чи проблем.

Формування ключових компетентностей реалізується в освітніх і навчальних предметах. При цьому кожний предмет забезпечує реалізацію тих складових змісту ключових компетенцій, для формування яких має необхідні умови.

Ключові компетентності учнів початкових класів :

вміння вчитися

- ✓ зосереджено слухати;
- ✓ швидко читати, писати;
- ✓ відразу переключатись на нову роботу;
- ✓ добре орієнтуватися в підручнику;
- ✓ додержуватися єдиних вимог оформлення письмових робіт;
- ✓ приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання (з чого почну, що зроблю потім, чим закінчу);
- ✓ свідомо прагнути до самоконтролю, знати й застосовувати способи перевірки задачі, прийоми обчислень, певні орфограми тощо;
- ✓ навчати школярів організовувати свою навчальну діяльність;
- ✓ сформувати в них почуття відповідальності за виконане завдання;
- ✓ готовність самостійно працювати з новим , доступним за складністю матеріалом;
- ✓ мати власну думку, обґрунтовувати її.

громадянської (соціальної)

- ✓ сприяти підвищенню ефективності та актуалізації навчальної діяльності школярів;
- ✓ розвивати творчі здібності учнів;
- ✓ формувати в учнів критичне мислення як різновид творчого;
- ✓ сприяти набуттю навичок правомірної поведінки;
- ✓ формувати в учнів потреби і звички діяти в різних життєвих ситуаціях згідно з нормами права, громадянської активності;
- ✓ формувати організаційно - комунікативні, громадянські навички управління будь - яким процесом;

- ✓ розвивати у школярів здатність адекватно оцінювати свою поведінку;
- ✓ розвивати у них навички зіставлення аналізу й відстоювання своєї думки;
- ✓ навчати працювати в групах, парах, вміти розв'язувати конфлікти.

загальнокультурної

- ✓ вчити учнів зв'язно висловлюватись;
- ✓ формувати в учнів уявлення про мову як форму прояву культури українського народу;
- ✓ розширювати знання про Україну, її культуру;
- ✓ використовувати набуті знання, уміння під час виконання соціальних ролей, спілкування з представниками різних вікових груп.

здоров'язбережувальної

- ✓ працювати над удосконаленням соціальної та духовної складових здоров'я.

інформаційної (сукупність знань, умінь і навичок, пов'язаних із пошуком, аналізом і використанням інформації)

- ✓ навчати учнів аналізувати й відтворювати потрібну інформацію, знаходити необхідні знання, доводити та спростовувати судження, переносити набутий життєвий досвід у нову ситуацію, використовувати різні способи для розв'язання навчального завдання.

комунікативної (формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження)

- ✓ розвивати уміння спілкуватися усно і письмово (розігрування діалогу, монологу; інсценізація казки; усний опис картини; сюжетно-рольові ігри; розширення словникового запасу школярів через роботу зі словниками; використання інтерактивної технології "Мікрофон"; написання запрошень, привітань; складання пам'ятки "Я вважаю...");
- ✓ розвивати вміння осмислювати, опрацьовувати інформацію.

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати свою навчальну діяльність, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, добре орієнтуватись у підручнику, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, мати власну думку, відстоювати її;

загальнокультурної - вчити учнів зв'язно висловлювати свою думку, розширювати знання учнів про Україну, усну народну творчість;

громадської (соціальної) - навчати учнів бережливого ставлення до природи, працювати в колективі;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями, що здоров'я - вища життєва цінність;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей.

Урок __

Письмо

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати свою навчальну діяльність, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, добре орієнтуватись на сторінці зошита, додержуватись єдиних вимог оформлення письмових робіт,, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, мати власну думку, відстоювати її;

загальнокультурної - вчити учнів зв'язно висловлювати свою думку, розширювати знання учнів про Україну, її мову;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями, що здоров'я - вища життєва цінність;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей.

Урок __

Математика

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати свою навчальну діяльність, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, добре орієнтуватись на сторінці зошита, додержуватись єдиних вимог оформлення письмових робіт,

свідомо прагнути до самоконтролю, знати й застосовувати способи перевірки обчислень, мати власну думку, відстоювати її;

загальнокультурної - вчити учнів зв'язно висловлювати свою думку, розширювати знання учнів про Україну, її мову;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями, що здоров'я - вища життєва цінність;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей

Урок __

Природознавство

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати свою навчальну діяльність, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, добре орієнтуватись на сторінці зошита, свідомо прагнути до самоконтролю, мати власну думку, відстоювати її;

загальнокультурної - вчити учнів зв'язно висловлювати свою думку, розширювати знання учнів про Україну, її мову, природу;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки, бережливе ставлення до природи, здатність екологічно мислити;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями, що здоров'я - вища життєва цінність, взаємозв'язок організму людини з природнім оточенням;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей.

Урок __

Основи здоров'я

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати свою навчальну діяльність, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, добре орієнтуватись на сторінці зошита, свідомо прагнути до самоконтролю, мати власну думку, відстоювати її;

загальнокультурної - вчити учнів зв'язно висловлювати свою думку, розширювати знання учнів про Україну, її мову, природу;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями , що здоров'я - вища життєва цінність, взаємозв'язок організму людини з природнім оточенням, навчати дбайливого ставлення до свого здоров'я;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати , осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей:

Урок __

Трудове навчання

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати своє робоче місце, орієнтуватись у часі та берегти його, планувати свої дії, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, доводити роботу до кінця;

загальнокультурної - розширювати духовно - моральні основи життя людини;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями , що здоров'я - вища життєва цінність, взаємозв'язок організму людини з природнім оточенням, навчати дбайливого ставлення до свого здоров'я;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати , осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей:

Урок __

Образотворче мистецтво

Дата _____

Тема.

Загально - пізнавальна мета:

формування ключових компетентностей:

вміння вчитися - навчати учнів організовувати своє робоче місце, орієнтуватись у часі та берегти його, планувати свої дії, зосереджено слухати, відразу переключатись на нову роботу, приступати до самостійних завдань, продумавши послідовність їх виконання, доводити роботу до кінця;

загальнокультурної - розширювати духовно - моральні основи життя людини;

громадської (соціальної) - розвивати в школярів навички зіставлення, аналізу й відстоювання своєї думки;

здоров'язбережувальної - доводити до учнів усвідомлення учнями , що здоров'я - вища життєва цінність, взаємозв'язок організму людини з природнім оточенням, навчати дбайливого ставлення до свого здоров'я;

інформаційно - комунікативної - розвивати вміння учнів добувати , осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Формування предметних компетентностей:

Календарне планування

уроків навчання грамоти

(добукварний період)

В 2012 - 2013н.р. учні перших класів навчатимуться за новою базовою програмою, розробленою відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти.

Складання календарного планування - це прояв творчості кожного вчителя. Вчитель має складати планування, яке для нього найбільш зручне, але при цьому не забуваючи про програмові вимоги та навчально - методичні комплекти.

В даному календарному плануванні до уроків добукарного періоду (за "Букварем" авторів М,Д, Захарійчук, В.О. Науменко), враховуючи рекомендації авторів, пропонується ще одна графа у плануванні - це державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, яка має на меті допомогти вчителю швидше орієнтуватись у визначенні рівня підготовки учнів з теми.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1-Ч		Перша книжка — буквар. Презентація "Букваря". Читання вірша Г.Чубач «Рідна мова». Словниково - логічні вправи. Бесіда "Державні символи".	Учень/учениця: має уявлення про номінативну роль слова; розрізняє назви істот і неживих предметів; розпізнає слова — назви ознак, дій, ставить до них питання; позначає слова умовними значками; виокремлює речення з мовного потоку; аналізує їх за кількістю слів; будує графічні схеми речень; складає речення за поданою графічною схемою; вимовляє слова по складах; визначає на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу; має уявлення про мовні і немовні звуки; розрізняє голосні і приголосні звуки, тверді і м'які приголосні; умовно позначає їх на
2-П		Ознайомлення з письмовим приладдям, правилами сидіння за партою. Ознайомлення із зошитом для письма. Урок - презентація.	
3-Ч		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я — школяр». Формування аудіативних умінь за текстом В.Шкляра «До школи». Практичне ознайомлення зі словом, реченням. Умовне позначення слова, речення. Урок - змагання "Рятівники".	
4-П		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я — школяр». Правила користування письмовим приладдям. Правила сидіння за партою. Обведення по контуру.	
5 -Ч		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я — школярка». Формування аудіативних умінь за віршем М.Сингаївського «Першокласниця». Закріплення знань про речення. Умовне позначення слова, речення.	
6-П		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я — школярка». Правила користування письмовим приладдям. Практичне ознайомлення зі словом, реченням. Письмо прямих довгих та коротких ліній.	
7-Ч		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя родина». Формування аудіативних умінь за текстом А.Конельського «Як Івасик братика колисав». Розширення уявлень учнів про слово та речення. Практичне ознайомлення зі складом, окличним реченням. Умовне позначення складу, слова, речення	
8-П		Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя родина». Письмо коротких та довгих похилих ліній. Мовленнєві форми привітання і прощання.	
9-Ч		Ознайомлення зі словами, що називають ознаки предметів. Логічні вправи для вміння відповідати на	

	запитання хто це? що це? Робота з дитячою книжкою. Робота з дитячою книжкою. Знайомство з книжкою. Книжки бувають різні. Ознайомитися з читацькими інтересами першокласників; формувати в учнів уявлення різноманітність книжок; викликати інтерес до спілкування з книжкою.	письмі; звуківий простих за звуковою будовою слів; будує їх звукову схему, використовуючи умовні позначення звуків; свідомо правильну позу перед початком письма; показує правильне положення ручки в руці, тримає її великим, середнім і вказівним пальцями; кладає зошит на парту перед початком письма і зберігає таке його положення у процесі письма; правильно рухає пальцями під час зображення невеликих фігур, розфарбовування; рухає письма уздовж рядка за допомогою кисті і передпліччя на мізинному пальці; показує верхню, нижню, ліву, праву сторону сторінки; початок, середину, кінець рядка; проводить лінії: вертикальні, горизонтальні, похилі (ліворуч, праворуч); зображує прямі, ламані, хвилясті, петельні лінії перервними і неперервними (у міру можливого) рухами руки; правильно пише прямі з верхнім і нижнім
10-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя родина». Формування аудіативних умінь за текстом І. Андрусяка «Вечеря». Практичне ознайомлення з мовними звуками. Наголос. Умовне позначення звуків. Уявлення про слова — назви предметів	
11-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя родина». Урок - фантазія "У гості до Осені". Письмо прямих паличок із заокругленням знизу.	
12-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої друзі». Формування аудіативних умінь за текстом С.Козлова «Не дивися на мене так, їжачку». Практичне ознайомлення з приголосними м'якими звуками. Моделювання односкладових слів з м'якими приголосними звуками. Практичне ознайомлення із словами — назвами предметів.	
13-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої друзі». Закріплення понять «склад», «слово», «речення», «наголос». Письмо прямих паличок із заокругленням вгорі.	
14-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої друзі». Формування аудіативних умінь за текстом Р.Куликової «Сюрприз». Ознайомлення з трискладовим словом. Моделювання слів із м'якими приголосними звуками.	
15-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої друзі». Закріплення понять «склад», «слово». Письмо прямих паличок із заокругленням знизу і зверху.	
16-П	Підготовка до написання букв. Письмо петлеподібних елементів у напрямку "вгору - вниз" та "вниз - вгору". Урок розвитку зв'язного мовлення на тему «Осінь золота, осінь багата. Осінь у загадках». Спостереження за описом грибів, овочів у загадках, які дарує нам осінь. Виховувати увагу до слова, яке допомагає впізнати загаданий предмет; збагачувати словник дітей, навчати складати речення за малюнком до загадки	
17-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя школа». Формування аудіативних умінь за текстом Л.Камінського «Навіщо ходять до школи». Уявлення про голосні та приголосні звуки. Позначення цих звуків умовними знаками (фішками).	
18-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя школа». Закріплення понять «склад», «слово», «речення», «наголос». Письмо петлеподібних елементів.	
19-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя школа» («Лісова школа»). Формування аудіативних умінь за текстом М.Маслової «Ласунка йде до школи».	

	Формування у дітей початкових навичок звукового аналізу.	заокругленнями, верхні та нижні петлі, овали, півовали; знаходить і показує всі лінії графічної сітки зошита (верхня і нижня рядкові лінії, міжрядкова, похила)
20-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя школа» («Лісова школа»). Підготовка до написання букв. Письмо малих та великих овалів.	Робота з дитячою книжкою практично
21-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої книжки». Формування аудіативних умінь за текстом О. Дроза «Казкар». Тверді та м'які приголосні звуки. Умове позначення цих звуків.	розрізняє, називає структурні елементи дитячої книжки: обкладинка, корінець, сторінка; виділяє, показує на обкладинці та в середині книжки назву (заголовок) твору, прізвище автора (письменника), ілюстрації;
22-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Мої книжки». Підготовка до написання букв. Письмо малих та великих півовалів. Крок - казка.	правильно називає книжку(твір): спочатку прізвище письменника, потім назву (заголовок);
23- Ч	Звуковий аналіз вимовлених слів. Робота з дитячою книжкою. Як визначити, про що розповідається в книжці. Формувати в першокласників уміння передбачати за орієнтирами книжки, про що в ній розповідається; навчити слухати казку, відтворювати її зміст за запитаннями, називати персонажів твору, визначати, хто подобається, не подобається, розігрувати епізоди.	розглядає дитячу книжку (ілюстрації, назву, прізвище письменника) висловлює припущення (кілька слів), про що може розповісти ця книжка; практично розрізняє дитячі періодичні видання: газету, журнал; правильно називає 1-2 дитячі журнали (наприклад, «Малятко», «Пізнайко»);
24-Ч	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я читаю». Формування аудіативних умінь за текстом В.Сенцовського «Про Телесика». Повний звуковий аналіз слів. урок - гра "Поле чудес".	
25-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Я читаю». Закріплення понять «склад», «слово», «речення», «наголос». Закріплення знань писати вивчені елементи букв.	
26-4	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя країна — Україна». Формування аудіативних умінь за віршем Н.Зарічної «Рідний край»	
27-П	Розвиток зв'язного мовлення на тему «Моя країна — Україна». Закріплення поняття «склад», «слово», «речення», «наголос». Письмо вивчених елементів.	
28-П	Закріплення написання вивчених елементів. Урок розвитку зв'язного мовлення на тему «Осінь надворі. Осінь у віршах». Розігрування діалогу за змістом вірша. Навчати учнів будувати речення за вибраними з прочитаних віршів висловами про осінь, будувати коротке зв'язне висловлювання на основі прочитаного й побаченого; розігрувати діалог за змістом вірша, запам'ятавши репліки зі слів вчителя; вивчити напам'ять вірш, читати його з різною силою голосу (тихо, голосно).	

